ANATOL MĂCRIŞ

TRĂIND CU GÂNDUL A DOUA OARĂ

vol. 2

editura PACO

Dr. Anatol Măcriş

*

TRĂIND CU GÂNDUL A DOUA OARĂ

vol. II

ISBN 978-606-8006-07-9

Dr. ANATOL MĂCRIŞ

TRĂIND CU GÂNDUL A DOUA OARĂ

vol. II

Trec anii, trece viața, dar marile focuri nu se sting

PACO
2009

Prefață

Prezenta carte conține 2 părți. O primă parte este o continuare a memoriilor mele publicate anterior „Trăind cu gândul a doua oară“ (2005) și conține activitatea mea de publicare de cărți în perioada de după pensionare.

A doua parte este o consemnare a vizitelor mele în câteva orașe antice (Pompei, Efes, Ugarit, Petra, Cartagina, Hystria)

Autorul

Motto:

Trec anii, trece viaţa şi marile focuri nu s-au stins şi nu se vor stinge sau nu noi vom asista la stingerea lor.
Monica Lovinescu

Când marile focuri se sting la apus de praguri sonore
Augustin Doinaş

Introducere

În cartea mea de memorii „Trăind cu gândul a doua oară" vol. I, am arătat copilăria mea, studiile secundare şi universitare, activitatea mea de energetician şi de manager, precum şi lucrările de specialitate publicate (cărţi şi articole) în perioada activităţii până la pensionare în 1987.

După pensionare, m-am ocupat de pasiunea mea, studiul trecutului ţării noastre, nu atât evenimenţial, cât instituţiile înainte şi după organizarea principatelor române, perioada stăpânirii cumane în ţările româneşti, dar şi istoria recentă din ultimele trei sferturi de veac. O preocupare aparte se referă la istoria trecută şi recentă a găgăuzilor, pe care i-am cunoscut, trăind 20 de ani în zona lor din sudul Basarabiei (în prezent în Republica Moldova).

Intelectualitatea din Găgăuzia a apreciat aportul meu la cunoaşterea istoriei, etnogenezei, a

culturii lor, folosind în special bibliografia din bibliotecile din România şi subliniind perioada fastă a poporului găgăuz (1918-1944), când aproape întregul popor se găsea în cadrul României (Basarabia şi Cadrilaterul) şi mulţi găgăuzi au ajuns în poziţii sociale şi politice înalte.

În cele ce urmează voi prezenta în Partea 1 unele aprecieri ale acestei activităţi, recenzii ale cărţilor scrise, semnalări ale apariţiilor cărţilor, corespondenţa cu unii specialişti şi alte aspecte.

Aceste manifestări de aprobare îmi susţin elanul de a continua să scriu.

În anul 1988 am fost primit ca membru al Asociaţiei de Istorie Comparativă a Instituţiilor şi Dreptului (AICID), iar în anul 1999 am fost ales secretar general al AICID. În cadrul AICID am prezentat mai multe comunicări din cadrul preocupărilor mele actuale.

În Partea a 2-a prezint o consemnare a vizitelor mele în câteva oraşe antice.

Partea 1

CERCETARE ŞI PUBLICARE CĂRŢI

Încep cu prezentarea făcută, din partea Asociaţiei de Istorie Comparativă a Instituţiilor şi Dreptului, de către Vicepreşedintele Asociaţiei Constantin Gh. Theodorescu, apoi prezentare din partea dr. hab. Ion Dron în cartea „Basarabenii în lume“, editată de Biblioteca Naţională din Chişinău, Republica Moldova, apoi în „Who's Who“ în domeniul energiei din România.

Urmează o prezentare din partea Direcţiei de Cultură a Găgăuziei (Consilierul principal Eugenia Liulenova) din partea revistelor găgăuzeşti şi din partea Muzeului Naţional Istorico-etnografic al Găgăuziei din Beşalma (Ludmila Caraciolan-Marin) şi altele. (1).

Urmează recenzii ale cărţilor mele (2), semnalări ale apariţiei cărţilor (3) corespondenţă (4) şi vizite (5) ale unor specialişti în istorie în general şi în istoria găgăuzilor în special.

Capitolul 1
APRECIERI ASUPRA ACTIVITĂŢII MELE DE CERCETARE ŞI PUBLICARE CĂRŢI

1.1

LE DR. ING. ANATOL MACRIS
À L'OCCASION DE SON 80° ANNIVERSAIRE

(Recherches sur l'histoire des Institution ces et du Droit, nr. XII, 2004, pag. 123-124)

Né en Bessarabie, ancienne province roumaine, aujourd'hui l'Etat indépendant MOLDOVA, notre Secrétaire Général fêtera le 30 mai 2004 son 80° anniversaire, ce qui nous permet de jeter un coup d'oeil sur sa personnalité d'exception. Il fit ses études primaires et secondaires à Chişinău, obtint le titre d'ingénieur à Bucarest et le doctorat à la Faculté d'Energétique de l'Institut Polytechnique de Bucarest. Il professa effectivement sa spécialité dans le cadre du Ministère de l' Énergie Électrique, occupant pendant les derniers vingt ans de sa carriére un poste de directeur et directeur général dans le Trust Electromontage. Entre 1970 et 1982 il fut proffeseur associé à l'Institut Polytechnique, membre de la Commision de Recherche Énergétique du Ministère de l'Energie Électrique, du Conseil Scientifique de l'Institut de Recherche Énergétique et du Séminaire d'Application statistique-mathématique

auprés de la Direction Centrale de Statistique et rédacteur en chef, entre 1967 et 1974, de la revue „Constructions et Montage énergétiques".

De ses publications dans le domaine strictement scientifique de sa spécialité, il faut citer, parmi beaucoup d'autres:

- La méthode de la voie critique et ses applications dans l'énergétique (1967);
- Applications de la théorie des „grafs" dans l'énergétique (1969);
- Applicaţions des recherches opérationnelles dans la management, l'organisation et la planification des travaux de constructions-montage (1972, en collaboration).

Il a publié aussi un très grand nombre d'articles scientifiques concernant le management, dans le revues de spècialitè ENERGETICA, CALCUL ECONOMIQUE ET CIBERNETIQUE ECONOMIQUE.

Décorè de plusieurs ordres roumains et étrangers, dont la STEAUA ROMÂNIEI pour sa contributions effective à la réalisation de l'Hydrocentrale des Portes de Fer.

A la retraite, il devint, en 1988, membre actif de l'AICID où il jouit de la plus grande estime et de l'affection de tous ses collègues. En cette nouvelle hypostasc, il a publiè, entre 1989 et 2003, sept livres dans des divers domaines, surtout des évocations et des fragments d'histoire mettant en évidence

l'étendue et la profondeur de ses connaissances de véritable érudit.

L'état de sa santé lui a imposé, les derniers mois, un repos qui le tient loin de nos travaux, mais nous espérons le revoir bientôt parmi nous, avec de nouvelles conférences scientifiques et litéraires, comme celles citées à la section VII de cette revue.

Const. C. Theodorescu

Notă. Prezentăm traducerea în limba română.

Dr. Ing. Anatol Măcriş cu ocazia împlinirii a 80 ani

Născut în Basarabia, veche provincie românească, astăzi Republica Moldova, secretarul nostru general va serba la 30 mai 2004 împlinirea a 80 ani, ceea ce ne permite să aruncăm o privire asupra personalităţii sale de excepţie. Şi-a făcut studiile secundare la Comrat şi Chişinău, obţine titlul de inginer la Bucureşti şi de doctor la Facultatea de Energetică a Universităţii Politehnice din Bucureşti. Va profesa efectiv în specialitatea sa la Ministerul Energiei Electrice, ocupând în ultimii 20 de ani postul de director şi director general la Trustul Energomontaj. Între anii 1970 şi 1982 a fost profesor asociat la Politehnică, membru în comisii de doctorat şi membru al Comisiei de cercetări

energetice a Ministerului Energiei Electrice, în Consiliul Ştiinţific al Institutului de Cercetări Energetice şi al Seminarului de aplicaţii statistico-matematice de pe lângă Direcţia Centrală de Statistică şi redactor şef între anii 1967-1974 al revistei „Construcţii şi Montaje energetice".

Din publicaţiile sale în domeniul ştiinţific citãm:

- Metoda drumului critic şi aplicaţiile sale în energetică (1967);

- Aplicaţii ale teoriei grafelor în energetică (1969);

- Aplicaţii ale metodelor cercetării operaţionale în managementul lucrărilor de construcţii-montaj (1972 - în colaborare).

A publicat un număr important de articole privind managementul în Energetică, Statistică, Viaţa economică, Studii şi cercetări de calcul economic şi cibernetică economică.

Decorat cu mai multe ordine româneşti şi străine „Steaua României" şi „Steaua de aur" iugoslavă, pentru contribuţia efectivă la realizarea Hidrocentralei „Porţile de Fier!"

La pensionare, devine, în 1988, membru activ al AICID, unde se bucură de stima şi afecţiunea colegilor. În această nouă ipostază el a publicat, între 1989 şi 2002, douăsprezece cărţi în diverse domenii, în special fragmente şi evocări de istorie punând în evidenţă întinderea şi profunzimea cunoştinţelor sale de adevărat erudit.

Starea sănătăţii sale a impus, în ultimele luni, un repaus, dar noi sperăm să-l vedem în curând printre noi, cu noi cunoştinţe ştiinţifice şi literare, ca acelea citate la secţiunea VII a acestei reviste.

Const. C. Theodorescu

Bucureşti 29 XII 2004

Mult stimate coleg şi
drag prieten

Acum în preajma noului an, vă urez pentru 2005, înainte de toate sănătate deplină, pentru a vă putea continua şi în viitor splendida Dv. activitate. Sunteţi de departe în cadrul Asociaţiei noastre personalitatea cu cea mai largă cultură politică, pe lângă celelalte domenii de cultură şi ştiinţă, în care excelaţi ca nimeni altul. Personal sunt adânc ataşat de Dv. ca un admirator care urmăreşte cu cel mai mare interes activitatea Dv în atâtea domenii.

La mulţi ani stimate coleg şi drag prieten! Mulţi şi buni şi fericiţi, în sânul familiei Dv.

Cu cele mai bune gânduri, sentimente şi urări.

Const. C. Theodorescu

1.2
Basarabenii în lume, vol. II, Editura Bibliotecii Naționale a Republicii Molodova, 2002, pag. 185-188.

Anatol Măcriş: un nume intrat în istorie la Porțile de Fier

Sudul Basarabiei a dat spiritualității româneşti mai multe personalități de vază: Alexandru Averescu, mareşal şi om politic; Gavriil Musicescu, compozitor şi muzicolog, Ion Secrieru, savant militar; Liuba Dimitriu, poetă; Maria Bieşu, celebra cântăreață; Gleb Drăgan, membru corespondent al Academiei Române, preşedintele Comisiei de Energetică a României; Elena Alistar, eminentă personalitate a culturii naționale, membru în Sfatul Țării (1917-1918), fondatoarea Ligii Culturale a Femeilor din Basarabia; Ştefan Ciobanu, academician al Academiei Române, istoric, om politic şi militant al mişcării naționale; Emil Constantinescu, actualul preşedinte al României şi mulți alții. În şirul acestora uşor poate fi înscris şi numele lui Anatol Măcriş.

Se naşte la 30 mai 1924 în comuna Beşalma (pe atunci județul Cahul) unde părinții săi erau învățători. Primele 2 clase le face la Beşalma, mai apoi urmează clasele III-IV la şcoala „lui Magearu" din Comrat şi clasele I-V la Liceul „Dimitrie

Cantemir“ din aceeaşi localitate. Clasele VI-VIII le termină la Liceul „B.P. Haşdeu“ din Chişinău, cu luarea bacalaureatului la Caracal şi a diplomei la Craiova unde, în 1944, se găsea refugiat Liceul „B.P. Haşdeu“. În 1949 termină cu succes Institutul Politehnic din Bucureşti, Facultatea de Electromecanică. În perioada 1949-1986 activează ca inginer în cadrul Ministerului Energiei Electrice. În 1966 devine director tehnic şi director general la Trustul Energomontaj Bucureşti. În 1970, în cadrul Facultăţii de Energetică a Institutului Politehnic „Gheorghe Gheorghiu-Dej“ din Bucureşti susţine cu brio teza „Organizarea ştiinţifică a montajului cazanelor de abur în mari centrale termoelectrice cu folosirea metodelor matematice moderne“, conferindu-i-se în ziua de 15 octombrie 1970 titlul ştiinţific de doctor inginer. Concomitent, în perioada 1970-1981 desfăşoară activitate pedagogică şi didactică universitară în calitate de profesor asociat la Institutul Politehnic din Bucureşti.

A activat mai mulţi ani în consilii de doctorat la Institutul Politehnic şi Institutul de Construcţii Bucureşti. Din 1968 activează ca membru al Comisiei centrale de cercetare energetică a Ministerului Energiei Electrice, al Seminarului de aplicaţii statistico-matematice în economie, de pe lângă Direcţia Centrală de Statistică şi ca membru în Consiliul Ştiinţific al Institutului de cercetări energetice Bucureşti; în paralel mulţi ani la rând a

mai fost şi redactor-şef al revistei *Construcţii şi montaje energetice.*

Fiind un harnic autor şi coautor a numeroase cărţi, cursuri didactice universitare şi articole ştiinţifice de specialitate a adus un aport substanţial în dezvoltarea energeticii şi organizarea reţelelor centralelor termoelectrice şi nucleare din România.

Din 1988 este membru în Asociaţia de Istorie Comparativă a Instituţiilor Dreptului din România. În cadrul Asociaţiei, cât şi în liberă disponibilitate publică neîntrerupt articole pe teme de istorie, cultură, patriotism, nefiind aici uitat locul naşterii, copilăriei, tinereţii – Basarabia.

Pentru merite deosebite în activitatea ştiinţifică, didactică, pentru contribuţii destul de simţitoare aduse la dezvoltarea sistemului energetic, al reţelelor centralelor termoelectrice şi nucleare a României şi Iugoslaviei, cât şi pentru aportul personal adus la construirea şi darea în funcţie a Sistemului hidro-energetic şi de navigaţie *Porţile de Fier* doctorului inginer, basarabeanului Anatol Măcriş i s-a conferit „Ordinul Muncii“ (1960), ordinele „Meritul Ştiinţific“ (1966), „Steaua Republicii Socialiste România“ (1972), „Steagul Iugoslav“ cu stea de aur, conferit de Preşedintele Iugoslaviei Iosif Broz Tito (1972), mai multe medalii.

Domnia sa posedă o bibliotecă bogată şi o arhivă personală bine structurată în care se conţin o mulţime de date şi informaţii preţioase referitoare la

istoria Basarabiei şi la biografiile mai multor personalităţi de vază, născute în sudul acestei provincii istorice româneşti.

Numele acestui harnic şi cuminte basarabean, astăzi domiciliat în Bucureşti, este menţionat şi în *Dicţionarul specialiştilor* un *Who's who* în ştiinţa şi tehnica românească.

MONOGRAFII DE ANATOL MĂCRIŞ

1. Montaje energetice. Studii privitoare la organizarea şi mecanizarea lucrărilor pentru montarea centralelor termoelectrice (Bucureşti, 1965, 108 p.).

2. Metoda drumului critic (CPM) şi aplicaţiile sale la programarea executării lucrărilor de construcţii şi montaje energetice (Bucureşti, 1965, 76 p.; coautor).

3. Montarea echipamentului termomecanic (Bucureşti, 1965, 500 p.; coautor).

4. Metoda drumului critic şi aplicaţiile sale la lucrările energetice (Bucureşti, 1965, 126 p.).

5. Metode matematice moderne aplicate în organizarea şi planificarea lucrărilor de construcţii şi montaje (Bucureşti, 1965, 256 p.; coautor).

6. Aplicaţii ale teoriei grafelor în energetică (Bucureşti, 1965, 311 p.).

7. Montarea staţiilor şi a posturilor electrice de transformare (Bucureşti, 1969, 368 p.).

8. Aplicaţii ale cercetării operaţionale în probleme de conducere, organizare şi planificare a

lucrărilor de investiții, construcții şi montaj (Bucureşti, 1972, 296 p.; coautor).

9. Montarea centralelor termoelectrice. Curs predat la Institutul Politehnic (Bucureşti. Vol. I, Vol. II, 160 p. + 410 p.).

10. Instalații de ridicat şi de transportat (Bucureşti, 225 p.; coautor).

11. Caracteristicile activității de montare a blocurilor termoenergetice româneşti de foarte mare putere. Curs postuniversitar. Editura Institutului Politehnic (Bucureşti, 1980, 88 p.; coautor).

12. Centrale nucleare electrice. Probleme (Bucureşti, 762 p.; coautor).

13. Montarea turboagregatelor termoenergetice (Bucureşti, 1982, Vol. I, Vol. II, 216 p.; coautor).

14. Optimizări în ingineria energetică (Bucureşti, 1983, 192 p.; coautor).

15. Impresii din Siria, Iordania şi America Centrală (Bucureşti, 1980, 138 p.).

16. Găgăuzii. Ediție bilingvă română şi franceză (Bucureşti, 1999, 97 p.).

17. Găgăuzii şi românii. Însemnări (Bucureşti, 2000, 48 p.).

18. Segmente şi fragmente de istorie (Bucureşti, 2000, 168 p.).

19. O cale sigură de progres. Învățământul superior românesc (Bucureşti, 2001, 60 p.).

20. Fragmente de istorie şi nu numai (Bucureşti, 2001, 166 p.).

21. Găgăuzii. Opinii şi însemnări (Bucureşti, 2001, 54 p.).

22. Note de călătorie şi alte însemnări (Bucureşti, 2001, 150 p.).

23. Găgăuzii. Note despre limba găgăuză şi alte însemnări (Bucureşti, 2001, 60 p.).

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Dicţionarul specialiştilor un „Who's who“ în ştiinţa şi tehnica românească, ediţia 1, Bucureşti, 1996, Vol. 1.

2. Ararat. – 1997 – 1-15 nov. (Revistă).

3. Palatul şi justiţia. – 1998 – Nr. 5 (Revistă).

4. Dron, Ion. Anatol Măcriş // Capitala – 1999, 29 mai.

5. Dron, Ion. Anatol Măcriş: un nume intrat în istorie la Porţile de Fier // Natura, 1999, mai.

6. Rec. Dron, Ion. O carte de istorie a găgăuzilor (recenzie la cartea „Găgăuzii“ de A. Măcriş, Bucureşti, 1999, 98 pag.) // Capitala – 1999, 30 oct.

7. Localităţile Republicii Moldova. Itinerar documentar-publicistic ilustrat – Chişinău, 1999, Vol. 1 A – Bez.

8. Rec. Dron, Ion. Argumente şi toleranţă interetnică (recenzie la cartea „Găgăuzii şi românii“ de A. Măcriş, 2000, 48 p.) // Capitala. – 2000 – 2 aug.

Ion DRON
1999

UKAZOM
PREDSEDNIKA
SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
JOSIPA BROZA TITA

BROJ 43 OD 12. maja 1972. GODINE

za naročite zasluge i značajan doprinos izgradnji Hidroenerget-skog i plovidbenog sistema „Đerdap"

ODLIKOVAN JE

Anatolije A. Mariš

direktor preduzeća Energomontaža

ORDENOM
JUGOSLOVENSKE ZASTAVE
SA ZLATNOM ZVEZDOM

O ČEMU SE IZDAJE OVA POVELJA

KANCELARIJA ORDENA

U BEOGRADU 12. maja 1972. GODINE

ŠEF KANCELARIJE ORDENA

Copie xeroxată a unui ordin în limba iugoslavă

1.3

INTITUTUL NAȚIONAL ROMÂN
PENTRU
STUDIUL AMENAJĂRII ŞI FOLOSIRII SURSELOR DE ENERGIE
Reprezentantul României la EURELECTRIC

WHO'S WHO
în domeniul energiei
din România

Măcriş Anatol, dr. inginer electromecanic, n. la 30.05.1924, în comuna Beşalma, jud. Cahul (acum în Republica Moldova). A absolvit Şcoala Politehnică din Bucureşti, Facultatea de Electromecanică, în anul 1949. În anul 1970 şi-a luat doctoratul la Facultatea de Energetică, în specialitatea „Management". Activitatea profesională a început-o în anul 1949, pe şantierul LEA Braşov-Câmpina. În anul 1951 lucrează pe şantierul centralelor termoelectrice Ovidiu II şi Paroşani unde ajunge inginer-şef şi director al şantierului. În anul 1955 se transferă la centrala Trustului Energomontaj, unde devine şef de serviciu şi, din anul 1967 până în anul 1986 (când s-a pensionat) a fost director tehnic (cu excepția anilor 1971-1973 când a fost director general). În toată această perioadă, trustul şi-a îmbunătățit metodele de lucru, iar puterea instalată în centralele electrice din România a crescut de la

2000 MW la 19.000 MW. În anul 1965 a introdus în domeniul energiei „metoda drumului critic". Despre această metodă şi diferite alte probleme ale energiei a scris 14 cărţi şi tratate şi circa 60 de articole. În acelaşi timp a fost şi profesor asociat la Universitatea „POLITEHNICA" din Bucureşti, membru în comisii de doctorat şi profesor la CEPECA, colaborator al Catedrei de cibernetică din ASE, consilier la ISPE şi ICEMENERG, membru al Consiliului de Ştiinţă şi Tehnică Nouă, membru al Consiliului de conducere al Revistei de Statistică, redactor-şef al Revistei de Construcţii şi Montaje Energetice. După pensionare s-a înscris, în anul 1988, la Asociaţia de Istorie Comparativă a Instituţiilor şi Dreptului (AICID), unde funcţionează şi în prezent, fiind, din anul 1999, secretar general. În această perioadă a scris 14 cărţi şi circa 40 de articole pe teme de istorie a Principatelor Române, învăţământului din România şi, ca o temă aparte, *Etnogeneza şi organizarea etniei găgăuze* (şase cărţi). A fost decorat cu Ordinul Meritul Ştiinţific al Academiei Române, cu Steaua Republicii şi cu Steagul cu stea de aur de către preşedintele Iugoslaviei pentru contribuţia la Complexul Hidroenergetic Porţile de Fier.

Adresa: Bucureşti, str. Ştirbei Vodă, nr. 16. Tel. 021-315 11 14

1.4

Acad. Sergiu Berejan,
Academia de Ştiinţe a Republicii Moldova, Chişinău

12.07.03

Iubite Domnule Măcriş!

Zilele acestea dl Ion Bodrug, directorul Institutului de Cercetări Interetnice, mi-a povestit multe despre întâlnirea cu Dvs., fiind încântat de primirea ce i-aţi făcut-o. A zis că veţi continua legăturile.

Eu însă vreau să vă trimit un exemplar din „Noul Testament“ în găgăuză, tradus de prietenul şi fostul coleg Boris Tukan, pe care e posibil să-l cunoaşteţi încă de la Comrat, unde s-a născut şi a făcut şcoală. Ceva amănunte veţi găsi în materialele pe care le alăturez şi, în primul rând, din „Literatura şi Arta“ (am ţinut să-i fac un modest omagiu în publicaţia pe care i-o trimit lunar de mulţi ani şi pe care a îndrăgit-o, cum mărturiseşte el însuşi).

Mă folosesc de ocazie ca să vă comunic că în primăvară am primit scrisoarea, extrasul şi rugămintea Dvs. în privinţa materialului Dlui Vicepreşedinte al AICID. Am vorbit cu Dl Bantoş. Redacţia „Limbii Române este de acord să-l publice, căci e legat de realităţile noastre, dar roagă ca autorul să trimită versiune românească, deoarece la redacţie nu au un traducător mai calificat (vor ca traducerea să fie

autorizată totuşi!). De îndată ce o primesc o dau în numărul aflat în pregătire. Nu V-au scris până acum deoarece revista are mari probleme financiare şi de altă natură (chiar existenţa ei şi a sediului administraţiei este periclitată în ajunul alegerilor Consiului Municipal al Chişinăului; cu această ocazie s-a publicat şi un număr special, ultimul, care a apărut; cred că o să vi-l trimitem cu Dl. Bantoş).

Aşteptăm traducerea articolului ce se află în prezent în portofoliul redacţiei „LR".

Cu sentimente de sinceră afecţiune

Al Dvs. ss / S. Berejan

1.5

Ludmila D. Marin-Caracioban, directoarea Muzeului de etnografie şi istorie a găgăuzilor, la Simpozionul „Etnogeneza şi istoria etnică a găgăuzilor" (lucrările editate la Chişinău-Etulia, dec. 2002) îl menţionează pe Anatol Măcriş pentru activitatea ştiinţifică în domeniul găgăuzologiei.

Pentru comunicarea prezentată de Anatol Măcriş la Simpozionul „Etnogeneza şi istoria etnică a găgăuzilor" din 14 dec. 2002, la Etulia – Găgăuzia, s-a oferit diplomă.

La 20 mai 2004 se acordă diploma Muzeului istorico-etnografic pentru participare la realizarea proiectului „Istoria şi cultura poporului găgăuz".

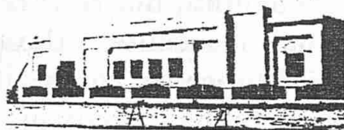
DİPLOM

Gagauz Yeri bilim istoriya-kultura dernää, Komrat Devlet universiteti, Gagauziyadakı Vulkaneşt dolayı Etuliya küüyü Soveti hem primêriyası 14.12.02 y. İlk İnternaţional Moşkov adına bilim Simpoziumu üzerinä önemli çalışmalar için bu Saygı Diplomu

Anatol Măkriş verilmiştir.

Dr. Stepan Kuroglu	*Prof. Dr. Stepan Varban*	*Zahariy Dragnev*	*Stepan Zabun*
Hazırlama komiteti ortak Başkanı	*Komrat Devlet Universiteti rektoru*	*Etuliya Soveti Başkanı*	*Küübaşı, Hazırlama komiteti Başkanı*

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ГАГАУЗСКИЙ
ИСТОРИКО-ЭТНОГРАФИЧЕСКИЙ МУЗЕЙ
им. Д.Н. КАРА ЧОБАНА

ДИПЛОМ

Вручается *МОКРИШ*
Анатолию Ивановичу

За большой вклад в развитие национальной гагаузской истории, культуры и образования, активное участие в общественной жизни музея и села Бешалма
за участие в работе по реализации проекта "Изучение истории и культуры гагаузского народа", финансируемый фондом Сорос-Молдова через Центр Контакт.

Директор музея ... Л.Д.Марин

20 мая 2004 г.

Diplome în limba găgăuză şi limba rusă

1.6

Revista „Capitala“ – Chişinău, 29 mai 1999

SĂ NE CUNOAŞTEM COMPATRIOŢII

Sudul Basarabiei a dat spiritualităţii româneşti mai multe personalităţi, dintre care menţionăm aici doar câteva mai marcante: Alexandru Averescu, mareşal, Gavriil Musicescu, compozitor, Ion Secrieru, savant militar, Liuba Dimitriu, poetă, Sorana Gurian, romancieră, Gleb Drăgan, membru-corespondent al Academiei Române, Eugenia Grebenicov, astromecanic de reputaţie internaţională ş.a. Printre aceştia se înscrie şi numele lui Anatol Măcriş.

ANATOL MĂCRIŞ

Se naşte la 30 mai 1924, în comuna Beşalma, judeţul Cahul, unde părinţii lui (Zinovia (Zinaida) Dimitrov şi Ion Măcriş) lucrau în calitate de învăţători. Sub aspect genealogic coboară din mai multe viţe: română, bulgară, găgăuză. Bunica din partea tatălui a fost moldoveanca Ana Vâlcu, iar cea din partea mamei, o altă moldoveancă – Efimia Dulgheru din Tigheci (judeţul Cahul).

Primele două clase le face la Beşalma, apoi urmează învăţătura la Comrat şi clasele VI-VIII la Liceul „B.P. Haşdeu“ din Chişinău cu bacalaureatul la Caracal şi diploma la Craiova, unde în 1944 era refugiat Liceul „B.P. Haşdeu“. În 1949 termină cu succes Institutul Politehnic din Bucureşti, Facultatea de Electromecanică. În perioada 1949-1986 activează ca inginer în cadrul Ministerului Energiei Electrice. În 1966 devine director tehnic şi director general la Trustul *Energomontaj* din Bucureşti. În 1970 susţine cu brio teza „Organizarea ştiinţifică a montajului cazanelor de abur în mari centrale termoelectrice cu folosirea metodelor matematice moderne“, conferindu-i-se titlul ştiinţific de doctor-inginer. Concomitent desfăşoară o prodigioasă activitate pedagogică şi didactică universitară în calitate de profesor asociat la Institutul Politehnic din Bucureşti. A activat mai mulţi ani în câteva comisii de doctorat. A fost membru al Comisiei centrale de cercetare energetică a Ministerului Energiei Electrice, al Seminarului de aplicaţii statistico-matematice în economie de pe lângă Direcţia Centrală de Statistică, membru în Consiliul ştiinţific al Institutului de cercetări pentru componente electronice Bucureşti, consilier în Comitetul de Stat pentru ştiinţă şi tehnică, Secţia Energetică; paralel, mai mulţi ani a lucrat în funcţia de redactor-şef al revistei „Construcţii şi montaje energetice“.

Autor şi coautor a numeroase cărţi, cursuri didactice şi universitare, articole ştiinţifice de specialitate care au adus o contribuţie simţitoare la dezvoltarea energeticii şi organizarea reţelei centralelor termoelectrice şi nucleare din România. Din 1988 este membru al Asociaţiei de Istorie Comparativă a Instituţiilor şi Dreptului din România. Publică neîntrerupt articole pe teme de istorie, cultură, patriotism, în atenţia sa fiind mereu şi istoria Basarabiei.

Pentru merite deosebite în activitatea ştiinţifică, didactică, pentru aportul la dezvoltarea sistemului energetic al României, precum şi pentru contribuţia valoroasă la construirea şi darea în funcţiune a Barajului hidroenergetic şi de navigaţie de pe Dunăre (Porţile de Fier) doctorului inginer, basarabeanului Anatol Măcriş i s-a conferit „Ordinul Muncii" (1960), ordinul „Meritul Ştiinţific" (1966), ordinul „Steaua Republicii Socialiste România" (1972). Graţie aceloraşi merite, Anatol Măcriş a devenit primul şi unicul basarabean deţinător al ordinului „Steagul iugoslav" cu stea de aur, conferit de Preşedintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia Iosip Broz Tito (1972).

Domnia sa, domiciliat în prezent în Bucureşti, posedă o bibliotecă impunătoare şi o arhivă extrem de bogată în care e înmagazinată o variată informaţie referitoare la istoria Basarabiei şi Transnistriei, la

numeroase personalităţi născute în sud-estul Moldovei feudale.

Drumul vieţii şi faptele acestui basarabean constituie pilde demne de urmat de către tinerii noştri.

Bibliografie: Recherches sur l'histoire des Institutions et du droit. XVI-Bucureşti, 1996; Dicționarul specialiştilor un „Who's Who" în ştiința şi tehnica românească. Volumul 1. Ediția 1.- Bucureşti, 1996.

Ion DRON,
doctor habilitat în filologie

1.7

Eugenia Liulenova, în **Moldova suverană**, din 20 martie 2001, Chişinău

Omul nostru din Bucureşti

În ultimii ani printre cei născuți pe plaiurile noastre apare un nume – Anatol Măcriş. În Moldova şi Găgăuzia este cunoscut ca autor al cărților „Găgăuzii" şi „Găgăuzii şi românii".

A. Măcriş s-a născut în com. Beşalma, raionul Comrat, în anul 1924 într-o familie de învățători. Aici a urmat 2 clase primare, apoi familia se mută în

or. Comrat, unde urmează clasele 3 şi 4 la Şcoala Madgearu. În continuare la Liceul „Dimitrie Cantemir“ din Comrat urmează clasele I-V, iar clasele VI-VIII la Liceul Haşdeu din Chişinău. În 1944 pleacă la Bucureşti, şi urmează Universitatea Politehnică, Facultatea Electromecanică. La absolvire a fost inginer, director, director general al Trustului Energomontaj. În perioada aceasta s-a construit şi Hidrocentrala „Porţile de Fier“. Pentru contribuţia sa a fost decorat cu ordinul „Steaua Republicii“, iar preşedintele Tito l-a decorat cu ordinul Steagul iugoslav cu Stea de aur.

În paralel se ocupă şi de ştiinţă. În 1970 îşi ia doctoratul. La Centenarul Academiei Române este decorat cu Ordinul „Meritul Ştiinţific“.

Între anii 1970 şi 1981 este profesor asociat la Universitatea Politehnică. Publică numeroase cărţi, cursuri universitare, articole în domeniul energeticii.

Din 1987, pensionându-se, este primit ca membru al Asociaţiei de Istorie Comparativă a Instituţiilor şi Dreptului. Aici, în fiecare an expune 2-3 comunicări ştiinţifice pe câteva teme, din care Istoria găgăuzilor din Basarabia, ocupă locul întâi în cercetările sale.

Are o bibliotecă bogată, din care o parte se referă la Basarabia, la personalităţile din sudul Basarabiei aflate în diasporă. În 1999 editează „Găgăuzii“ carte bilingvă româno-franceză. În anul 2000 editează „Găgăuzii şi românii“, arătând relaţile acestor popoare în perioada 1918-1944, când

întreaga etnie a găgăuzilor se afla în cadrul statului România.

Materialele cărții se bazează atât pe documente şi bibliografie, cât şi pe amintirile şi impresiile autorului, copilăria şi tinerețea căruia au avut loc în Sudul Basarabiei.

Autorul menționează că perioada 1918-1944 a fost cea mai fastă pentru găgăuzi. Mulți găgăuzi au ocupat posturi importante şi o poziție socială bună spre deosebire de situația lor din alte țări (Bulgaria, Turcia, Grecia, Iugoslavia, etc.). Strângerea relațiilor cu românii (moldovenii) din Republica Moldova, unde astăzi trăieşte majoritatea găgăuzilor poate asigura accesul la posturi administrative şi un statut social înalt, cultura şi civilizația europeană.

Datorită amabilității autorului, care mi-a trimis exemplare din ambele cărți, acestea se găsesc la Biblioteca regională şi în alte biblioteci ale Găgăuziei.

Dacă domnul Măcriş va veni la Comrat vom organiza o întâlnire cu toți doritorii să-l cunoască şi să-i cunoască opera acestui fiu al Comratului.

Eugenia Liulenova
Specialist principal în
Direcția de cultură a Găgăuziei

1.8
Academia Română
Institutul de Istorie „A.D. Xenopol"
700107-Iaşi, str. Lascăr Catargi, 15
Tel/fax: 0232-212614
E-mail: institut@xenopol.is.edu.ro

Academician Al. Zub

Stimate Domnule Dr. Măcriş,

Vă mulțumesc pentru volumul trimis: ***Găgăuzii în diasporă şi la ei acasă***. O carte necesară, mai ales în momentul de față. Ea umple un gol, şi va trezi, neîndoielnic, interesul celor care se preocupă de identitățile etno-culturale. Am şi predat-o la Bibliotecă, spre a fi la îndemâna oricui. Sper să se găsească cineva să o prezinte unui public mai larg.

Cu cele mai bune urări, al Dv.

Ss indescifrabil
Acad. Al. Zub

Iaşi, 15 feb. 2006

1.9

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI

Strada Tache Ionescu 4 – Sector 1. Bucureşti-România
Cod fiscal 4505-405. Telefoane 316.83.04
316.83.06. 316.83.05. Fax. 316.36.25.
BIBLIOTECA BUCHARESTIIS E-mail biblioteca @ bmms ro
METROPOLITAN LIBRARY www.bms.ro

Nr. 3423
2008 Luna 06 Ziua 18

Domniei Sale,
Domnului Anatol MĂCRIŞ
Str. Ştirbei Vodă, nr. 16, ap.22, sector 1
B u c u r e ş t i

Stimate domnule Anatol Măcriş,

Am primit ultima Dumneavoastră lucrare despre istoria găgăuzilor şi vă rog să-mi permiteţi să vă felicit şi să vă mulţumesc. Vă rog să rugaţi editura să ne facă o ofertă pentru a achiziţiona mai multe exemplare, iar dacă vă face plăcere instituţia noastră ar putea organiza o dezbatere despre această lucrare împreună cu câţiva istorici renumiţi.

Cu deosebită consideraţie,

Director General,
Dr. Florin ROTARU
ss indescifrabil

1.10.1

ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA

Calea Victoriei 125, 010071 Bucharest
Tel/Fax: 401 212 58 56 E-mail: completare@biblacad.ro

Nr. înregistrare: 1008
An 2008 Luna 04 Zi 11

Dr. Anatol Măcriş
Str. Ştirbei Vodă, Nr.16, ap.22

Stimate domnule Măcriş,

Confirmăm pe această cale primirea donației pe care ați avut amabilitatea să o faceți Bibliotecii Academiei Române:
- Anatol Măcriş: ***File din istoria mai veche şi mai nouă a României,*** Bucureşti, 2008
Vă mulțumim pentru interesul pe care îl manifestați față de această instituție de cultură
Cu deosebită stimă,

Director General,
Prof. Univ. Dr. Dan Horia Mazilu
Membru corespondent al Academiei Române
ss indescifrabil

1.10.2

ACADEMIA ROMÂNĂ
B I B L I O T E C A

Calea Victoriei 125, 010071 Bucharest
Tel/Fax: 401 212 58 56 E-mail: completare@biblacad.ro

Nr. înregistrare 102
An 2004 Luna ian Zi 09

Domnului Anatol Măcriş
Str. Ştirbei Vodă Nr. 16, ap.22

Stimate domnule Măcriş

Confirmăm pe această cale primirea donației pe care ați avut amabilitatea să o faceți Bibliotecii Academiei Române:

- Anatol Măcriş: ***Escale în timp şi spațiu,*** Bucureşti, 2003

Vă mulțumim pentru interesul arătat acestei instituții de cultură.
Cu deosebită stimă,

DIRECTOR
Prof. Dr. G. Ştrempel
Membru de onoare al Academiei Române
ss indescifrabil

1. 11

UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
FACULTATEA DE ISTORIE

Bd. Regina Elisabeta, 4-12 (fost Carol I, 13)
Tel: 0040-1-314 53 89
Fax: 0040-1-310 06 80

Bucureşti, 19.08.03

Domnule Măcriş

Revenind de la cercetările arheologice de la Adamclisi şi redeschizându-se secretariatul după vacanța lor (nu şi a mea), am găsit în teancul de corespondență adunată cartea dvs. despre găgăuzi, pentru care vă mulțumim şi pe care o voi înmâna Bibliotecii de pe lângă Facultatea de Istorie.

Cu stimă şi mulțumiri
ss indescifrabil

prof. dr. Academician BARNEA
decanul Facultății de Istorie a
Universității din Bucureşti.

1.12

Cher M. Macris !

Premierement, vu qu'on est des concitoyens, ainsi que des amis d'enfance, je propose que nous tutoyions.

Deuxiemement, je m'excuse pour ne pas t'adresser en roumain. Malheuresement, mon roumain este reste au niveau de la 3ieme classe de lycee. Mon turque, ainsi que mon gagaouze, sont pas mal rouilles. Donc, je devine, que le francais est la langue la plus convenable pour nous deux.

Troisiement, je te remercie mille fois pour tes trois bouquins sur les Gagaouzes. Je les ai lu et relu avec grand interet, et j'etais tres agreablement surpris quand j'ai vu mon nom dans les trois livres.

Oui, j'ai tres bien connu la famille Baurciulu pendant mes deux visites en Comrat (1992 et 1994). Entre-temps Larissa a epouse un turc. Ils m'ont visite en 1998 et moi je les ai visite aux Etats-Unis il y a presque deux ans. Cati Militaru m'ecrit de temps en temps. Moi j'ai l'habitude de l'appeler.

Tu me dis, que tu tiens tes informations de moi de la part de ces deux dames. Cela explique les quelques

erreurs que j'ai constate dans les bouquins. Alors, si tu me permets, je vais te donner des „donnees de premiere source", afin que tu puisse faire des corrections dans les editions suivantes.

Je suis ne en 1922. Je suis parti en Turquie en 1935, apres avoir fini la 3eme classe au Liceul Dimitrie Cantemir. Apres avoir subi l'occupation sovietique (pris par eux a Comrat en 1940 pendant mes vacances) et l'occupation nazie, je suis arrive a Vienne en 1944. Apres avoir appris l'allemand, j'ai fini un cours de „Dolmetscher und Uebersetzer Ausbildung" (russe/allemand et allemand/russe) a l'Universite de Graz. J'ai emigre au Canada en 1951 apres avoir epouse une autrichienne. Ici j'ai travaille 4 ans des mines de nickel, tout en etudiant l'anglais et en prenant des cours en mathematiques et sciences come preparation pour des etudes en genie chimique. Ce que j'ai fait de 1955 a 1959 a l'universite McGill a Montreal. Ensuite j'ai travaille dans l'industrie electronique canadienne, dans les semi-conducteurs. Les dernieres 17 annees de ma carriere j'ai passe au Ministere de la Defense Nationale, ou ma responsabilite principale etait de representer la Canada dans trois differents comites techniques de l'OTAN (NATO). J'ai pris ma retraite en 1991. J'ai deux filles, un fils et six petits-enfants. J'ai perdu un fils y a plus de deux ans et demi. Malheuresement ils sont tous unilingues-anglais

avec des connaissances passives en francais. Moi, malgre le fait que j'ai vecu en cinq pays et etudie en six langues differentes, je me sens comme un Gagouze „get-beget“. Parfois je me demande si je ne devrais pas retourner a Comrat pour y passer mes dernieres annees.

Bon, c'est assez long pour une premiere lettre. J'attendrais ta reponse avec impatience. Mes salutations les plus amicales,

ss indescifrabil
(Yuri Kyssa)
Câsa Iurie

1.13

Revista „Palatul de Justiție" nr. 5, 1998, pag. 7

ASOCIAȚIA DE ISTORIE COMPARATIVĂ A INSTITUȚIILOR ŞI DREPTULUI

Înființată în 1976, Asociația a avut, de-a lungul anilor, printre membrii săi, personalități de prim rang din diferite domenii ale ştiinței şi ale culturii în general, precum: dreptul, economia, sociologia, etnografia, istoria, lingvistica, etc. Dintre cei ce nu mai sunt în viață, cităm, printre cei mai valoroşi, pe Ion Sava Marcu, Alex. Herlea, Victor Jinga, Vasile Netea, Petre Râmneanțu, Ovid Sachelarie, Valeriu Sotropa, Petru Strijan, Alex. Vălimărescu, Tudor Voinea, Mircea Biju, Salvador Brădeanu, Nicolae Radu Halipa, ultimii din această galerie a marilor dispăruți fiind acad. prof. dr. Valentin Georgescu şi acad. prof. dr. doc. Victor Săhleanu. Dintre actualii membri activi, cităm pe: prof. dr. Maria-Matilda Bulgaru, dr. Barbu Berceanu, dr. Aur. Condurache, prof. dr. Dan Dragnea, dr. Radu Economu, prof. dr. Liviu P. Marcu, dr. Ilie Marinescu, dr. Şerban Milcoveanu, dr. Petru Popovici, dr. Mircea Rebreanu, dr. Const. Sescioreanu, dr. Rom. Vulcănescu, dr. Const. Diaconu, dr. Aur.

Smaranda, dr. Anatolie Măcriş, prof. dr. Pan Vizirescu, prof. dr. doc. Ion Gherman.

În cei 22 de ani de la înfiinţare, Asociaţia a avut o foarte merituoasă activitate ştiinţifică, manifestată pe trei planuri; a) dezbaterea unor probleme de interes major, prin conferinţe bilunare, ţinute de membrii săi sau de specialişti străini; b) sesiuni ştiinţifice anuale pe teme instituţional juridice, ţinute la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga"; c) tipărirea unei reviste anuale sub numele „Recherches sur l'histoire des Intitutions et du Droit", în care membrii Asociaţiei sau specialişti străini au publicat articole în limbile franceză, italiană, germană şi engleză, destinată informării personalităţilor şi forurilor ştiinţifice de specialitate din ţară şi din străinătate, revista fiind difuzată în toate cele cinci continente. Asociaţia a patronat, de asemeni, pe toată durata apariţiei sale, revista „Ethnologica", scrisă în aceleaşi limbi şi destinată aceloraşi cercuri. Revista „Recherches.." nu a primit niciodată subvenţii sau subsidii de la organele oficiale, nici înainte de 1989, nici după 1990, costul tipăririi fiind acoperit în întregime din cotizaţiile membrilor şi din donaţiile autorilor articolelor publicate. Din lipsă de fonduri, revista şi-a suspendat apariţia la nr. XV/1990, reapărând abia după şase ani, cu nr. XVI/1996, editat sub egida Fundaţiei „România de mâine". În prezent, tot din lipsă de fonduri, revista şi-a sistat apariţia.

În decursul existenței sale Asociația a ținut circa două sute de conferințe, constituind prețioase contribuții originale la cunoașterea, mai ales în mediile de știință cele mai calificate din străinătate, a istoriei dreptului și instituțiilor românești.

În anul 1997 au fost tratate următoarele teme: 10.IV.1997, Evocarea personalității acad. prof. dr. Valentin Georgescu (conferențiari Vasile Gionea, L.P. Marcu, R. Economu și Const. C. Theodorescu); 29.V.1997 a) Ținutul românesc Herța și b) Găgăuzii din Basarabia (I.I. Gherman și A. Măcriș); Un proces celebru redat în limba română a sec. XVI (Const. C. Theodorescu); 3.VII.1997, Forme de guvernământ și regimuri politice în România, în epoca modernă; 2.X.1997, Tratatul româno-ucrainian (V. Gionea); 16.X.1997, Documente istorice privind proprietatea în Țara Românească între 1554-1632 (C. Diaconu); 30.X.1997 a) Armenii în istoria și cultura românilor și b) Scurtă incursiune în istoria, cultura și limba unui popor străvechi, armenii (An. Măcriș și Const. C. Theodorescu; 13.XI.1997, Reforma sanitară și reflexele ei juridice (Aur. Condurache); 27.XI.1997, Începutul celui de al doilea război mondial și pierderile teritoriale ale României (H. Berceanu).

Pentru anul 1998 avem programate 12-15 conferințe, din care pentru martie-iunie: 26.III.1998, Legislația prin ordonanțe de urgență (V. Gionea); 9.IV.1998, Românii și rușii de-a lungul istoriei (An.

Măcriș); 30.IV.1998, Periodizarea dreptului românesc (L.P.Marcu); 14.V.1998, România, stat şi națiune în decada 1930-1940 (Şerb. Milcoveanu); 28.V.1998, Obiceiuri juridice din ținutul Maramureşului (Herațiu Florin Iura); 11.VI.1998, Românii sub regimul mareşalului Antonescu (Al. Ioachimescu).

Nefiind înfeudată trecutului regim politic, Asociația nu a putut obține un sediu propriu, fiind nevoită să-şi desfăşoare activitatea în spațiile ce i se acordau prin relații personale, în diverse locuri. Începând cu Decembrie 1990 ni s-a permis accesul în sala de festivități a Uniunii Juriştilor, căreia îi exprimăm şi pe această cale profunda noastră gratitudine.

BIROUL EXECUTIV A.I.C.I.D.

- În ziarul „Ana Sözü" din 13 noiembrie 1999:

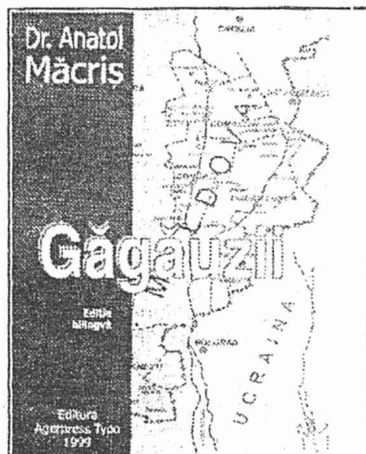
Rominiya'da basildi gagauzlar
için bir kiyat: „Gagauzii".

Eni kiyat

Onun avtoru - Doktor Anatol MAKRIŞ. Duumasi 30.05.1924-tä Beşalmada. Bukureşttä bitirmiş Politehnika institutunu.

Injener olarak çalişmiş ministerliktä, bir büük firmada olmuş direktor. Institutta profesorluk etmiş, 1988-dän beeri işleer baş-redaktor jurnalda „Constructii si montaje elektriçe". Yazmiş çok kiyat, artikol. Araştirmiş kendi halkin istoriyasini. Karşilaştirma istoriya asotiatiyanin azasi. Kabletmiş üç orden. Biler fransizça, rusça hem germanca. Yaşêêr Bukureşttä.

Kiyat yazili iki dildä: rominca hem fransizça.

Kiyadi açêr bir önsöz. Sora gider başliklar: „Gagauzlarin etnografiyasi hem istoriyasi", „Gagauz dili", „Gagauzlarin Basarabiyada peydalanmasi", „Gagauzlarin Eri (Tara Gagauzilor), Gagauziya", „Gagauz kulturasi", „Komrat - gagauzlarin baş kasabasi", „Şindiki politiki durumu", „Gaguziya - statistika bilgileri".

Bitkidä avtor verer bibliografiya (120 ad).

Sanêrim, ani bu kiyat gösterer, ani bizim insanimiz hem dostu-

muz var Rominiyada da. Onnarlan läázim taa yakin tanişalim, ilişki kuralim. Şindi artik sinirlar açildi, biz da läázim dünneyä taa açik hem geniş bakişlan bakalim.

P.S. Kiyadi hem A. MAKRIŞ'in patretini redaktiyaya filologiya bilgilerindä doktor habilitat Ion ÇRON getirdi. Saa olsun.

I. 6. 2. În ziarul Ana Sözü din 11 noiembrie 2000 este semnalată cartea „Găgăuzii şi Românii":

Bir yıl geeri 1999-cu yılın Kasım ayın 13-da çıkan "Ana Sözü"ndä biz tanıştırdık Canabinizleri Romıniyada basılan bir kiyatlan "GAGAUZİİ". Yazdı onu Dr. Anatol MAKRİŞ.

Şindi eişti eni bir haber hep Dr. Anatol MAKRİŞ, hazırlayıp, çıkarmış gagauzlarlan ilgili taa bir kiyat: "GAGAUZİİ Şİ ROMANİİ".

Kendisi Beşalmada duan A. MAKRİŞ, gagauzların düşmeedä taa derindän tanıtması için durmamayca çalışér.

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM-2028, Moldova, Kişinev, c/p Nr. 1025
Tel.:22-55-42
e-mail: ana sozu@journalist.com

În ziarul „Ana Sözü din 13 noiembrie 1999: Hominiya'da basildi gagauzlar için bir kiyat; „Gagauzii".

Eni kiyat

Onun avtoru – Doktor Anatol MAKRIŞ
Duumasi 30.05.1924-tä Beşalmada.
Bukureşttä bitirmiş Politehnika institunu.

Injener olarak çalişmiş ministerliktä, bir büük firmada olmuş direktor. Institutta profesorluk etmiş, 1988-dän beeri işleer başredaktorjurnalda „Construcţii şi montaje elektriçe“. Yazmiş çok kiyat, artikol. Araltirmiş kendi halkin istoriasini. Karşilaştirma istoriya asociatiatiyanin azasi. Kabletmiş üç orden. Biler fransizça, rusça hem germanca. Yaşêêr Bukureşttä.

Kiyat yazili iki dildä: rominca hem fransizça.

Kiyadi açêr bir önsöz. Sora gider başlikar: „Gagauzlarin etnografiyasi hem istoriayasi“, „Gagauz dili“, „Gagauzlarin Basarabiyada peydalanmasi“, „Gagauzlarin Eri (Ţara Găgăuzilor), Gagauziya“, „Gagauz kulturasi“, „Komrat-gagauzlarin baş kasabasi“, „Şindiki politiki durumu“, „Gagauziya-statistika bilgileri“.

Bitkidä avtor verer bibliografiya (120 ad).

Sanêrim, ani bu kiyat göster, ani bizim insanimiz hem dostumuz var Rominiyada da. Onnarlan lääzim taa yakin tanişalim, ilişki kuralim. Şindi artik sinirlar açildi, biz da lääzim dünneyä taa açik hem geniş bakişlan bakalim.

P.S. Kiyadi A. MAKRIŞ'in patretini, redaktiyaya filologiya bilgerindä doktor habilitat Ion DRON getirdi. Saa olsun.

1.6.2. În ziarul Ana Sözü din 11 noiembrie 2000 este semnalată cartea „Găgăuzii şi Românii“.

1.15

Anatol MAKRIŞTÄN Gagauzlar için kiyatlar

Yil-yildan taninmiş vatandaşlarimizin adlar arasinda eni kişilär açilêr. Onnarin anasinda **Anatol MAKRIŞ,** angisi bugün Bukureşitä yaseêr. Gagauziyada hem Moldovada bu adam taninmiş oldu **„Gagauzlar“, „Gagauzlar hem rominnar“** kiyatlan çikardikan sora.

Duudu Anatol Makriş 1924-cü yilda üüredicilär aylesindä Komrat dolayin *Beşalma küüyündä.* Iki klas bitirdiktän sora Makrişlerin aylesi Komrada yaşamada geçmiş. Neredä *Anatol* Macar şkolasinda üürener. Taa sora ilerleder üürenmesini *Dimitri Kantemir* adina liteydä.

20 yaşli Makriş 1944-dä Romaniya devletinä gider. Orada da kalër. 5 yilin içindä bürenip başarër Bukureştin polithnik institutunda bulunan ëlektromehanik fakultetini. Işler injener zanaatinda, sora ënergomontajli tresitä müdürü olër, genel müdürü seçiler. Üüsek zanaatta çalişarkana *„Porţile de fier“* gidroëlektrostantiyasi düzüldü. Bu iş için Romaniya ona bir *„Steaua republiçii“* ordeni verer. Yugoslaviyanin sa ozamanki prezidenti *Iosip Broz Tito* Anatol Makrişä taa bir orden verer *„Yugoslaviya bayraa hem Altinni yildiz“*.

Kendi ofiţial işindän kaari çok aldi Makrişin yaşamasinda bilim tarafi. 1970-ci yilda doktor-

injener olër. Romaniya bilım Akademiyanin 100 yili içinn ona verildi orden *„Bilim izmetleri için"*.

1970-dän 1981-ci yiladak Anatol Makriş Bukureştin politehnik institunda üüredici çalişër. Beceriki aaraştirici çok kiyat yazdi, universitetlerä deyni üüretim kurslari hazirladi. Maasuzlu bilim stayalar tipariandi, angilari Romanya energetikanin üüsek yardim verdi. Te artik, 1987-dän buyani, denemä tarih Asoțiațiyasinda çalişarak bizim vatandaş A. Makriş yildan-yila ikişär-üçär bilim referatian hazireder, Basarabiya hem Romaniya gagauzlarin istoriayasi onun aaraştirmaklannda derin hem belli bir yer kaplëër.

Bilim hem pedagogika taraflarinda üüsek gösterimlär için Romanya hem Yugoslavya energetikalarinda Makruşä bir *„Iş ordeni"* hem *„Bilim izbetleri için"*, orden, başka medalitär veriler.

Bilim aaraştirmalarindan sora bizim vatandaşta bir zengin arhiv toplanër, neredä çok merakli yazi Basarabya istoryasi için hem ayrica gagauzian için var. Bu yazilari bireri toplayip hem bilimca erleştirip Bukureşttä 1999-cu yilda gagauziarin istoriyasi için Anatol Makrişin bir kiyadi çikêêr, angisinin ölä da adi „Gagauzlar". Iki dilda bu kiyatta yazilar-rominca hem franțuzça.

Geçteki 2000-ci yilda avtorun gagauziar için taa bir kiyadi çikti *„Gagauzier hem rominnar"*. Bu ilk kiyadin ilerisi gibi. Nicä avtor kendisi nişannadi,

bu kiyat iki yannaşik yaşayan baalantilari için 1918-1944 yillar aras, açan bütün gagauzluk ëtnosu sayilardi, nicä Romanya yaşayannari.

Kiyatlarin sayfalarinda var yazilar, nereda avtor aklina getirer kendi küçüklüünü hem gençliini. Ikinci kiyadin önsözündä A. Makriş yazëër, ani 22 yilar arasi, ani *„romin vakidi“*sayilër-gagauziara deyni hen ii yilardir. Çooyu gagauzlardan üüsek erlerdä çalişardilar Bakinca başka devletlerä ozamanki Romanyada halkin vardi çetin soțial pozițiyasi. Sade genişlederäk hem kaavileştireräk hem kaavileştireräk gagauzian Moldovada yaşayan romnarian baalantiarini, üüsek soțial statusuna hem diişilmekli gözäl yaşamaya var nicä yol açilsin, gagauzlarin milli kulturasi ilerlesin.

- *„Gagauz halkin ii bilerak şüpesiz inanêrim, ani gagauzlar kendi kulturasini Evropali standart uuruna kaldiracêk“,* - soledi **Makriş.**

Beşalmali Serafim Varbanoglu, 1926-ci yildan duumasi söler **Anatol Makriş** için (*Anatoliy Ivanoviç sokakça Mëkriçi).*

- Onunnan biz büüzük Anasi *Zinaida Ivanovna* Başküüyündändi küçük klaslarda üüredici işläärdi. Bobasi *Ivan Antonoviç -* vergi toplayici uurunda agentti. Tolenin kizkarcaşlarindan biri büün Komratta yaşêêr. 10-15 yil geeri bän Anatoliyin ana.bobasinnan Başküüyündä (Kirsovda) buluştum, nerayi onnar gelmiştilär maasuz soylarinnan hem

Beşalmada onnar kliseylän yannaşik birevdä yaşardilar.

Anatol Makrişin kiyatlari, angilan Gagauziyamizadak etişti hem, angilarini okuyucularimiza haber vermäk için Beşalmanin Dimitri Karaçobanin adina muzeyindän aldik:

1. „Gagauzii“ *(„Gagauzlar“)* 1999 yil, Agerpress Typo baskisi;

2. „Gagauzii şi Romanii“ *(„Gagauzlar hem Rominnar“),* Agerpress Typo baskisi, 2000 yil;

3. „Segmente şi fragmente de istorie“ *(„istoriya fragmentleri“),* Agerprees Typo baskisi, 2000 yil;

4. „O cale sigurê de progres“ *(„Ileriemeya kesinli yol“).* Editura Agerpress Typo, 2000 yil;

5. „Fragmente de istorie şi nu numai“ *(„Istoriya fragmentleri hem diil sade“)* Agerpress Typo, 2001 yil;

6. Gagauzii. Opinii şi însemnări“ *(„Gagauzlar. Düşüncelär hem yazilar“),* Agerpress Typo, 2001 yil.

Petri YALINCI.

1.16

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HAŞDEU“
Bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt, nr. 148
Chişinău MD 2012
Republica Moldova
Tel./fax (373) 223.360
e-mail: municipala@hasdeu.md

05/485
16.04.2008

Stimate dr. Anatol Măcriş,

Biblioteca Municipală <<B.P. Haşdeu>> vă exprimă sincere mulţumiri pentru donaţia de carte

„File din istoria mai veche şi mai nouă a României“ – 1 ex., foarte valoroasă şi binevenită pentru completarea colecţiei bibliotecii noastre.

Sperăm la o viitoare colaborare foarte importantă pentru noi.

Director general
dr. conf. univ. Lidia Kulikovski

1.17

5.11.2007

Stimate Domnule Măcriş

Vă mulțumim din suflet pentru noua Dvs. carte. Aceasta conţine numeroase informații despre conaționalii noştri care au trăit şi au contribuit în cultura României şi a Moldovei.

Nu v-am răspuns imediat am fost ocupați cu deschiderea Anului universitar.

În luna Septembrie a apărut în Veşti Gagauzii (Ştiri din Găgăuzia) articolul despre Dvs. în limba găgăuză. Este neplăcut că manuscrisul a stat în redacţie peste 1 an de zile.

Vă dorim succese noi în activitatea Dvs. pentru a ne bucura şi de alte cărți ale Dvs.

Prof. univ. Lidia Baurciulu
Universitatea de Stat din Comrat
Dr. în Drept Afanase Baurciulu

1.18
Moldavie Moldova Magazine – Gagauzia, Gagouze, Moldavie, Bessarabie

MOLDAVIE MAGAZINE	Le magazine francophone de votre communication avec la Moldavie

Găgăuzia – un pays méconnu

Les savants français ont écrit des pages intéressantes sur les Gagaouzes, par exemple Serge Moscovici, directeur du Laboratoire Européen de Psychologie Sociale, ancien ministre dans le gouvernement de Lionel Jospin (1997-2002) ou Sylvie Gangloff, auteur des études sur l'histoire de ce peuple.

Un des plus connus spécialistes de l'histoire et de la culture des Gagaouzes est Monsieur Anatol Macris, né le 30 mai 1924 dans la ville de Besalma, auteur de nombreuses études concernant l'ethnogenèse, la langue et les traditions du peuple gagaouze.

Etabli en Roumaine, après la 2 ème Guerre Mondiale, Monsieur Anatol Macris a fait des études

d'ingénieur energetiques à L'Institut Polytehcnique de Bucarest. En 197o, il a fait le doctorat en management des travaux électriques, devenant ainsi le premier docteur en management de Roumanie.

Suite à la construction du Complexe Hydro-énergétique Portile de Fier I, en 1974, il reçoit la médaille ordre * Steagul iugoslav* de la part du président de Yougoslavie, Iosip Broz Tito.

Aprés la retraite, dans sa qualité de secrétaire général de l'Association Comparée des Institutions et du Droit (AICID), il dérule une riche activité de recherches surtout dans l'histoire des Gagaouzes.

A l'occasion d'une recontre sur Bucarest, Monseur Anatol Macris (dans la photo) m'a présenté ses études, publiées en roumain et en francais, des études sur le peuple Gagaouze, qu'il aime tant et qu'il a fait connaître au-delà les frontiéres de la petite région autonome de la République de Moldavie.

Par Jean Popa

1.19

George Corbu, om de cultură, scriitor, preşedintele Uniunii epigramiştilor din România, mi-a spus că „Găgăuzii în literatura şi publicistica română" este o lucrare ştiinţifică valoroasă.

1.20

MUZEUL REGIUNII PORŢILOR DE FIER
DROBETA TURNU SEVERIN

Str. Independenţei nr. 2
TEL., 0252/312177, FAX 0252/320027

Stimate Domnule Dr. Anatol Măcriş

Am primit cu mare bucurie cele două exemplare din lucrarea Dumneavoastră – ***Găgăuzii***.

Ele s-au alăturat celor alte peste 15000 de titluri aflate în biblioteca documentară a muzeului severinean.

Cu speranţa altor colaborări, Vă mulţumim.

D I R E C T O R
Conf. univ. dr. Ion Stîngă
Ss indescifrabil

1.21

Eugen Harea, membru al AICID, referindu-se la cartea „File din istoria mai veche şi mai nouă a României“ s-a exprimat că este, o adevărată enciclopedie“.

1.22

Prof. Victor Macarevici, scriitor şi epigramist apreciat şi în Basarabia natală, ne-a adus două documente:

- Primul: Actul Unirii votat de Sfatul Ţării pe 27 martie 1918 (s.v.) „ pe baza căruia s-a emis decretul regal din 8 aprilie 1918 asupra actului Unirii Basarabiei cu Patria Mamă.

- Al doilea, o variantă melodică a rugăciunii „Tatăl nostru“, compusă de muzicianul Ion Tuzlă, găgăuz, profesor la Conservatorul din Bucureşti.

Urmează xerocopiile cu actul Unirii şi partitura muzicală a rugăciunii „Tatăl nostru“.

BASARABIA

Ferdinand

ACTUL UNIRII
VOTAT DE SFATUL ŢĂRII
LA 27 MARTIE ST. V. 1918

În numele poporului Basarabiei Sfatul Ţării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna SE UNEŞTE CU MAMA SA ROMÂNIA.

TRĂIASCĂ UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA DE-A PURURI ŞI TOTDEAUNA!

Preşedintele Sfatului Ţării
ION INCULEŢ
Vice-Preşedinte
PAN HALIPPA
Secretarul Sfatului Ţării
I. BUZDUGAN

STEFAN CEL MARE

DIMITRIE CANTEMIR

Inscript. Cet. Albe 1476

Bucuraţi-vă surori mândre şi vă înveseliţi
Împreună regăsite, lângă maica ce iubiţi
Jucaţi hora înfrăţirii cu flăcăi dintre stejari.
Hora sfântă a dezrobirii, hora României Mari.

C. Zarida Sylva.

Iar când falnic altarul, va păstra în veci isolia.
Basarabia rămâne pe veci a ţări noastre fraţi;
Ca în hrisoave să rămâie Ferdinand şi ce Maria.
Prea slăviţi în România, pe altarul lui Mihai.

C. Zarida Sylva.

Tatăl nostru

Rar și expresiv

Muzica de Ion Fazlă

Ta - tăl nos - tru, ca - re - le ești în ceri, sfin-
Ta - tăl nos - tru ... în ceri, sfin-
Ta - tăl nos - tru, ca - re - le ești în ceri, sfin-
Ta - tăl nos - tru ... în ceri, sfin-

țeas - că - se nu - me - le tău. Vi - e împă - ră - ți - a
țeas - că - se nu - me - le tău. Vi - e împă - ră - ți - a
țeas - că - se nu - me - le tău. Vi - e împă - ră - ți - a
țeas - că - se nu - me - le tău. Vi - e împă - ră - ți - a

ta, Fa - că - se voi - a ta — Pre - cum în ceri, a-
ta, Fa - că - se voi - a ta — Pre - cum în ceri, a-
ta, Fa - că - se voi - a ta — Pre - cum în ceri, a-
ta, Fa - că - se voi - a ta — Pre - cum în ceri, a-

ça şi pre pă-mînt. Pîi-nea noastră cea de toate zi-le-le

ça şi pre pă-mînt. Pîi-nea noastră cea de toate zi-le-le

ça şi pre pă-mînt. Pîi-nea noastră cea de toate zi-le-le

ça şi pre pă-mînt. Pîi-nea noastră cea de toate zi-le-le

dă ne-o nouă as-tăzi şi ne iartă gre

dă ne-o nouă as-tăzi şi ne ier-tă —

şa-le-le noastre, Pre-cum şi noi ier-tăm gre-

Pre-cum şi noi ier-tăm gre-

Pre-cum şi noi ier-tăm gre-

și - ti - lor noș - tri

și - ti - lor noș - tri Și nu ne du-ce pre

și-ti-lor noș-tri Și nu ne du-ce pre

Și nu ne du-ce pre

Ci ne iz-bă-veș-te de

noi în is-pi-tă, Ci ne iz-bă-veș-te de

noi în is-pi-tă, Iz-bă-veș-te

noi în is-pi-tă, Iz-bă-veș-te

cel vi-clean

cel vi-clean

de vi-clean

de vi-clean

1.23

Szanto Ioan, colonel, un iubitor şi cititor asiduu de cărţi, mi-a declarat, după citirea cărţii „Găgăuzii în trecut şi în prezent“ că a necesitat o muncă enormă culegerea informaţiilor şi a documentelor, analiza opiniilor contrare şi a ipotezelor referitoare la istoria, etnogeneza, religia - ortodoxă fundamentală a poporului găgăuz şi alte aspecte“.

1.24.

Ing. Sabin Tomuş, cunoscut energetician.

Dragă Anatol

Am admirat din nou capacitatea ta de a remarca aspectele esenţiale şi caracteristice locurilor pe unde a călătorit şi modul în care ai ştiut să le prezinţi în carte şi am regretat că noi, după ani de zile petrecuţi în Iran, în mijlocul unor evenimente care au zguduit lumea, nu ne-am preocupat să notăm nici măcar pentru noi cum erau oraşele şi monumentele pe care le-am văzut şi împrejurările pe care le-am trăit.

Sabin

Capitolul 2
RECENZII ŞI SCRISORI CU RECENZII

Cărțile editate în perioada 1997-2008 sunt:

1. Găgăuzii, ediție bilingă română şi franceză, Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 1997, 97 pag.

2. Găgăuzii şi românii. Însemnări. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2000, 48 pag.

3. Segmente şi fragmente de istorie, Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2000, 168 pag.

4. O cale sigură de progres. Învățământul superior românesc. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2001, 60 pag.

5. Fragmente de istorie şi nu numai. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2001, 90 pag.

6. Găgăuzii. Opinii şi însemnări. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2001, 54 pag.

7. Note de călătorie şi alte însemnări. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2001, 130 pag.

8. Găgăuzii. Note despre limba găgăuză şi alte însemnări. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2001, 60 pag.

9. Et in Cumania egol, Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2002, 66 pag.

10. Scrieri, călătorii, istorii, evocări. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2002, 111 pag.

11. Găgăuzii din Basarabia, în trecut şi în prezent. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2003, 155 pag.

12. Escale în spaţiu şi timp. Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2000, 187 pag.

13. Găgăuzii din Basarabia, file de călătorie – Istorya yapraklar, Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2004, 80 pag.

14. De la Nistru pân' la Tisa şi ceva mai departe, Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2004, 160 pag.

15. Trăind, cu gândul, a doua oară, Editura Agerpress Typo, Bucureşti, 2008, 103 pag.

16. Găgăuzii în diasporă şi la ei acasă. Editura Agerpress, Bucureşti, 2005, 162 pag.

17. Găgăuzii în literatura şi publicistica română, Bucureşti, Editura PACO, 2007, 128 pag.

18. File din istoria mai veche şi mai nouă a României, Bucureşti, Editura PACO, 2008, 188 pag.

19. Găgăuzii, Bucureşti, Editura PACO, 2008, 204 pag.

În curs de apariţie este volumul „Conspecte de istorie“ conţinând, şi o istorie a Basarabiei din cele mai vechi timpuri până la 1941. Şi marile focuri nu se sting.

De asemenea, în cca 40 articole publicate în revistele Noi Tracii, Flacăra Basarabiei, Naţiunea, în Ţara noastră, Întregirea, Glasul Naţiunii, „22“, Curierul Naţional.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HAŞDEU”
Bd. Ştefan cel Mare nr. 148
Chişinău MD 2012
Republica Moldova
Tel./fax (373) 223360
e-mail: municipala@hasdeu.md

05/186
8.07.04

Domnule Anatol Măcriş,

Biblioteca Municipală <<B.P. Haşdeu>> vă exprimă sincere mulţumiri pentru donaţia de carte ***„RECHERCHES Sur l'histoire des institutions et du droit“*** foarte valorcasă şi binevenită pentru completarea colecţiei bibliotecii noastre.

Vă mulţumim şi pentru cărţile trimise mai înainte.

Sperăm la o viitoare colaborare foarte importantă pentru noi.

Director general
L. Kulikovski
ss indescifrabil

2.1
Les coumans et les roumains dans la période qui a précédé l'organisation des premiere état e roumains.

Le 3 mai 2001, Mr. Anatol Măcriş a présenté aux séances bimensuelles de l'AICID une conférence Seus ce titre. L'auteur commence par remarquer que les historiens roumains passent avec légérté sur les 250 ans du présence et domination des coumans sur le territoire actuel des roumains. C'est le grand historien N. Iorga qui a le mérite d'avoir établi quel fut l'apport de ce peuple à l'organisation des premiers états roumains, ce qui est confirmé aussi par le nom du fondateur de la Principauté de Valachie (la Muntenia d'auj.), Basarab-Basarabă, vainqueur à Possada du roi angevin Carol-Robert de la Hongrie. Ce fut, selen N. Iorga, une synthèse roumano-coumane, un état roumano-couman à partir des premières décennies du XII-e siècle. Nombreux sont les documents qui s'occupent de ce peuple et ils appartiennent aux sources hongroises, byzantines, brètennes, normandes, burgendes, vènitiennes et papales. Pour toutes ces sources COUMANIA signifiait des chefs coumans et peuple roumano-couman.

On ne peut pas cancevoir l'existence parallèle, pendant plus de deux siècles, sur le même

territoire, de deux peuples, sans se mêler. Au moins, les chefs-roumains se sont apparentés avec les coumans par des mariages. On connaît des noms de femes coumanes mariées à de nobles francais, à des reis hongrois, à des tsars bulgares; les roumains ent procédé, à leur tour, de la même manière.

Les coumans apparaissent dans la région carpate-danubienne en 1057 et s'y établissent définitivement entre 1065-1078, occupant les places des „ouzes", dent le nom est gardé en toponymie. En 1150 ils dévastèrent la cité de Dinegetia construite par l'emperuer roumain Dioclétianus (284-305) sur la place d'un vieux site géto-dace; ocupée et reconstruite par les byzantins au X-a, elle eut una intense vie économique urbaine, qui cessa à la fin de ce siècle. En 1199 Jeanice (Ioniță) chef de l'empire roumano-bulgare (1197-1207), dans ses conflits avec les byzantins, reçut l'aide „des coumans st des valaques du nord du Danube". La chronique allemande, attribuée à le valaque Jeanice (ille Johaniti) avait, près de lui, des valaques et des coumans (Blacis et Commani). Le successuer de Jeanice, le valaque Berilă (1207-1218) eut pour femme une coumane, la veuve de son encle.

En 1227 est fondé couman de Milcovia, son premier évêque étant le couman Théodoric.

Le roi des valaques et des coumans Ionas (1230?-1238) serait le premier roi des roumaines et

des coumans; son succésseur fut Kuten (1238-41) suivi par Aslan (1241-2).

Dans la Muntenia d'auj. Il y avait à cette époque loitaine deux fermations politiques: celle de Seneslau et la COUMANIA pour la reste du territoire.

Aussi semmaire qu'elle soit, cette esquisse historique permet de comprendre l'étendue et la prefondeur de l'étude de Mr. Anatol Măcriş sur un sujet peu clarifié, quoique d'une grande importanee pour l'histoire des roumains.

C'est pourqoui en deit lui exprimer teute notre gratitude.

CONST. C. THEODORESCU

AICID – Recherches sur l'histoire des institutions et du droit XVII, Bucarest, 2004, pag. 159, 160.

2.2

Dr. ing. ANATOL M A C R I Ş

A propos de nouvelles recherches concernant la langue parlée et écrite par les ancêtres des roumains.

Mr. Anatol Măcriş, Secrétaire Général de l'AICID et l'un des plus actifs membres, personnalité de grande culture dans le domaine de l'histoire des roumains, neus fait connaître, dans un article sous le titre mentionné, les résultats les plus récents des recherches ayant pour objectif la langue parlée et surteut écrite par nes ancêtres, dans un passé très reculé. Dans son étude, l'auteur accorde une attention spéciale à ces trois sources documentaires:

a) Les inscriptions rupestres de la vallée du Buzău (Aluniş, Nucu);

b) L'inscription trouvée sur un vase de Sânnicolul Mare;

c) Le manuscrit de Ieud, contenant trois textes: La légende de la „Sfânta Duminică“ (Sainte Dimanche), l'enseignement pour le grande et sainte „Duminica de Paşti“ (Dimanche des Pâques) et l'enseignnement pour la sainte communion (VIII-X siécles?)

Notre collégue neus informe que l'analyses de ces inscriptions a été faite par l'historien Paul

Tenciulescu. Dans la vallée de la rivière du Buzău (nom transmis par nes ancêtres géto-daces mais provenant des antécesseurs de ceuxci) la découverte des textes a pour sites trois petites églises rupestres, un petit monastére et une localité mineure. On a pu établir l'existance de 485 signes graphiques, appartenant à plusieurs alphabete archaïques, lesquels, déchifrés, montrent une écriture en „alphabet roumain", à savoir une combinaison de signes propres et empruntés, le texte étant en roumain. Les inscriptions de Ieud ont été datées de 1364, ce qui leur confère, problablement, le titre de la plus vieille ècriture en roumain. Les lettres proviennent des alphabets romain et grec, de mâme que d'un trés vieux alphabet roumain. Parfois les inscriptions sent en „bustrofedon", c'est-à-dire dans le sens du mouvement des boeufs au laboutage, la première ligne de droite à gauche , la seconde de gauche à droite et ainsi de suite.

L'historien roumain Gr. Tenciulescu a déchifré l'inscription sur le vase de Sînnicolul Mare comme ayant le sens de „gouverneur puissant de pleins droits: puissant chef militaire, seigneur-prince pleinement accepté par accord", ce qui est de grande importance pour la connaissance des vieilles institutions politiques roumaines. Le chroniqueur hongrois Simon de Keza affirmait, à propos des szeklers (en roumain secui) qu'ils utilisaient au commencement du XII s. un alphabet roumain

(Zaculi, qui dum Hungares in Pannonium iterate cognoverunt ... partem in ea sunt adepti, non tamen în plane Pannonie, sed cum Blackis in mentibus confinii sorte habuerant. Unde Blackis comixit litteris ipserum uti permibentur). En 1700 les szeklers utilisaient toujours cet alphabet (Trausch, Diplomatarium Transilvanice-Siculorum ab anne 1251-1807). L'historien roumain G. Popa-Liseanu apporte des précisions à ce sujet. On ne pourra pas nier l'importance de ces faits dans la culture de nes ancêtres. Le fait est d'aileurs confirmé par le verbe roumain „a srie“ (Lat. scribere, écrire) que l'actuelle langue roumaine a hérité du fond latin de ses origines.

CONST. C. THEODORESCU

AICID – Recherches sur l'histoire des institutions et du droit, XVII, Bucarest, 2004, pag. 161-162.

2.3

Dl Ion Dron, doctor habilitat în filologie (în limbi turcice) a publicat în „Căpitala“, nr. 44 din 30 octombrie 1999, articolul „O carte de Istorie a Găgăuzilor“, pe care îl reproducem:

Cartea reprezintă o ediție bilingvă, cu texte în română şi franceză, fiind alcătuită din următoarele compartimente: „Găgăuzii“ (acesta serveşte de introducere), „Istoria şi etnogeneza găgăuzilor“, „Limba găgăuză“, „Apariția găgăuzilor în Basarabia“, „Gagauz Yeri“ (Țara găgăuzilor), „Cultura găgăuză“, „Comrat-capitala găgăuzilor“, „Situația politică actuală“, „Găgăuzia - date statistice“.

Textul cărții este însoțit de două anexe: 1. „Componența etnică a populației Găgăuziei (unitate teritorială autonomă constituită în 1995)“; 2. „Găgăuzii din Moldova în afara hotarelor Găgăuziei şi o „Bibliografie“ bogată ce însumează 120 de surse.

Ştim cât de controversat este prezentată istoria acestei mici (la număr) etnii, grosul numeric al căreia (în proporție de 80 la sută) este repartizat într-o zonă ce cuprinde aproape în întregime teritoriile fostelor raioane Comrat şi Ceadâr-Lunga, iar în parte - şi a raioanelor Vulcăneşti, Taraclia, Basarabeasca.

Găgăuzia, cu o suprafață de 1831,5 km pătrați (reprezintă aproximativ 5,4 la sută din suprafața

republicii) şi cu o populaţie totală de 171500 de locuitori (3,9 la sută din populaţia republicii, în totalul căreia găgăuzii alcătuiesc 78,8 la sută), a fost constituită oficial de Parlamentul Republicii Moldova în calitate de unitate administrativ-teritorială autonomă în decembrie 1994 – ianuarie 1995. În prezent această unitate – Găgăuzia (în găgăuză Gagauz Yeri) – este condusă de un guvernator, egalat în rang cu un viceprim-ministru, şi include trei raioane: Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcăneşti (acesta din urmă compus din localităţile: Vulcăneşti, Etulia, Etulia Nouă, Carbalia, Cişmichioi – toate cu populaţie majoritară găgăuză).

În cartea sa, Anatol Măcriş trece în revistă mai multe teorii şi teze privitoare la etnogeneza găgăuzilor, concluzionând că găgăuzii, în calitate de etnie, s-au format în zone situate la sud de Dunăre, ce corespund în prezent cu teritoriul Bulgariei de Nord-Vest, în felul acesta respingându-se nişte „teorii aberante ale unor pseudo-cercetători din Comrat, care îşi imaginează teritoriile Republicii Moldova şi Basarabia în calitate de meleaguri de etnogeneză ale găgăuzilor, lucru care nu a avut loc în realitate. Centrul geografic de formare al găgăuzilor ar coincide cu zonele de situare a oraşelor (şi împrejurimilor acestora) Varna, Cavarna, Balcic. Cronologic, găgăuzii s-ar fi format în sec. XII-XIII (la p. 14 sec. XI-XIV) şi mai târziu prin amestecul mai multor grupuri de turanici (amestecaţi cu

bulgari şi români – I.D.) ce au pătruns în limitele Imperiului Bizantin în secolele VII-XIII. Nucleul etnic al găgăuzilor, în opinia lui Anatol Măcriş şi în concepţia noastră, l-au constituit oguzii (numiţi în cronicile bizantine uzi), care, în marea lor parte, au trecut Dunărea de la nord spre sud în anul 1064.

Anatol Măcriş ripostează prin dovezi de ordin ştiinţific unor istorici bulgari, care „elaborează multe lucruri cu variate explicaţii pentru a demonstra (fals – I.D.) că găgăuzii sunt bulgari turciţi“ (p. 15) şi care vor să argumenteze, de asemenea aberând, „apartenenţa istorică de Bulgaria a întregii Dobroge“ (p. 16).

În compartimentul respectiv se vorbeşte despre limba găgăuză ca despre o limbă turcică ce face parte din grupul „de sud-vest sau oguz“ în care mai intră turca, azerbaigeana, turcmena. Anatol Măcriş vorbeşte, pe bună dreptate, că găgăuzii au început să imigreze în sudul Basarabiei prin anii 70 ai secolului XVIII, în perioada războaielor ruso-turceşti. La început, însă aceştia au fost aşezaţi parte în ţinutul Fălciu parte în ţinutul Hotărniceni (în satele moldoveneşti Orac, Ceadâr, Cupcui, Tomai ş.a.). După 1806-1807, adică după ce Bugeacul (îndeosebi, partea sa centrală şi nord-vestică, aflată la est de râul Ialpug şi la sud de Valul lui Traian de Sus) a fost curăţat de nohai, iar concomitent cu aceştia – şi de moldovenii din zonă, strămutaţi pe teritoriul Ucrainei de azi (mai la est de râurile Bug

şi Nipru), ţariştii colonizează teritoriile pregătite astfel cu colonişti bulgari, găgăuzi, greci, armeni, albanezi, cehi, elveţieni, nemţi, ruşi, ucraineni ş.a. Majoritatea satelor găgăuze (fiindcă despre găgăuzi este vorba în cartea avizată) din sud-vestul Basarabiei sunt întemeiate mai târziu de 1806-1807, deşi unele familii de găgăuzi ar fi pătruns în zonă clandestin şi puţin mai înainte, stabilindu-se ca creştini alături de moldoveni, fără a putea să întemeieze localităţi aparte.

Vorbind despre constituirea Găgăuziei ca o entitate teritorial-autonomă (aparte) în cadrul Republicii Moldova, Anatol Măcriş nu uită să amintească că în prima fază de constituire Găgăuzia s-a format „cu sprijinul armatei politice sovietice (...) sub comanda generalilor sovietici Satalin şi Zaiţev" (p. 24). Proporţional (conform numărului de oameni), găgăuzii ar avea dreptul la un număr de trei deputaţi în Parlamentul republicii, în realitate ei sunt reprezentaţi prin cinci deputaţi (p. 26). Pe lângă faptul unei autonomii depline cu guvernator, parlament autonom şi alte structuri de tip guvernamental, găgăuzii mai sunt reprezentaţi în Guvernul Republicii Moldova prin directori de departamente, viceminiştri etc.

Nu sunt uitate de Anatol Măcriş nici problemele democraţiei. La p. 36 autorul menţionează că atunci „când Moldova va fi condusă de democraţi adevăraţi, şi în Găgăuzia vor conduce

democrații. În această situație, Găgăuzia se va apropia şi de România, aşa cum au fost găgăuzii cetățeni loiali ai României în perioada 1918-1940".

Cartea „Găgăuzii" este scrisă cu căldură față de cultura românească în general. Autorul aminteşte în context cuvintele academicianului Ştefan Ciobanu, spuse încă în 1941: „printre toate minoritățile din Basarabia, populația găgăuză este cea care se apropie cel mai mult de poporul român prin calitățile sale spirituale, prin lealitatea sa şi prin blândețea firii sale. Trebuie subliniat faptul că toți găgăuzii vorbesc perfect româneşte (...)". Acțiunile serviciilor secrete şi procesul rusificării au dus la înstrăinarea găgăuzilor față de moldoveni şi cultura românească. Autorul, este optimist (alăturându-ne şi noi optimismului lui), concluzionând că „numai o colaborare cu românii, în mijlocul cărora trăiesc (găgăuzii - I.D.) va conduce la o dezvoltare pe multiple planuri a găgăuzilor. Românii nu au procedat niciodată la asimilarea minorităților, ştiind să aprecieze efortul fiecăruia la progresul general". Ne raliem şi noi acestor frumoase spuse, pline de speranță, ale lui Anatol Măcriş.

Ion DRON
doctor habilitat în filologie.

2.4

Dr. Ion Dron a publicat şi un articol referitor la „Găgăuzii şi românii“ în „Capitala“ nr. 60 din 2 august 2000, pag. 4-5. Îl reproducem:

ARGUMENTE ŞI TOLERANŢĂ INTERETNICĂ

Este ştiut că românii au fost şi poate sunt cea mai tolerantă etnie, cel puţin în Europa, faţă de orice minoritate naţională stabilită în spaţiul etnic românesc şi faţă de orice străini ce ne vin în ţară. Românii întotdeauna au fost primitori pe pământul lor, i-au primit şi pe găgăuzi, veniţi/migraţi în bejeniile lor din Bulgaria de Nord-Vest, nu numai în Basarabia, dar şi în multe alte judeţe din provinciile istorice româneşti.

Despre populaţia găgăuză, la timpul său, academicianul Ştefan Ciobanu a scris că aceasta „este cea care se apropie cel mai mult de poporul român, prin calităţile sale spirituale, prin lealitatea şi prin blândeţea firii sale. Trebuie menţionat faptul că toţi găgăuzii vorbesc perfect româneşte“ (către 1941 – I.D).

Ideologia sovietică de coloratură rusă, anumite forţe şovine au făcut totul ca să îndepărteze această populaţie de români, în primul rând, educând generaţii de găgăuzi de la 1940 încoace numai prin intermediul şcolilor ruseşti şi numai prin îmbuibarea găgăuzilor cu istorii ale cnezatelor

feudale ruseşti şi istorii ale partidului comunist (bolşevic). Anatol Măcriş, basarabean de origine, stabilit de mult timp la Bucureşti, cunoscut deja cititorilor noştri cu multe alte cărţi, inclusiv cu „Impresii din Siria, Iordania şi America Centrală" (Bucureşti, 1980), „Găgăuzii" (Bucureşti, 1999), „Segmente şi fragmente de istorie" (Bucureşti, 2000) şi alte vreo 12 cărţi publicate în domeniul electroenergeticii, de această dată ne bucură cu lucrarea „Găgăuzii şi românii. Însemnări", scoasă de sub tipar la Bucureşti, doar cu câteva zile în urmă, de Editura Agerpress Typo.

Bunul meu prieten, Anatol Măcriş, vine să restabilească prin cartea sa bunul nume al populaţiei găgăuze, care a fost denigrat până la refuz de anumite forţe şi lideri ai acestei populaţii, comunizaţi până la extrem, mai ales prin anii 1990-1992, când aceştia, pierzând orice simţ al realităţii, chiar au cerut Moscovei să fie primiţi în componenţa Federaţiei Ruse în calitate de „Republica Sovietică Socialistă Găgăuză".

Cartea lui Anatol Măcriş este precedată de un Cuvânt înainte în care autorul spune că „Perioada 1918-1944 a fost cea mai fastă pentru găgăuzi, un număr important de găgăuzi ocupând funcţii şi poziţii sociale importante în statul român", fenomen şi fapte neînregistrate în alte state unde au trăit ori trăiesc găgăuzi. Este vorba aici de cunoscute

personalități ce au jucat un rol bine conturat în viața politică, culturală şi economică a României: Lascăr Catargiu (s-a afirmat în politica României în perioada 1856-1877), mareşalul Alexandru Averescu (născut în 1859 în comuna Babele din jud. Ismail), Mihail P. Guboglu (cunoscut istoric, a activat la Bucureşti), Mihail Ciachir (iluminist găgăuz şi cărturar moldovean), Dimitrie Topciu (1881-1958; fost prim-adjunct în Ministerul Agriculturii şi deputat în Parlamentul României), Ion Papazoglu (pictor român de origine găgăuză), Alexandru Bârlădeanu (academician, viceprim-ministru al României (1956-1966) şi Preşedinte al Senatului României (1990-1992), Vladimir Topciu (academician onorific al Academiei Române şi academician de onoare al Academiei de Ştiințe a Republicii Moldova), Nicolae Ciachir (istoric român), Petre Terzi (secretar de stat în Ministerul Apelor între 1990-1992), Constantin Petrovici (reputat dirijor la Opera Română şi la Teatrul de Operetă) ş.a.

Mai departe cartea este compusă din următoarele capitole: 1. Răspândirea găgăuzilor. Găgăuzii în România; 2. Savantul francez Gaston Richard despre găgăuzi; 3. Găgăuzii şi limba română; 4. Găgăuzii şi românii (aici autorul constată că: „Relațiile găgăuzilor cu românii au fost (cu excepția evenimentelor cunoscute şi dirijate din exterior în perioada anilor 1989-1994 – I.D.) întotdeauna bune. Găgăuzii (în cadrul României –

I.D.)... s-au bucurat de aceleaşi drepturi cu românii, fiind ataşaţi şi loiali statului român"); 5. Găgăuzii sunt alături de români; 6. Personalităţi găgăuze sau cu ascendenţă găgăuză în viaţa politică, culturală şi economică a României; 7. Alfabete folosite de găgăuzi. Comrat. Istoria începuturilor sale; 9. Comratul poate şi trebuie să devină oraşul înţelegerii interetnice; 10. Liceele din Comrat până în 1940; 11. Scriitori găgăuzi, care militează pentru strângerea legăturilor cu românii; Moldova, inclusiv Găgăuzia în Euroregiunea Dunării de Jos; 13. Un român militant pentru afirmarea găgăuzilor: dr. habilitat Ion Dron; 14. Un ofiţer găgăuz erou (căzut în lupte pentru întregirea României în 1941 – I.D.); 15. Ocupaţia găgăuzilor; 16. Concluzii; 17. Scurte informaţii documentare.

În calitate de anexe A. Măcriş mai prezintă un subcompartiment „Din albumul de familie al autorului", harta amplasării satelor cu populaţie găgăuză, în interfluviul Prut-Nistru şi harta localităţilor cu populaţie găgăuză în actualele graniţe ale României.

În opinia noastră, Însemnările autorului sunt bine chibzuite şi sunt argumentate, iar în Concluzii Anatol Măcriş scrie: „Pentru a avea un viitor fericit, găgăuzii trebuie să se instruiască în şcoli secundare şi universităţi, să se integreze în societatea civilă a Republicii Moldova, evitând izolarea şi bantustanizarea, să cunoască limba de stat, limba română,

să ocupe posturi de conducere în ierarhia administrativă a Republicii Moldova, să întreţină legături de prietenie şi colaborare cu România şi Turcia, să participe la activităţile Euroregiunii Dunărea de Jos".

Cartea „Găgăuzii şi românii" este scrisă cu căldură, cu dragoste faţă de reprezentanţii populaţiei găgăuze şi cu ataşament, stimă, credinţă şi preţuire aleasă faţă de români şi faţă de statul român.

Ion DRON,
doctor habilitat în filologie

P.S. La Chişinău lucrarea „Găgăuzii şi românii" de Anatol Măcriş poate fi consultată la Biblioteca Naţională, Biblioteca Ştiinţifică Centrală a Academiei de ştiinţe şi la Biblioteca Municipală „B.P. Haşdeu". (I.D.)

CORESPONDENȚA AUTORULUI CU UNII OAMENI DE ȘTIINȚĂ GĂGĂUZOLOGI

2.5

Prof. Univ. Dr. Dionisie Tanasoglu, clasic al culturii găgăuze, în scrisoarea pe care mi-a trimis-o în ianuarie 1997, răspunzând la cererea mea de a-mi recenza manuscrisul „Găgăuzii“:

„Stimate domnule Anatol Măcriș,

Limba găgăuză

- Orice s-ar fi scris, ori se scrie și acum, problema limbilor popoarelor turcice de azi trebuie privită prin prisma unicei limbi, vechea oguză-turcică, care mai apoi s-a ramificat în dialectele sale de azi, purtând denumiri diferite, în virtutea istoriei fiecărei ramuri de după (dezbinarea) dezmembrarea statului „Göc-Türc“ și a statului „Oguz“ (sec. XI-XII) din Asia. Deci, cu toate că se consideră ca limbi de sine stătoare, ele totuși au rămas dialecte ale limbii mamă veche – ele nu s-au diferențiat atât ca limbile romanice să zicem.

- Limba găgăuză este o limbă (dialect) oguz-turcică – unul din marile dialecte ale limbii strămaterne, ca și toate celelalte limbi turcice contemporane, dar cea mai oguză, fiind a hagoguzilor. Deci, clasificarea prof. N. Bascacov se cere precizată. Multă literatură istorică și lingvistică

este editată în Turcia, capabilă să ne orienteze just în toate aceste probleme.

Vă doresc să continuați cercetările în acest domeniu, mai ales că aveți la îndemână arhivele şi bibliotecile româneşti din Bucureşti ş.a.

Cu tot respectul şi la mulți ani!

Prof. Univ. Dr. D. Tanasoglu

P.S. Vă rog să îmi răspundeți. D.T.

2.6

Dr. fil. Gavril Gaidargi (în scrisoarea pe care mi-a trimis-o în 10.01.1997, răspunzând cererii mele de a-mi recenza manuscrisul „Găgăuzii"):

Stimate dle Măcriş, - limba oguză a găgăuzilor provine din graiurile triburilor oguze (uze, pecenege etc.) de la nordul Mării Negre (ele prezintă şi elementul sudic, despre care vorbeşte T. Kowalski). Este clar că găgăuza s-a alimentat şi din limba anatolierilor, dar ceva mai târziu, începând cu sosirea osmanilor. Se ştie că Țara Carvuna, o insulă rezistentă a creştinismului, a fost alipită de Imperiul Otoman în 1417, cu mult mai târziu decât Bulgaria.

Arheologia a dovedit că populația turanică din Dobrogea şi nord-estul Bulgariei s-a îndesat

brusc la sfârşitul sec. XII – primul sfert al sec. XIII, când cnezii ruşi i-au izgonit pe torci (berendei, caracalpaci) care reprezentau o populație eterogenă sub dominația uzilor. Chipciacii (cumanii) au fost oguzizați, s-au contopit cu populați uză sedentară din sud-estul Rusiei kievene. Limba găgăuză contemporană, care ca genealogie şi tipologie aparţine limbilor turanice sud-occidentale de ramura oguzo-bulgară, se caracterizează cu elementul dominant oguz (uz) cu înfiltrările neesențiale proto-bulgare şi cumane.

Îmi cer scuze pentru limba mea română incorectă, însuşită în mod de sine-stătător, prin audiere, citire şi conversații (studiile mele au fost de la, şi până la, în limba rusă). Am încercat, în măsura posibilităților, să îmi explic gândurile, în limba numită la noi moldovenească. (Se exprimă foarte bine, NA).

Cu stimă şi urări de bine,

Gavril Gaidargi.
Dr. în filologie,
director-adjunct al Institutului Minorităților Naționale
al A.S. a Moldovei,
şeful secției Găgăuzologie,

La Mulţi Ani!
Yeni yileniz kutlu olsun!

2.7

Bernard Lory, profesor universitar la INALCO – Institut National des Langues et Civilisations Orientales (prescurtat Langues'O), una din marile şcoli superuniversitare din Franţa îmi scrie:

Paris, le 22 decembrie 1999

Cher Anatol,

J'ai eu le plaisir de voir Neagu Djuvara récemment à Paris et de recevoir de sa main vôtre étude sur les Gagaouzes. BRAVO! C'est une belle realisation qui s'éfforce de clarifer une question compliquée. La partie la plus dificile concerne l'ethnogénèse et l'implantation des Gagaouzes en Bessarabie; je crois qu'un lecteur français qui ne connait rien à question aura du mal a vous suivre à travers toutes les théories contradictoires. Personellement, j'ai beaucoup apprecié la présentation de la culture des Gagaouzes. Vous présentez très bien le point de vue des savants gagaouzes de Chişinău sur leur propre passè, langue et culture, sans obligatoirement le partager. En revanche je critiquerai vôtre bibliographie, qui serait plus facile a utiliser si elle était classée par langues, ou par alphabétique plus strict (c'est une critique typique pour un professeur; je terrorise systématiquement mes étudiants a propos de la bibliographie pour qu'ils y fassent très attention!).

L'annèe 1999 m'a promené dans le sud des Balkans: en juin j'ai participé à un colloque sur l'île de Rhodes, ville très impressionante avec ses fortifications bien conservées de l'epoque où les chevaliers de St. Jean de Jérusalem (les actuels chevaliers de Malte) luttaient contre les Turcs. En juillet août j'ai passé trois semaines en Bulgarie, pour voir mes amis, travailler en bibliothèque et visiter turcs dans le sud du pays (une règion pauvre de monoculture de tabac, qui connait une grave crise èconomique de nos jours); En septembrie-octombrie j'ai passé trois semains en Macédoine. C'est depuis quelques années mon principal terrain d'étude. Je travaille à une grosse monographie sur Bitola/ Monastir, la ville la plus polyglotte des Balkans, macédoniens, grecs, aroumains, turcs, albanais, judeo-espagnols, tsiganes!

J'ai malheuresment trouvé que le crise du Kossovo avait des répercusions tres négatives sur ce petit pays fragile. La présence militaire de l'OTAN est assez brutale et maladroite. Les Albanais croient que le monde entier est favorable a leur cause et deviennent plus arrogants.

Le nationalisme macedonien se durcit...

Les perspectives pour l'an 2000 ne sont pas très encourageantes dans les Balkans. Les 10 années de post-communisme sont assez décevantes. La majorité de la population s'est appauvrie et la vie démocratique a du mal à se developper.

C'est que j'admire chez les Balkaniques, c'est leur faculté inépuisable pour réagir de façon positiv au destin historique compliqué de la région qu'ils habitent. On révigorise sa vie, on reconstruit, on s'adapte et on sait rester gai, se réjouir avec ses amis, predre les choses du bon côté.

Il me reste donc a vous souhaiter, à madame Gertrude, à Laura, a sà maman, beaucoup de moments de joie pour la nouvelle années 2000, une bonne santé et satisfaction dans le travail quotidien.

Très amicalement,

Bernard

Prezentăm mai jos traducerea acestei scrisori:

Paris, 22 dec. 1999

Dragă Anatol,

Am avut plăcerea să-l văd pe Neagu Djuvara, recent, la Paris, şi de a primi din mâna sa cartea ta asupra găgăuzilor. BRAVO! Este o realizare frumoasă care încearcă să clarifice o chestiune complicată. Partea cea mai dificilă priveşte etnogeneza şi implementarea găgăuzilor în Basarabia. Eu cred că un cititor francez, care nu cunoaşte nimic

despre această chestiune, cu greu va traversa toate teoriile contradictorii. Prezinți foarte bine cultura găgăuzilor. Prezinți foarte bine punctul de vedere al savanților găgăuzi din Chişinău cu aspecte ale propriului trecut, limbă şi cultură, fără să fii de acord absolut în toate cu opiniile lor. În schimb critic bibliografia ta, care ar fi fost mai uşor de utilizat dacă ar fi ordonată pe limbi sau într-o ordine alfabetică mai strictă.

În anul 1999 m-am plimbat la sud de Balcani; în iunie am participat la un colocviu despre insula Rhodos, oraş impresionant cu fortificațiile sale bine păstrate din epoca Cavalerilor Ioaniți (actuali Cavaleri de Malta) în lupta lor cu turcii.

În iulie-august am petrecut trei săptămâni în Bulgaria; mi-am întâlnit prietenii, am lucrat în bibliotecă şi am vizitat satele turceşti din sudul țării (o regiune săracă, cu monocultură a tutunului, care cunoaşte o gravă criză economică în zilele noastre); în septembrie-octombrie am petrecut trei săptămâni în Macedonia. Acesta este de câțiva ani principalul meu teren de studiu. Lucrez la o monografie masivă despre Bitolia/Monastir, oraşul cel mai poliglot din Balcani: macedoneni, greci, aromâni, turci, albanezi, iudeo-spanioli, țigani!

Am constat că, din nefericire, criza din Kosovo a avut repercusiuni negative asupra acestei țări mici, fragile. Prezența militară NATO este destul de brutală şi stângace. Albanezii cred că toată

lumea este favorabilă cauzei lor şi devin tot mai aroganţi.

De aici şi naţionalismul macedonean devine mai dur...

Perspectivele pentru anul 2000 nu sunt încurajatoare în Balcani. Cei 10 ani de post-comunism au decepţionat populaţia, care a sărăcit, iar viaţa democratică se instalează cu greutate.

Ceea ce admir la balcanici este capacitatea lor inepuizabilă de a reacţiona într-un mod pozitiv la destinul istoric complicat al regiunii pe care o locuiesc.

Îşi revigorează viaţa, reconstruiesc, se adaptează şi ştiu să rămână veseli, să se bucure des şi cu prietenii şi să ia partea bună a lucrurilor.

Nu-mi rămâne decât să vă urez dvs., doamnei Gertruda, Laurei şi mamei sale multe clipe de fericire în noul an 2000, o sănătate bună şi satisfacţii în munca zilnică.

Foarte amical,

Bernard

2.8

Dra Sylvie Gangloff, doctorante en sciences politiques (Turcologie), ă l'Universite de Paris 1, membră a corpului didactic al INALCO, autoarea unui studiu substanţial asupra găgăuzilor, publicat în revista Turcica, 1998, tome 30, pag. 13-61, îmi scrie cu referire la volumul „Găgăuzii":

Paris, le 20 avril 1999

Monsieur,

Il y a déja quelque temps, le professeur Bernard Lory a eu la gentilesse de me donner une copie de vostravaux sur „Le problème gagaouze". J'ai trouvé ce texte intéressant à plus d'un titre mais, je me permets, puisque vous semblez bien connaître cette „question gagaouze" et vous y intéresse, de faire quelques commentaires et de vous poser quelques questions.

J'ai moi-même fait quelque recherches sur ce peuple. Mon objectif était, au départ, de travailler sur les problèmes politiques rencontrés par les gagaouzes en Moldavie depuis 1990 (les sciences politiques sont ma specialité et je rédige actuellement une thése sur la Turquie et les Balkans depuis 1990). J'ai donc entamé des recherches sur ce sujet et complété mes travaux par un voyage

d'étude en Moldavie en juillet 1996. Ces recherches ont fait l'objetd'une dans la revue CEMOTII. Ci-joint une copie (vos commentaires seront bien sûr les bienvenus).

Mais par ailleurs, j'ai bien dû acquérir quelques connaissances sur ce peuple (origine, histoire etc.) avant d'entreprendre une recherche sur leur situation politique actuelle. Ces quelques connaissances se sont avérées plus dificile à obtenir que prévu (dispersion des sources, controverses diverses etc.). N'étant pas historienne (d'ailleurs je ne parle ni le bulgare, ni le russe, ni le roumain) je ne pouvais moi-même entreprendre les. travaux nêcessaires pour acquêrir une bonne conaissance de l'histoire de ce peuple (du reste un seul chercheur n'y suffirait pas!) mais j'ai alors songé à rédiger un état des lieux de la recherche sur les gagaouzes, afin non pas de répondre aux nombreuses interrogations soulevées par l'histoire de ce peuple mais de susciter quelques vocations parmi les historiens et de les aider ainsi. Cet „état des lieux" est donc redigé à partir des textes publiés en français, anglais et turc, mais dans l'ensemble, les études publiées dans d'autres langues ayant fait l'objet de traductions ou de commentaires en turc, cet article devrait plus op moins résumer l'ensemble des hypotheses et travaux sur l'origine et l'histoire des gagaouzes. Ce texte vient d'être publié dans le dernier numero de Turcica. Je vous joins une copie

de cet article ainsi que de la bibliographie qui y est annexée.

Ceci m'amène à faire quelques remarques sur votre texte. Tout d'abord, vous avancez (page 2) que l'origine uzo-coumane des gagaouzes est pratiquement acceptée à l'unanimité. Or, le moins qu'on puisse dire est que cette question suscite toujours de nombreuses controverses. Tout d'abord, comme vous le faite remarquer, les scientifiques bulgares soutiennent toujours la these d'une ascendance bulgare (voir encore la recente – 1933 – publication de Gradesliev). D'autre part, et plus important, la majorité des historiens occidentaux et turcs se sont ralliés à la thèse d'une origine seldjouke (Kay Ka'us) telle que présentée par Paul Wittek dans ses articles publiés en 1952 et 1953. J'avoue que cette thèse me semble la plus solide dans la mesure oû elle concilie analyse de la langue et sources historiques (byzantines et ottomanes). Il n'en rest pas moins que les gagaouzes eux-mêmes rejettent cette hypothèse. La raison en est simple: si ils sont réellement d'origine seldjouke, cela veut dire qu'ils ont été musulmans avant d'etre chrétiens, ce que les gagaouzes refusent d'admettre. Et puisque leur langue ne peut corroberer l'hypothèse d'une origine petchénègue ou koumane, les historiens gagaouzes (D. Tanasoglü, S. Kuroglu, M. Maruneviç etc.) se rallient à la thèse d'une origine oguz/uze. Cette thèse n'est pas nouvelle puisque elle

fut émise au début de ce siècle par Moskov qui avait longuement étudié le folklore et la langue gagaouze. Or, on a très peu de traces du passage de tribus oghuz dans la Dobroudja au Moyen Age. En revanche, l'installation de nombreuses familles oghuz/seldjouke au XIIIe siècle dans la Dobroudja est, elle, attestée par des écrits byzantins et ottomans. Notons de plus que les linquistes comme Moskov et Kowalski n'avaient pas connassaince de l'histoire de Kay Ka'us telle que nous l'a expliquée Paul Wittek et ne pouvaient donc pas soutenir l'hypothèse d'une origine seldjouke des gagaouzes.

Deuxieme point, le traité de Seyyid Loqman auquel vous faites allusion fut composé en 1599/1600 et non pas 1660, et il ne, reproduisait qu'un extrait de l'oguzname (9 paragraphes sur 15 de l'oguzname ont été reproduits par Loqman) et non pas la totalité.

D'autre part, mentionnez (page 1) la presence de 5000 gagaouzes dans l'ouest de la Bulgarie, dans l'est de la Serbie et en Macédonie. J'ai entendu et lu toutes sortes de chiffres sur la communauté gagaouze dans cette région; vous serait-il possible de me comuniker votre source sur ces derniers chiffres (notamment pour les gagaouzes en Macedoine et pres de Niş, ne s'agirait-il pas plutot de surguches?

Vous mentionnez egalement (page 1) la presence de gagaouzes en Asie centrale, precisant qu'il s'agit de deportés. Or, j'ai lu (entre autres il est

vrai dans textes publiés par des cherceurs soviétiques que ces gagaouze etaient partis volontairement en 1909-1910 à la recherche de terres a defricher). Auriez-vous des précisions sur ce sujet?

Quant au musée d'ethnographie gagaouze de la ville de Beşalma auquel vous faite allusion p. 11, lors de mon passage en Moldavie en juillet 1996, ce n'etait plus Mina Kösë qui en avait la charge mais le fils du poete Karaçoban. Je ne sais pas ce qu'il en est aujourd'hui.

Je n'ai pas également pu trouver a Paris vos articles récement publies en Roumaine. Vous serait-il possible de m'envoyer copies de ces articles (que je ferais traduire)?: Natiunea (références 32 et 34 de votre bibliographie), Tara Noastra (référence 33) et Glasul Natiunii (référence 35). Je vous remercie par avance.

Dans l'ensemble, vos réflexions me furent precieuses, notamment parce que je n'ai pas accés aux publications en roumain. Vos commentaires sur mes articles „L'émancipation politique des gagaouzes, turcophones chrétiens de Moldavie" et „Les gagaouzes: état des recherches et bibliographie" seront les bienvenus.

Je vous remercie par avance et vous prie d'agréer, monsieur, mes salutations respectueuses.

Mlle. Gangloff

Prezentăm mai jos traducerea părților celor mai importante din scrisoare:

Paris, 20 aprilie 1999

Domnule,

A trecut ceva timp de când profesorul Bernard Lory a avut gentilețea să-mi dea o copie a lucrării dvs. „Găgăuzii". Eu am găsit-o foarte interesantă, dar îmi permit, pentru că dvs. cunoaşteți bine problema găgăuză şi vă interesați de această chestiune, să fac unele comentarii şi să vă pun câteva întrebări.

Şi eu am făcut câteva cercetări asupra acestui popor. Obiectivul meu era, inițial, să tratez problemele politice ale găgăuzilor din Moldova din 1990 (ştiințele politice fiind specialitatea mea şi elaborez în prezent o teză de doctorat asupra Turciei şi Balcanilor începând cu 1990). Am făcut cercetări pe care le-am completat printr-o călătorie de studii în Moldova, în 1996. Aceste cercetări au fost publicate în CEMOTI (vă trimit o copie).

Dar am fost nevoită să aflu mai multe informații despre acest popor, înainte de a întreprinde cercetarea asupra situației sale politice actuale. Aceste informații au fost greu de obținut, având în vedere dispersia surselor, controverselor diferite etc. Nefiind istoric (nu vorbesc nici bulgara,

nici rusa, nici româna), m-am gândit să realizez o prezentare a cercetărilor asupra găgăuzilor. Această prezentare se bazează pe texte publicate în franceză, engleză şi turcă, dar pentru că studiile aplicate în alte limbi au făcut obiectul traducerilor sau comentariilor în limba turcă asupra originii şi istoriei găgăuzilor *(nn. A fost publicat în TURCICA, vol. 30, 1998).*

Dvs. avansaţi ideea că teoria originii uzo-cumane a găgăuzilor este practic acceptată de toată lumea. Dar această chestiune suscită numeroase controverse. În primul rând aşa cum menţionaţi şi dvs., savanţii bulgari susţin ascendenţa bulgară (vezi Gradeşliev). Pe de altă parte, şi mai important, majoritatea istoricilor occidentali şi turci se raliază la teza seldjukă (Kaikaus) aşa cum a prezentat-o Paul Wittek în articolele sale din 1952 şi 1953.

Mărturisesc că această teză mi se pare cea mai solidă în măsura în care ea poate concilia analiza limbii şi a surselor istorice (bizantine şi otomane). Trebuie spus că găgăuzii resping această ipoteză. Raţiunea este simplă: dacă sunt de origine seldjukă asta conduce la concluzia că ei au fost musulmani înainte de a fi creştini; ceea ce găgăuzii refuză să admită. Şi pentru că limba lor nu conduce la ipoteza unei origini pecenege sau cumane, istoricii găgăuzi (D. Tanasoglu, S. Kuroglu, M. Marunevici etc.) se raliază tezei unei origini oguze (uze). Această teză nu este nouă, pentru că ea a fost

emisă la începutul acestui secol de către Moşcov care a studiat în profunzime folclorul şi limba găgăuză. Dar sunt prea puține semne ale trecerii triburilor oguze în Dobrogea, în Evul Mediu. În schimb, instalarea a numeroase triburi oguze/seldjuke în Dobrogea sec. XIII este atestată de scrieri bizantine şi otomane. Mai notăm că lingviştii Moşcov şi Kowalski nu cunoşteau istoria lui Kaikauz aşa cum ne-o explică Paul Wittek şi din această cauză nu au putut susține ipoteza seldjukă a găgăuzilor.

În altă ordine de idei, dvs. menționați existența, în vestul Bulgariei şi în estul Serbiei şi Macedoniei, a 5.000 de găgăuzi. Este posibil să-mi comunicați sursele dvs. şi cifrele ultime (nu este vorba mai curând de surguci?). Menționați de asemenea prezența găgăuzilor în Asia Centrală precizând că este vorba de deportați. Eu am citit (este adevărat, în texte publicate de cercetători sovietici) că aceşti găgăuzi au plecat voluntar, în anii 1909-1910, în căutare de terenuri nedesțelenite. Aveți precizări pe marginea acestui subiect?

Cât priveşte Muzeul etnografic din Beşalma, când am trecut, în iulie 1996, nu mai era director Mina Chiosea, ci fiul lui D. Caracioban.

În ansamblu, reflecțiile dvs. mi-au fost foarte prețioase mai ales că nu am acces la publicațiile în limba română. Comentariile dvs. asupra articolelor mele „Emanciparea politică a găgăuzilor" turcofoni creştini din Moldova" şi „Les gagaouzes" vor fi

binevenite. Vă mulțumesc anticipat şi primiți, domnule, salutările mele respectuoase.

Mlle Gangloff

Bucarest, le 8 décembre 2000.

Mademoiselle Gangloff,

À propos de la théorie de P. Wittek sur l'origine seldjouke des gagaouzes, moi j'ai les remarques suivantes:

a. P. Wittek affirme que Kowalski ne connaisait pas l'épisode Izzedin Kaikaus. Mais Kowalski, dans son étude sur la langue gagaouze, détecte trois couches: ancienne turcique, turque seldjouke et turque osmanly. C'est-à-dire Kowalski connaissait l'épisode seldjouke.

b. Je crois que P. Wittek ne connasait pas la Diplôme (la Bulle) du Tsar Assan II envoyée aux commerçants pour les annoncer (ou pour les avertir) gue dans le NE de la peninsule Balkanique, sur le littoral de la Mer Noire, un peuple turkmene (turkomane), de réligion orthodoxe, s'est organisé en „Princepauté de Karvuna (Kavarna)".

Or, ça moult antérieurement à l'épisode I.K.

Veuillez recevoir, mademoiselle, mes salutations distinguées.

Anatol Macris

2. 9

„Novaia cniga A. Macrişa“ (în limba rusă) în traducere: O nouă carte a lui A. Măcriş „De la Nistru pân' la Tisa şi ceva mai departe“, recenzie de Eugenia Liulenova în „Vesti gagauzi“ nr. 37-38 diin 15 martie 2005; Comrat - Găgăuzia, Republica Moldova.

2. 10

Dr. Silviu Tabac, Institutul de Istoria Artei, Academia de Ştiinţe a Republicii Moldova, Chişinău

Mult stimate Domnule Măcriş,

Vă felicit pentru apariţia noii cărţi şi Vă mulţumesc pentru că V-aţi gândit la mine. Studiile ce le însumează se citesc uşor, cu plăcere dar te şi îndeamnă să lucrezi mai mult. La acest volum este de remarcat şi coperta foarte frumoasă.

Am să Vă raportez că am transmis deja dlui Alexandru Futură cel de-al doilea exemplar. Vă mulţumeşte foarte mult şi mi-a spus că Vă va scrie personal cât de curând.

Vă doresc un an nou fericit şi sănătos Dvs. şi întregii familii.

Cu aleasă consideraţie,

S. Tabac

2. 11

Arcadie Spătaru, Aschaffenburg, Germania; 21 mai 2004

„Țin dar să vă mulțumesc, cartea Dvs. mi-a făcut multă plăcere şi am aflat din ea multe lucruri pe care nu le cunoşteam. Mi-a plăcut şi felul în care a fost scrisă, cu multă competenţă şi cu talent de observator, de cercetător şi de istoric, şi mai ales cu căldura celui care se simte legat de locurile natale, pierdute, sperăm, nu pentru totdeauna.

Am găsit cu mare emoție rândurile referitoare la tatăl meu, Spătaru Nicolae. Vă anexez în acest sens o scurtă biografie care poate va fi utilă pentru fişierele Dvs."

2. 12

În octombrie 2000, **dl. Ivan Topal**, redactorul şef al ziarului „ACIK Goz" îmi scrie:

Stimate domnule Anatol Măcriş,

Îmi face plăcere să vă comunic că aici, intelectualii liberali au primit cu un viu interes cărțile dvs. editate în Bucureşti. Eu am luat cunoştință de ele numai în Biblioteca oraşului. V-aş rămâne îndatorat dacă mi-ați putea trimite câte un

exemplar pentru un studiu mai aprofundat. Despre una din cărți am scris în revista „ACIK Goz“, al cărei redactor sunt. La noi, la Universitatea din Comrat se predă un curs de „Istoria Găgăuzilor“, dar manuale nu s-au tipărit până în prezent. Aproape sigur că lucrările dvs. vor impulsiona pe savanții noştri şi profesorii noştri să grăbească editarea cursului. Şi aceasta ar fi o realizare.

Cu stimă,

Ivan Topal,
Redactor şef al revistei „Acik Goz“,
Membru al Uniunii Jurnaliştilor Moldovei.

* Şi tot dl. Ivan Topal, într-un articol din „Acik Goz“ nr. 24, anul 2000, pag. 2 scrie: „dar, cel puțin traduceți cartea „Găgăuzii“ a dr. Anatol Măcriş, editată în Bucureşti, încă din anul trecut (cu comentarii, desigur!). Amintesc că dânsul este născut în com. Beşalma şi a urmat Liceul „Dimitrie Cantemir“ din Comrat.

2. 13
Dr. Blagovest Njagulov, Sofia, 25.01.2006

Stimate Domnule Măcriş

Vă mulţumesc foarte mult pentru cartea Dvs. trimisă mie. Îmi este foarte necesară pentru lucrarea mea. Vă urez un An Nou fericit şi multă sănătate.

Dr. Blagovest Njagulov
Institutul de Istorie Bulgarian
Academy of Sciences.

2. 14.
Dr. Miglena Ivanova, Sofia 25.02.2006,

Stimate Domnule Măcriş

Vă mulţumesc mult că mi-aţi trimis ultima Dvs. carte despre găgăuzi. Este foarte important pentru mine, căci nu aveam de unde să mi-o procur. Eu pregătesc o lucrare despre găgăuzi pe care o voi tipări în Bucureşti, în limba engleză. Cu siguranţă veţi primi un exemplar. Îmi amintesc cu plăcere de întâlnirea de la Dvs.

Salutări distinsei Dvs. soţii şi fiicei Dvs.

Cu stimă

Dr. Miglana Ivanova
Bulgarian Academy of Sciences.

2.15
or. Chişinău
25.V.2005

Multstimate domnule dr. Anatol MĂCRIŞ!

În primul rând țin să vă mulțumesc foarte mult pentru cartea *De la Nistru pân' la Tisa şi ceva mai departe,* pe care am primit-o şi am citit-o cu mare interes, pregătind şi o prezentare pentru ziarul *Ora Satului.* În momentul când v-a apare publicația am să vă expediez câteva exemplare.

Am însă o mare rugăminte pe care aşi vrea să V-o adresez, solicitând ajutorul Dvs. Pregătesc o carte: *Petre Draganov, muzeul, arhiva, biblioteca.* Respectiv mă interesează orice informație despre familie şi urmaşii acestei familii.

Înțeleg că Vă împovărez cu această rugăminte, dar termenii de editare a cărţii nu-mi lasă timp pentru prea multă aşteptare.

Mulțumesc anticipat şi mizez mult pe ajutorul Dvs.

Cu cele mai sincere aprecieri,

Iurie COLESNIC

SCRISORI-RECENZII
DE LA UNELE PERSONALITĂȚI CULTURALE

2.17
1. Dl. Prof. univ. dr. Nicolae Neaga, Iaşi
Iaşi, 24.02.2005

1.1 Stimate domnule dr. Anatol Măcriş

Am primit minunata dvs. carte, atât de sugestiv intitulată: „De la Nistru până la Tisa“... ...

Vă felicit pentru mulţimea de date şi informaţii pe care le prezentați în carte, de la „situația şi evoluția învățământului superior din România“, în care prezentați atâtea date, încât nu-mi închipui că Ministerul Învățământului are o situație atât de clară, şi atât de bine sistematizată pe provincii Istorice, pe oraşe, dar mai ales „nebuloasa“ dezvoltare şi repartizare în țară, după 1989; care a făcut să devină „centre universitare“ chiar şi „târgurile“ de provincie, devenite între timp oraşe: Dorohoi, Caracal, Turnu Măgurele sau Curtea de Argeş.

De asemenea, unele „curiozități“. Astfel, Universitatea „Lucian Blaga“ din Sibiu, are „un colegiu“ tocmai la Huşi, care, întâmplător, este la câteva zeci de km. de un centru universitar mai mare – Iaşi. Dar, probabil că şi de această dată s-a confirmat proverbul: „interesul poartă fesul“.

....

Mi-a plăcut expresia: „Sudul Basarabiei este Mesopotamia României“ (pag. 105). Am citit cu multă plăcere prezentarea „personalităților“, mai ales că pe foarte multe le-am cunoscut personal: C-tin Petrovici, Valentin Popovici, sau Fazli, Arnăutu dar mai ales prietenul nostru comun: Victor Macarevici, căruia îi faceți o frumoasă şi amplă prezentare (pag. 114-115) şi îl prezentați şi în „postura“ de dirijor, împreună cu „Corul Şcolii Centrale de Fete“ (pag. 134).

Am apreciat în mod deosebit, cu câtă căldură vă apropiați de trecutul plaiurilor natale, pe care le aprofundați în studii închinate lor, cum ar fi: „Istoria politică a Sudului Basarabiei“ (pag. 85), dar şi al populațiilor care au conviețuit, în decursul timpurilor, pe aceste meleaguri, făcând o adevărată „exegeză“ a limbilor acestor popoare, cu influențele lor reciproce, şi mai ales, cu ce a rămas, peste timpuri, în vocabularul limbii române. Mai ales influența limbii cumane asupra limbii române.

Îmi permit să vă felicit din toată inima pentru această minunată carte şi Vă doresc: multă sănătate şi multă putere de muncă, pentru a mai da literaturii române, dar mai ales cititorilor noi şi noi cărți.

Cu deosebită stimă şi considerație,

Prof. univ. dr. N.Neaga

Iaşi, 22.VIII.2007

1.2 Stimate domnule Dr. Anatol Măcriş,

Am primit noul dvs. volum: „Găgăuzii în literatura şi publicistica română“, pentru care vă mulţumesc.

Am citit cu multă atenţie şi deosebit interes această nouă carte rezultată din preocupările dvs. mai vechi, privind problema Găgăuzilor. Am aflat, cu surpriză şi plăcere, contribuţia Găgăuzilor, atât la literatură, cât şi la publicistica română, lucruri pe care nu le cunoşteam.

Am aflat astfel că mari figuri ale politicii şi culturii române au fost găgăuzi. Am reţinut pe Barbu Catargi, fost prim ministru şi Alexandru Bârlădeanu, fost vice prim ministru, Preşedinte al Parlamentului României, Academician şi Vicepreşedinte al Academiei Române, ambii fiind de origine găgăuzi. În Iaşi există o stradă principală, care poartă numele lui Lascăr Catargi, alt om de seamă găgăuz.

De asemenea, în clasa de seminar am avut şi eu un minunat profesor de muzică: Ion Fazli, deosebit de talentat şi bun profesor. După 1944,

acesta s-a stabilit la Bacău, unde a desfăşurat o bogată activitate culturală.

Cartea dvs. este plină de date şi evenimente interesante, despre viața şi activitatea oamenilor dintr-o „provincie" românească, care a rămas numai în istorie şi legendă, dar pe care o păstrăm, ca pe o comoară, în inimile noastre.

Vă felicit din toată inima, pentru această nouă şi interesantă carte. Şi vă doresc multă sănătate şi multă putere de muncă, pentru a mai realiza şi alte cărți, la fel de interesante.

Cu deosebită stimă şi profund respect,

Prof. dr. Nic. Neaga

Iaşi, 11.V.2008

1.3 Stimate domnule dr. Anatol Măcriş

Vă mulțumesc din suflet pentru că m-ați onorat cu minunata dvs. carte, atât de sugestiv intitulată „File din istoria mai veche şi mai nouă a României", apărută la editura Paco, în anul 2008.

Am citit cartea, cu multă atenție şi deosebit interes; pentru că am găsit în cartea dvs. o mulțime de lucruri noi şi deosebit de interesante, pe care nu le ştiam, sau le ştiam numai parțial.

Ați depus o muncă titanică, cercetând şi adunând o sumedenie de evenimente, localități, regiuni, zone şi oameni, pe care le-ați selectat, sintetizat şi redat cititorilor într-o formă desăvârşită, dar simplă şi uşor de reținut, de către cititor.

După cum precizați şi în „prefață", ați redus prezentarea unor date specifice „istoriei", dar ați preferat să redați aspecte din trecutul României privind modul de organizare, instituții, cultura şi obiceiurile poporului român, aspecte neglijate în cărțile de istorie. De asemenea, ați prezentat, în mod documentat, relațiile poporului român cu alte popoare, cu care a conviețuit, în decursul veacurilor, precum şi influența acestor popoare, ilustrată în limbă, cultură şi obiceiuri, cu precădere al limbilor: cumană, găgăuză şi turcă.

Am aflat, cu interes, despre deplasările românilor, în decursul veacurilor, din Carpați-Făgăraş-Sibiu, spre răsărit, până dincolo de Bug, şi chiar în Crimeia, unde „mocani" români au înființat 25 de sate (pag. 143).

De asemenea, mişcările continue ale tătarilor, în special în Basarabia, şi relaţiile românilor, în decursul veacurilor, cu tătarii.

Am rămas plăcut impresionat de capitolul: „Personalităţi poliglote din istoria şi cultura românească“. Despre unii ştiam câte ceva (Cantemir, Iorga), dar constat cu plăcere, că au fost mulţi despre care nu ştiam: Petru Cercel, Mihnea al III-lea, Stolnicul Cantacuzino, Nicolae Milescu, dar, mai ales: Timotei Cipariu, B.P. Haşdeu, şi cel mai recent, Aurel Decei (pag. 154-155).

În final, în imaginaţie şi memorie, în capitolul sugestiv intitulat: „Să ne cunoaştem ţara şi locurile istorice“, v-am însoţit prin minunata noastră ţară, pe care am admirat-o, încă o dată, citind minunata dvs. carte.

Vă felicit, din toată inima, pentru că aţi reuşit să redaţi, celor dornici de cultură, o minunată carte de sinteză, în care prezentaţi: evenimente, localităţi, oameni cu viaţa lor de zi cu zi, din trecutul, atât de zbuciumat, al poporului român.

Cu aceeaşi stimă şi consideraţie,

Prof. univ. dr. N. Neaga

2. Dr. Ing. Paul Militaru, Columbia, SUA

Columbia, 3 Decembrie 1999

2.1 Dragii noştri Gertruda şi Toli,

Stela ne-a dat săptămâna trecută cartea ta, dragă Toli, despre Găgăuzia. În seara zilei când am primit-o am citit-o pe nerăsuflate, mai întâi Kati şi apoi eu. Ne-a plăcut la amândoi foarte mult. Pe mine m-a impresionat prin larga documentare şi prin aceea că ai reuşit într-un volum relativ mic despre originea, istoria, situaţia actuală şi despre răspândirea acestei populaţii pe continent.

Felicitări pentru această lucrare cât şi pentru celelalte preocupări în domeniul istoriei.

Cu drag,
Paul Militaru

Columbia, 25 Octombrie 2000

2.2. Dragii noştri Gertruda şi Toli,

La 27 Septembrie am avut extraordinara surpriză să găsesc un plic cu scrisoarea şi cele două cărţi scrise de tine, dragă Toli, „Segmente şi fragmente de istorie“ şi „Găgăuzii şi Românii“.

Impresiile mele despre cele două cărți sunt excepționale:

a) o documentare foarte bogată şi foarte laborioasă de strângere a citatelor şi mărturiilor despre subiectele tratate.

Mă întreb chiar cum ai reuşit această documentare, pentru că nu ştiu dacă ai avut la îndemână mijloace mai rapide de extragere a datelor, dar mai scumpe, ca de ex. copiile Xerox.

b) dragostea ta față de istorie în general şi istoria poporului român în special este de admirat.

c) ai abordat subiecte mai puțin cunoscute în țară, cum ar fi istoria Găgăuzilor sau fragmente din istoria epocii prefeudale şi altele de mai mare interes actual - problema reconstituirii vechilor județe şi chestiunea învățământului superior în România şi Moldova.

d) m-au interesat foarte mult toate problemele tratate de tine în cele două cărți, dar în special problema conviețuirii Românilor şi Cumanilor timp de 2 secole, despre care nu-mi amintesc să fi citit vreodată, şi problema străvechilor județe desființate pe vremea dictaturii comuniste (Roman, Vlaşca, Muscel, Covurlui, etc.).

e) comunicarea despre situaţia învăţământului superior în România şi Moldova, foarte instructive pentru mine. Fără să fi avut date statistice la dispoziţie, în anii 1988-1990 eu credeam că România are prea mulţi absolvenţi de universităţi. Mi se pare chiar că citisem undeva că ţara noastră avea mai mulţi ingineri la 1000 de locuitori decât Germania de Vest, şi deci erau folosiţi la munci de calificare inferioară. Comunicarea ta mi-a adus unele clarificări.

Cu drag,
Paul

Columbia, 18 Mai 2001

2.3 Dragii noştri Gertruda şi Toli,

La 3 Mai am avut uriaşa plăcere să găsesc în cutia poştală pacheţelul cu scrisoarea şi cele trei cărţi scrise de tine.

Toate trei cărţile m-au interesat foarte mult.

Foarte interesante părerile prof. Bernard Lory şi ale cercetătoarei Sylvie Gangloff despre lucrările tale despre Găgăuzi, ca şi ale turcologilor din Moldova şi de la Ankara.

Remarcabil că ziare care apar la Comrat au recenzat cărţile tale, care au fost prezentate şi la radio.

Este înduioşătoare scrisoarea pe care ţi-a adresat-o directorul muzeului naţional găgăuz din comuna ta natală, prin care-ţi cere lucrările tale, medaliile şi ordinele cu care ai fost decorat şi amintirile scrise despre copilăria ta, pentru a fi expuse în muzeu. Peste decenii amintirea ta va fi păstrată totuşi în acest muzeu.

A doua şi a treia ta carte despre Găgăuzi completează în mod fericit, cu informaţii suplimentare, prima carte. Nu te-ai gândit totuşi, dragă Toli, să scrii o nouă carte, care să trateze în mod cuprinzător şi unitar ideile răspândite în cele trei volume, poate chiar în limba franceză pentru a fi mai accesibilă celor care nu ştiu limba română.

Cu drag,
Paul

Columbia, 15 Martie 2002

2.4 Dragii noştri Gertruda şi Toli.

La 5 Ianuarie 2002 am primit de la tine, dragă Toli, un pacheţel cu două cărţi scrise de tine, „Note de călătorie şi însemnări“ şi „Găgăuzii, note despre limba găgăuză şi alte însemnări“. Foarte plăcute la citit notele de călătorie în Costa Rica, Zimbabwe, Ungaria, Opatija şi prin câteva oraşe antice. Este

lăudabil că un inginer trimis ca expert pentru tratative tehnico-economice s-a străduit şi a reuşit să vadă şi să prezinte cu talent aspecte turistice şi culturale din ţările în care a călătorit. M-au interesat foarte mult însemnările despre „Românii din jurul României“ despre „Codex Cumanicus. Influenţa limbii cumane asupra limbii române, ca şi cuvântarea ta la „Aniversarea Trustului Energomontaj“, ca să citez numai câteva din note şi însemnări.

Printre preocupările în domeniul istoriei instituţiilor se numără şi cele privind învăţământul superior românesc. În cartea ta dedicată acestui subiect am găsit interesantele tale propuneri de a se înfiinţa în viitor, pe lângă cele existente, facultăţii şi colegii universitare în oraşe mai mici din ţară, ca: Roman, Fălticeni, Tecuci, Râmnicu Sărat, Turnu Măgurele, Roşiorii de Vede, Corabia, Calafat, etc.

Felicitări încă odată dragă Toli pentru rodnica ta activitate de cercetare în domeniul istoriei şi de scriere a unor note de călătorie, din care au rezultat cărţile pe care mi le-ai trimis şi mie, cărţi care au fost apreciate laudativ de toţi cei care le-au citit.

Cu drag,
Paul

Columbia, 30 Octombrie 2002

2.5 Dragii noştri Toli şi Gertruda,

Ne-am bucurat foarte mult, eu şi Kati, primind ultimile două lucrări ale lui Toli: „Et in Cumania ego!“ şi „Scrieri, călătorii, istorii, evocări“.

Am citit cu plăcere notele de călătorie în Insulele Mării Egee, din Suedia şi din Camargue (Franţa). Aceste note câştigă în valoare prin incursiunile bine alese din istoria locurilor vizitate. Aş fi vrut să ştiu şi anii în care a avut loc aceste călătorii. Recent am urmărit pe canalul de televiziune „History“ un film documentar despre „Cele şapte minuni ale antichităţii“, în care se prezenta şi „Colosul din Rhodos“ şi se dădeau imagini actuale ale unor colţuri din insulă. Locurile şi faptele din Suedia descrise de tine mi-au amintit de călătoria mea de-o săptămână prin această ţară, care cred că este cea mai civilizată din Europa, favorizată în dezvoltarea ei de faptul că nu au mai luat parte la vreun război de peste 200 de ani. În această ţară, toate drumurile, inclusiv cele laterale de acces la ferme sunt betonate şi asfaltate, nu vezi case dărăpănate şi garduri rupte, nu vezi murdărie şi dezordine.

Prin lucrarea ta „Et in Cumania ego!“ ne-ai plimbat, dragă Toli, prin istoria Cumanilor în timpul celor două secole de convieţuire a acestei populaţii

cu Românii pe acelaşi teritoriu. Cumanii, am aflat de la tine, că au dat numele de Teleorman judeţului în care m-am născut, ca şi râului Teleorman. Un râuşor Urlui (cuvânt de origine cumană) făcea ravagii nu departe de Roşiorii de Vede, după ploi torenţiale. A fost o noutate pentru mine să aflu că multe familii boiereşti de vază se trag din conducătorii cumani. Interesante observaţiile tale despre limba cumană şi despre unele asemănări ale acestei limbi cu limbile turcă, găgăuză, persană, latină şi română.

Ai continuat să expui interesante considerente privind etnogeneza Găgăuzilor şi să prezinţi răspândirea actuală a acestei etnii.

Toate „fragmentele de istorie“ din lucrarea „Scrieri, călătorii, istorii, evocări“ sunt foarte interesante, dar pentru mine articolul „Vestigii rupestre în România“ a avut caracter de mare noutate, pentru că nu ştiam nimic despre aceste vestigii. Ai perfectă dreptate ca monumentele de artă rupestră, fie preistorică sau medievală, ar trebui conservate.

Cu drag, Paul

Columbia, 9 Martie 2004

2.6 Dragii noştri Toli şi Gertruda,

Scrisoarea de faţă are scopul să-ţi mulţumească, dragă Toli, pentru darul trimis prin poştă, recenta ta carte „Escale în spaţiu şi timp“. Am evitat termenul de „ultima“ pentru că dorim, atât eu cât şi Kati, să continui să scrii şi să publici cărţi, tot aşa de interesante.

Cum am primit pachetul cu cartea, luat de la cutia poştală, care se află în clădirea administraţiei grupului nostru de locuinţe, întorcându-mă în apartementul nostru, Kati mi-a luat-o imediat din mână şi a început s-o citească. Eu am început s-o citesc mai târziu, bărbaţii fiind mai răbdători ca femeile. Dar am continuat amândoi, citind pe rând, fiecare câte o parte din carte şi apoi trecând-o celuilalt.

Titlul cărţii este foarte bine ales şi reflectă foarte bine conţinutul, deoarece faptele sunt localizate în spaţiu şi prezentate în desfăşurarea lor în timp. Actualul volum cuprinde note de călătorie din Tunisia, Kosovo şi Rusia, articole cu subiect istoric, o trecere în revistă a sudului Basarabiei şi însemnări privind politica internă şi externă a României. În această nouă carte te-ai referit şi la viitor, la viitorul României, în însemnările intitulate „România, în

complexitatea politică internațională actuală" şi „Intrarea României în NATO".

Foarte plăcute de citit notele de călătorie, pentru fiecare loc vizitat prezentându-se şi fapte mai importante din trecutul lor istoric. Notele cuprind, de asemenea, informații cu caracter economic, social şi politic, ca şi descrierea unor datini specifice țării sau chiar ținuturilor vizitate.

Făcând o sinteză a opiniilor unor personalități franceze despre România şi români, majoritatea pozitive, dar şi negative în câteva cazuri izolate, ai făcut un mare serviciu opiniei publice din țară şi articolul ar merita să aibă o circulație mai largă. M-a interesat în mod deosebit relatarea despre felul cum celebrul românofil Emanuel de Martonne a stabilit dominanta etniei româneşti în Basarabia, cercetând numele scrise pe pietrele de mormânt din cimitirele satelor şi oraşelor. M-au impresionat aprecierile laudative ale celor mai mulți dintre francezii citați despre nivelul cultural ridicat al intelectualilor români, despre pregătirea serioasă a elevilor, în special la informatică şi la limba franceză, uimitoare în ceea ce priveşte informatica față de slaba dotare a şcolilor cu tehnologii moderne, şi despre relațiile familiale de într-ajutorare (inexistente în Franța). Observația francezilor că țăranul român se odihneşte stând pe laviță cu mâinile sprijinite pe genunchi şi cu capul pe mâini, spre deosebire de țăranii francezi

care se odihnesc lungindu-se pe canapea, este foarte subtilă.

Pline de un deosebit interes informaţiile tale în incursiunea privind relațiile românilor cu grecii de-a lungul veacurilor.

Deşi am mai afirmat acest lucru şi în alte scrisori ale mele, dragă Toli, meriți toată admirația mea pentru activitatea publicistică în domeniul istoriei, ca şi în acela al impresiilor de călătorie. La vârsta, care în curând se va rotunji la 80 de ani, tu dovedeşti înalte aptitudini intelectuale, ca şi răbdare, perseverență şi putere de muncă pentru a întreprinde studii istorice, care necesită o largă documentare în biblioteci publice şi o excelentă memorie.

Cu drag,
Paul

Capitolul 3
SEMNALĂRI
PRIVIND APARIȚIA CĂRȚILOR MELE

3. 1

Articol în limba rusă

„Nu ne-a uitat nici scriitorul din București, Anatol Măcriș, care colaborează cu noi de câțiva ani buni.

În Bibliotecă sunt 5 din cărțile sale, referitoare la istoria și cultura găgăuză. În ajun ne-a sosit și „Găgăuzii din Basarabia în trecut și în prezent". Conține probleme din istoria și etnogeneza găgăuzilor, despre limba și cultura găgăuză. Într-un capitol aparte tratează oamenii de cultură P. Draganov, M. Ceakir, D. Ceakir. Cartea este însoțită de fotografii interesante.

Eug. Liulenova
Specialist superior
Direcția de cultură a Găgăuziei

3. 2

Уважаемый господин Анатол Мэкриш!

Мне приятно Вам сообщить, что здесь у нас либеральные гагаузские интеллигенты с интересом встретили выход Ваших книг в Бухаресте. К сожалению, мне удалось познакомиться с книгами лишь в библиотеке.Был бы признателен, если получил бы их для подробного анализа.Об одной из них я уже сообщил в частной газете "Ачык гёз", редактором которой являюсь. (Газету прилагаю.)У нас преподается "Курс лекций по истории гагаузов" в Комратском государственном университете, однако они до сих пор не изданы. Вполне вероятно, что Ваши книги подстегнут наших ученых и преподавателей для ускорения их издания.И это замечательно.

На современном этапе далеко не все гагаузы (даже в ученой среде) владеют румынским в такой степени, чтобы прочитать эти очерки в оригинале.Я стараюсь изучить румынский и прочитал "Гэгэузий" с карандашом в руке.

Несколько слов о себе. Родился в Комрате (17.12.1948г.). Окончил Кишиневский политехнический институт (электроэнергетика).Но всегда испытывал интерес к изящной словесности, к поэзии.Вот почему, наверное, уже 5 лет как основал и редактирую свободную газету "Ачык гёз" ("Окюл ал трейля").

С уважением-

Иван Топал,
редактор газеты "Ачык гёз",
член Союза журналистов Молдовы

5.10.2000г

Text în limba rusă

3.3

Stimate Domnule Măcriş

Am primit scrisoarea Dvs. şi cărţile. Vă informez că ultima carte trimisă de Dvs. se va găsi în fondul de carte al Bibliotecii Congresului SUA.

La noi a fost un reprezentant al acestei Biblioteci şi a solicitat tot ce s-a scris despre găgăuzi şi Găgăuzia. Sper că nu Vă veţi supăra pe mine.

Dec. 2003

Eugenia Liulenova
Comrat - Găgăuzia

3. 4

Domnul Stephen R. Bowers, directorul Institutului William R. Nelson de pe lângă James Madison University din Virginia de Sud, Statele Unite şi d'ra Valeria Ciobanu, directoarea Institutului William R. Nelson din Chişinău (Republica Moldova), o filială a Institutului din Statele Unite, aflându-se în Bucureşti, m-au invitat, în ziua de 14 septembrie 2002, la dejun, la hotelul Turist. Dânşii sunt autorii cărţii (în limba engleză şi în limba română) cu titlul: „Gagauzia and Transdnestria: The Moldovan Confederation Conundrum (2001)". În elaborarea cărţii mi-au cerut permisiunea să folosească unele informaţii şi date din cărţile mele privitoare la găgăuzi: „Găgăuzii" şi „Găgăuzii şi românii". La întâlnire a fost prezent şi dl Ioan Popa, consilier la Ambasada României în Republica Moldova. Am discutat despre problemele legate de găgăuzi şi de problemele găgăuzilor. Le-am oferit ultimele mele cărţi referitoare la găgăuzi: „Găgăuzii. Opinii şi însemnări" şi „Găgăuzii. Note despre limba găgăuză şi alte însemnări". Le-am spus că sunt gata cu un volum: „Găgăuzii din Basarabia. În trecut şi în prezent", urmând editarea sa. M-au invitat la Institutul din Chişinău şi ne-am exprimat reciproc speranţa colaborării în viitor.

Domnul Stephen R. Bowers, directorul Institutului Wiliam R. Nelson de pe lângă James Madison University din Virginia de Sud, Statele Unite şi d'ra Valeria Ciobanu, directoarea Institutului Wiliam R. Nelson din Chişinău (Republica Moldova), o filială a Institutului din Statele Unite, aflându-se în Bucureşti, m-au invitat, în ziua de 14 septembrie 2002, la dejun, la hotelul Turist. Dânşii sunt autorii cărţii (în limba engleză şi în limba română) cu titlul „Gagauzia and Transdnestria: The Moldovan Confederation Conundrum (2001)". În elaborarea cărţii mi-au cerut permisiuea să folosească unele informaţii şi date din cărţile mele privitoare la găgăuzi: „Găgăuzii" şi „Găgăuzii şi românii". La întâlnire a fost prezent şi dl Ioan Popa, consilier la Ambasada României în Republica Moldova. Am discutat despre problemele legate de găgăuzi şi de problemele găgăuzilor. Le-am oferit ultimele cărţi referitoare la găgăuzi: „Găgăuzii. Opinii şi însemnări" şi „Găgăuzii. Note despre limba găgăuză şi alte însemnări". Le-am spus că sunt gata cu un volum: „Găgăuzii din Basarabia. În trecut şi în prezent", urmând editarea sa. M-au invitat la Institutul din Chişinău şi ne-am exprimat reciproc speranţa colaborării în viitor.

3. 5.

Eugenia Liulenova oferă cartea „Găgăuzii", (o are în mână), Bibliotecii turceşti din or. Comrat, la 22.07.2008.

3. 6

Semnalarea aparițiilor cărţilor în revista **România literară**

Cărți primite la redacție

• Cassian, Maria Spiridon, *Atitudini literare,* Bucureşti, Ed. Cartea Românească, 1999 (publicistică), 272 pag.

• Elisabeta Isanos, *Doctorul de pe comoară,* editură nemenționată, 1999 (proză scurtă), 544 pag.

• Elisabeta Isanos, *Paşaport pentru oraşul de sus,* editură nemenționată, 1999 (proză scurtă), 416 pag.

• Răzvan Codrescu, *De la Eminescu la Petre Țuțea (pentru un model paideic al dreptei româneşti),* Bucureşti, Ed. Anastasia, col. „Dreapta europeană", 2000 (eseuri) 182 pag.

• Mihai Cimpoi, *Plânsul demiurgului,* noi eseuri despre Eminescu, Iaşi, Ed. Junimea, 1999, 204 pag.

• Dr. Anatol Măcriş, *Găgăuzii,* ediţie bilingvă româno-franceză, Bucureşti, Ed. Agerpress Typo, 1999 (comunicare prezentată la AICID), 100 pag.

• Alexandru Singer, *Destinele bunicilor şi vremurile nepoţilor,* eseuri, Bucureşti, Ed. Hasefer, 2000, 190 pag.

• Marta Bărbulescu, *Alergător de cursă lungă,* poeme, Piteşti, Ed. Carminis, 1999, 64 pag.

• Marcel Fandarac, *Francmasoneria şi clasa politică,* Bucureşti, Ed. Corrdida, 2000, 192 pag.

• George Burileanu, *Alfa şi Omega,* Bucureşti, Ed. Curtea veche, 2000 (versuri; cartea reprezintă debutul unui autor în vârstă de 74 de ani), 104 pag.

• Ioana Dinulescu, *Sufletul, această ficţiune,* poeme, Bucureşti, Ed. Cartea Românească, 1999, 48 pag.

• Virgil Panait, *Deposedarea de timp,* poeme, Ed. Salonul Literar Focşani, 2000, 58 pag.

Nr. 16, 26 apr.....2 iun. 2000

Am primit la redacţie
Cărţi

• *Human and computer.* Verbal communication and interaction via computer. An International Conference, Edited by Tatiana Slama-Cazacu 9° Conference of GRLA-RWCAL, Bacău-Tescani, - 26-29 aprilie 2001, Constanţa, Ed. Europolis, 2001, 360 pag.

• Nicolae Stroescu-Stânişoară, *Vremea încercuirii,* vol. I - *Urmărirea,* Bucureşti, Ed. Albatros, 2001, 324 pag.

• Petre Sălcudeanu, *De ce văd invers?,* roman, Bucureşti, Ed. Semne, 2001, 200 pag.

• *Vlad Mugur, spectacolul morţii,* dosar gândit şi alcătuit de Marta Petreu şi Ion Vartic, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 2001, 250 pag.

• Zamfir Bălan, *Panait Istrati, Tipologie narativă,* studiu, prefaţă de Dumitru Irimia, Ed. Istros a Muzeului Brăilei, 2001, 246 pag.

• Iulian Boldea, *Ana Blandiana,* monografie, antologie comentată, receptare critică, Braşov, Ed. Aula, col. „Canon“, 2000, 96 pag.

• Alexandru Cristian-Miloş, *Timpul Babilonului albastru sau Despre nesingurătatea lui Adam,* versuri, Bistriţa, Ed. George Coşbuc, 2001, 80 pag.

• Florin Cojocariu, *Povestea Cavalerului de Iarbă Verde,* Baia Mare, Ed. Proema, 2001, 102 pag.

• Adi Travadi, *Blestemata de rusoaică,* roman, Bucureşti, Ed. Vinea, col. „Debut“, 2001, 358 pag.

• Florin Ţupu, *Jertfa eutimică,* versuri, Iaşi, Ed. Fides, 2001, 96 pag.

• Gheorghe Lupaşcu, *Excelenţa,* versuri, Brăila, Ed. Enos, 2001, 124 pag.

• Solo Har-Herescu, *Nemărginita rotire,* versuri, Bucureşti, Ed. Cartea Românească, 2001, 144 pag.

• Vasile Leac, *Apocrifele lui Gengis Khan,* versuri, Arad, Ed. Mirador, 2001, 60 pag.

• Georgeta Iliescu, *Rondeluri,* Craiova, Ed. MJM, 2001, 100 pag.

• Maria Țăranu, *Poezii,* București, Ed. Semne, 2001, 116 pag.

• Dr. Anatol Măcriș, *Fragmente de istorie și nu numai,* București, Ed. Agerpress Typo, 2001, 92 pag.

• Dr. Anatol Măcriș, *Note de călătorie și însemnări,* Ed. Agerpress Typo, 2001, 132 pag.

Am primit la redacție
Cărți

• D.H. Lawrence, *Fața pierdută,* traducere și note de Antoaneta Ralian, Iași, Ed. Polirom, seria de literatură universală a „Bibliotecii Polirom" (coordonată de Denisa Comănescu), 2002, 536 pag.

• Ion Pop, *Descoperirea ochiului,* poeme, prefață de Gheorghe Grigurcu, București, Ed. Cartea Românească, col. Hyperion, 2002 (antologie; cuprinde și o notă bibliografică și un dosar de referințe critice), 176 pag.

• Iolanda Melanen, *Casa Verdi,* București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2001 (proză), 90 pag.

• Cristian Bădiliță, *Nodul gordian,* București, Ed. Vinea, 2002 (ediție nouă, radical revizuită, a celei din 1997, pe care autorul o reneagă integral), 196 pag.

• *Captiv în lumea liberă,* Theodor Cazaban în dialog cu Cristian Bădiliţă, cu o postfaţă de Al. Paleologlu, Cluj, Ed. Echinox, 2002, 232 pag.

• Daniel, al rugăciunii Daniel Bănulescu, *(... Prima jumătate a anului),* postfaţă de Radu Aldulescu, Bucureşti, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2002, 92 pag.

• Alexandru Stroev, Ileana Mihăilă, *Ériger une République souveraine, libre et indépendante,* mémoires de Charles Léopold Andreu de Bilistein sur la Moldavie et la Valachie au XVIII-e siècle, Bucureţti, Ed. Roza Vânturilor, 2001, 206 pag.

• Gheorghe Glodeanu, *Noaptea de Sânziene de Mircea Eliade,* Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia Educaţional“, seria „Bibliografie şcolară. Biografia unei capodopere“ (coordonator: Ion Simuţ), 2002, 128 pag.

• Marian Victor Buciu, *Animale bolnave de Nicolae Breban,* Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia Educaţional“, seria „Bibliografie şcolară. Biografia unei capodopere“ (coordonator: Ion Simuţ), 2002, 120 pag.

• Al. Săndulescu, *Pădurea spânzuraţilor de Liviu Rebreanu,* Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia Educaţional“, seria „Bibliografie şcolară. Biografia unei capodopere“ (coordonator: Ion Simuţ), 2002, 164 pag.

• Constantin Ciopraga, *Baltagul de Mihail Sadoveanu,* Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia

Educațional", seria „Bibliografdie școlară. Biografia unei capodopere" (coordonator Ion Simuț), 2002, 108 pag.

• Balázs Tibor, *Explorări în poezia lui A.E. Baconsky,* „Fluxul memoriei" în oglinzi bachelardiene, studiu afectiv (Oradea-Cluj, 1985-1986), Oradea, Biblioteca revistei *Familia*, 2002, 112 pag.

• Dan Gîju, *Amintirile detectivului Vigilantes,* postfață de Liviu Vișan, Târgoviște, Ed. Pildner&Pildner, 2001 (proză scurtă), 120 pag.

• Dumitru Chioaru, *Vara de fosfor,* Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Poeții urbei", seria „Poeții Sibiului", 2002, 124 pag.

• Radu Vasile, *Cursă pe contrasens,* amintirile unui prim-ministru, București, Ed. Humanitas, 2002, 272 pag.

• Sanda Faur, *Sara în țara Amintirilor,* prefață de Radu Cosașu, prezentare pe ultima copertă de Alice Mănoiu, București, Ed. Hasefer, 2002 (proză memorialistică), 200 pag.

• Ion Avram, *Prin văile Golgotei,* Galați, E. Dominus, 2002 (roman), 168 pag.

• Anatol Măcriș, *Scrieri (călătorii, istorie, evocări),* București, Ed. Agerpress Hypo, 2002, 116 pag.

• Valeriu Valegvi, *Măsura de nectar,* poeme, prefață de Nicolae Motoc, comentariu subsol de Simón Ajarescu, Galați, Ed. Geneze, 2002, 64 pag.

• Dora Alina Romanescu, *Dealul Comorii,* Mangalia, Ed. Todor, 2002 (roman), 336 pag.

• Viorel Dinescu, *Zeii pe pământ,* poeme orfice, Galați, Ed. Arionda, 2001, 108 pag.

• Viorel Dinescu, *Călăuze arhaice,* poeme, Galați, Ed. Arionda, 2001, 100 pag.

10 sept. 2002

Am primit la redacție
Cărți

• Aghasi Aivazian, *Arminus,* nuvele, traducere din limba armeană şi cuvânt înainte de Sergiu Stelian, Bucureşti, Ed. Ararat, col. „Literatură armeană contemporană", 2002, 344 pag.

• Dr. Anatol Măcriş, *Găgăuzii din Basarabia, în trecut şi în prezent,* Bucureşti, Agerpress Typo, 2003, 154 pag.

• Dora Alina Romanescu, *Dealul comorii,* roman, prefață de Emilia Dabu, Mangalia, Ed. Todor, 2002, 336 pag.

• Traian Pop Traian, *Ochiul boului,* Timişoara, Ed. Marineasa, 2002 (versuri), 78 pag.

nr. 32, 13-19 aug. 2003

Cărți primite la redacție

• Adrian Marino, *Prezențe românești și realități europene,* jurnal intelectual, ediția a II-a, cu un postscriptum al autorului, Iași, Ed. Polirom, 2004, 320 pag.

• Gheorghe Grigurcu, *Un trandafir învață matematică,* București, prefață de Al. Cistelecan, Ed. Vinea, col. „Scriitori români contemporani. Ediții definitive“, 2004 (cuprinde și un dosar de referințe critice). 624 pag.

• Mircea Ionescu-Quintus, *Ce-ați făcut în ultimii cinci ani?,* ediție îngrijită și postfață de Florin Sicoie, București, Ed. Mașina de scris, 2004 (articole și cuvântări), 272 pag.

• Matei Vișniec, *Orașul cu un singur locuitor* (antologie de poezie 1980-2004), cu un cuvânt înainte al autorului și o postfață de Alex. Ștefănescu, Pitești, Ed. Paralela 45, col. „Biblioteca românească - poezie“, 2004, 238 pag.

• Olga Delia Mateescu, *Șampanie în lanul de grâu,* București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004 (proză), 134 pag.

• Victor Iancu, *Drum de piatră,* vol. 1 – *Cerul roșu,* vol. 11 - *Pământul negru,* Cluj, Ed. Dacia, col. „Biblioteca Dacia“, seria „Proză“ (coord.: Ion Vlad), 2004 (roman), 514 +404 pag.

• Simion Bărbulescu, *Calea spinoasă a înţelegerii, Ceraşu*, Ed. Scrisul Prahovean, 2004 (comentarii ale *Bibliei*), 292 pag.

• Marta Bărbulescu, *Mansarda cu fantome, Ceraşu,* Ed. Scrisul Prahovean, 2004 (proză poematică).

• *Meşterul Manole,* antologie literară, studiu introductiv de Al. Husar, Bucureşti, Fundaţia Culturală Memoria, 2004 (sunt reproduse texte din revista „Meşterul Manole“, înfiinţată în 1938 de Vintilă Horia, Ovid Caledoniu şi Horia Niţulescu), 332 pag.

• Dr. Anatol Măcriş, *Găgăuzii cred în ziua de mâine* (Istorya yapraklar), Bucureşti, Ed. Agerpress Typo, 2004, 96 pag.

• Marius Marian Şolea, *Un peşchir şi o ţâră dragoste,* Bucureşti, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004 (versuri), 192 pag.

• Smaragda Mărginean, *Ion Olteanu, un artist al veacului XX – definirea stilului şi concepţiei regizorale,* Bucureşti, Casa de Presă şi Editură „Rampa şi ecranul“, 2003, 256 pag.

• Melania Cuc., *Eseuri,* Bistriţa, Ed. George Coşbuc, 2004.

• Georgeta Moldovan, *Două chipuri,* prefaţă de Răzvan Tuculescu, Cluj-Napoca, Ed. Grinta, 2004 (proză scurtă), 68 pag.

• Traian Danciu, *Index de încrucişări posibile,* prefaţă de Liviu Antonesei, Iaşi, Ed. T. 2004 (versuri), 96 pag.

• Mihai Nedelcu, *Poeme târzii,* Ploieşti, Ed. Premier, 2004 (prezentare pe ultima copertă de Adrian Voica), 104 pag.

• Mihai Nedelcu, *Labirintul cuvintelor,* false gnoze, Ploieşti, Ed. Premier, 2004, 56 pag.

• Alexandra Bodea, *Uşi, ferestre,* Cluj-Napoca, 2004 (prezentare pe ultima copertă de Ion Mureşan), 76 pag.

• Karl Jasper, *Introducere în filozofie,* traducere de Veronica Ştir, Bistriţa, Ed. Europress, 2004, 136 pag.

nr. 29/28 iulie -3 august 2004

Am primit la redacţie

• Andrei Eşanu, Valentina Eşanu, *Epoca lui Ştefan cel Mare. Oameni, destine şi fapte,* Bucureşti, Ed. Institutului Cultural Român, 2004, 560 pag.

• Universitatea Piteşti. Facultatea de Teologie „Sf. Filoteea“, *Bibliografie veterotestamentară românească din perspectivă tematică,* culeasă şi ordonată de pr. lect. Dr. Leon Dură, Râmnicu Vâlcea, Ed. Logos, 2005, 44 pag.

• Leon Dură, *Teatru,* Râmnicu Vâlcea, Ed. Logos, 2004, 128 pag.

• Noe Smirnov, *Ofertă de întâmplări comice,* prefaţă de Titus Vijeu, Bucureşti, Ed. Cheiron, 2004 (proză scurtă), 170 pag.

• Laura Mircea Barboni, *Îngerii nopţii,* versuri, Ed. Cartea Românească, 2004 (prezentare pe ultima copertă de Dan Cristea), 76 pag.

• Sânziana Mureşeanu, *Arhitectura absenţei,* Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2004 (versuri; prezentare pe ultima copertă de Luminiţa Urs), 74 pag.

• Dr. Anatol Măcriş, *De la Nistru pân' la Tisa şi ceva mai departe,* Bucureşti, Ed. Agerpress Typo, 2004, 170 pag.

nr.15/20-26 aprilie 2005

Cărţi primite

• Grigore Smeu, *Libertatea artistică în literatura română,* Tg. Jiu, Drim. Edit. 2005, 258 pag.

• Viorel Pătraşcu, *Atenţie, Europa, sosim!,* tablete dulci-amare (5), Piteşti, Ed. Paralela 45, 2005 (prezentări pe ultima copertă de Neculai Constantin Munteanu şi Dan C. Mihăilescu), 220 pag.

◆ Eugen Stețcu, *Pe vocala unui zeu,* postfață de Cristian Livescu, Piatra Neamț, Ed. Scrigarus, 2005 (versuri; prezentare pe ultima copertă de Eugen Simion), 70 pag.

◆ Constantin Preda, Craiova, *dulcea mea „groapă cu lei",* publicistică (portrete, tablete, articole, jurnal), Craiova, Ed. Autograf MJM 2005, 174 pag.

◆ Vasile Iftime, *Umbre,* Botoşani, Ed. Geea, col. „Debut", 2005 (versuri), 98 pag.

◆ Dr. Anatol Măcriş, *Trăind, cu gândul, a doua oară,* Bucureşti, Ed. Agerpress, 2005, 104 pag.

◆ George Genoiu, *Antioligarhice,* pentru vindecarea moravurilor, Bucureşti, Ed. Rampa şi ecranul, 2005 (teatru), 352 pag.

◆ Zeno Ghițulescu, *Tăvălugul,* roman, postfață de Iulian Boldea, Tg. Mureş, Ed. Ardealul, 2005, 238 pag.

◆ Radu Igna, *Lazăr nu mai vine,* proză scurtă, prefață de Adrian Dinu Rachieru, Deva, Ed. Călăuza, 2005, 160 pag.

nr. 6/15-21 februarie 2006

Cărți primite

• Horia Roman Patapievici, *Despre idei & blocaje,* eseu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2007, 246 pag.

• Mircea Daneliuc, *Ora lanţi,* roman, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 2007, 374 pag.

• Octavian Doclin, *Metafore gândite-n stil pentru când voi fi copil,* poezii, ediția a III-a, adăugită, traducerea poeziilor în limba engleză de Ada D. Cruceanu, cu o prefață de Gheorghe Jurma şi o postfață de Ion Marin Almăjan, Editura TIM, Reşița, 2007, 72 pag.

• Laura Pavel, *Dumitru Țepeneag şi canonul literaturii alternative,* studiu, Casa Cărții de Ştiință, Cluj-Napoca, 2007, 180 p.

• Dr. Anatol Măcriş, *Găgăuzii în literatura şi publicistica română,* Bucureşti, 2007, 130 pag.

• Mihai Istudor, *Crăişorii* (prelucrare – în versuri – după romanul *Crăişorul Horia* de Liviu Rebreanu), Bucureşti, Ed. Amurg sentimental, 2007, 116 pag.

• Marius Stănilă, *Mersul pe sare,* Bucureşti, Ed. Nouă, 2007 (versuri), 72 pag.

• Leonard Gavriliu, *Bucuria de a muri,* dramă ştiințifico-fantastică, Paşcani, Ed. Moldopress, 2007, 32 pag.

Cărți primite

• Mihai Gramatopol, *Studii, I, 1964-1969,* Transilvania Expres, Braşov, 2008, 302 p.

• Mihai Gramatopol, *Studii, II, 1969-1978,* Transilvania Expres, Braşov, 2008, 342 p.

• Marin Beşteliu, *Copilul partidului,* roman, Editura Aius, Craiova, 302 p.

• Ion Manta, *Ceaţa,* roman, prezentare pe ultima copertă de Livius Cocârlie, editura Brumar, Timişoara, 2008, 154 p.

• Cornel Constantin Ilie, *Între Bellu şi Montparnasse. Români celebri în faţa morţii. Dicţionar. Imagini. Testamente.* Bucureşti, Ed. Historia, 2008, 240 p.

• Bucur Popescu, *Cuvinte de lumină pentru poporul meu,* antologie de autor, prefață: prof. dr. Victor Stoleru, Ed. Arefeana, 2008 (versuri) 208 pag.

• Dr. Anatol Măcriş, *File din istoria mai veche şi mai nouă a României,* Bucureşti, Ed. Paco, 2008, 188 pag.

• Borislav V. Pekic, *O istorie sentimentală a Imperiului Britanic,* prelegeri ţinute la BBC, traducere de dr. Constantin Ghirdă, Editura Historia, Bucureşti, 2008, 434 p.

•

nr. 22, 6 iunie 2008

Cărţi primite

• Jacques Attali, *François Mitterand aşa cum a fost,* traducere din limba franceză de Elena Dan, colecţia „Profil politic", Editura Historia, Bucureşti, 2008, 390 p.

• Boris Marian, *A bis sau a Şaptea poartă,* poezii, Editura Nouă, Bucureşti, 2008, 130 p.

• Adrian Georgescu, *iubi-te-voi!,* proză, postfaţă de Veronica Angelescu, Sieben Publishing, Bucureşti, 2008, 146 p.

• Valeriu Cuşner, *Cronici „discursive",* critică literară, Tipografia Tomis, Constanţa, 2007, 176 pag.

• Nicolae Sârbu, *şi veţi trece prin vamă ca fluturii,* Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2007 (însemnări de călătorie), 248 pag.

• Tatiana Covor, *Operaţie de rutină,* manuscrise din a doua viaţă, Craiova, Ed. Ramuri, 2007, 124 pag.

• Vasile Romanciuc, *Recitirea proverbelor,* Chişinău, Ed. Ştiinţa, col. „Antologia unui autor", 2007 (versuri), 116 pag.

• Dumitru Hurubă, *Carte de colorat mintea,* ediţie revăzută şi adăugită; antologie de autor, definitivă, Deva, Ed. Corvin, 2008, 128 pag.

• Dr. Anatol Măcriş, *Găgăuzii,* Bucureşti, Ed. Paco, 2008, 204 pag.

nr. 25, 27 iunie 2008

3.7.1 **Magazin istoric**, martie 2008

PENTRU BIBLIOTECA DUMNEAVOASTRĂ

● **M. Eminescu, Nicolae Iorga, Ion I. Nistor – CARTEA VIE A BASARABIEI ȘI A BUCOVINEI, VOL. I-II** (Cuvânt înainte Constantin Noica, ediție Constantin Barbu)
Editura Sitech, Craiova, 2007, 477pp., 550 pp.

● **Vasile Florea – ISTORIA ARTEI ROMÂNEȘTI**
Editura Litera Internațional, București-Chișinău, 2007, 807 pp.

● **Florin Anghel, Mariana Cojoc, Magdalena Tiță – ROMÂNI ȘI BULGARI. PROVOCĂRILE UNEI VECINĂTĂȚI**
Cartea universitară, București, 2007, 476 pp.

● **Institutul Național Pentru memoria exilului românesc ROMÂNIA LA CONFERINȚA DE PACE DE LA PARIS** (ediție îngrijită de: **Dinu Zamfirescu, Dumitru Dobre, Veronica Nanu**)
București, 2007, 200 pp.

● **Dr. Anatol Măcriș – GĂGĂUZII ÎN LITERATURA ȘI PUBLICISTICA ROMÂNĂ**
Editura PACO, București, 2007, 128 pp.

● **Carmen Chivu-Duță – CULTELE DIN ROMÂNIA ÎNTRE PRIGONIRE ȘI COLABORARE**
Polirom, 2007, 220 pp.

● **ELITE COMUNISTE ÎNAINTE ȘI DUPĂ 1989 – Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România; Volumul II, 2007,** *(colegiul editorial* ***Cosmin Budeancă, Raluca Grosescu, Ruxandra Ivan, Andrei Muraru****, redactor-șef* ***Raluca Grosescu****, secretar de redacție* ***Marius Stan****)*
Editura Polirom, 302 pp.

● **Marian Stroia – ROMÂNII ÎN CONTEXTUL POLITIC EUROPEAN. DE LA UNIREA PRINCIPATELOR LA CĂDEREA LUI CUZA-VODĂ (1859-1866)**
Editura SemnE, București, 2007, 248 pp.

● **Achim Popescu – REFORMELE LUI BOCCHORIS**
Monitorul Oficial, 2007, 493 pp.

● **General de brigadă (r) Emil Gheorghiță, Colonel (r) George Gheorghiu – FILE DIN ISTORIA CAVALERIEI ȘI TANCURILOR DIN ARMATA ROMÂNĂ**
Editura „Vasile Cârlova", București, 2007, 638 pp.

● **Ieromonah Nectarie Măgureanu – MĂNĂSTIREA SINAIA** (tipărită cu binecuvântarea **Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**)
Editura Athena, București, 2000, 209 pp.

● **Robin Edwards – ÎNȘELĂTORIA FAMILIEI BORGIA** (traducere din limba engleză și note de **Irina Petrea**)
Editura Trei, București, 2007, 455 pp.

◆ **M. Eminescu, Nicolae Iorga, Ion I. Nistor – CARTEA VIE A BASARABIEI ŞI A BUCOVINEI, VOL. I-II (Cuvânt înainte Constantin Noica, ediţie Constantin Barbu)**
Editura Sitech, Craiova, 2007, 477 pp, 550 pp.

◆ **Vasile Florea – ISTORIA ARTEI ROMÂNEŞTI**
Editura Litera Internaţional, Bucureşti-Chişinău, 2007, 807 pp.

◆ **Florin Anghel, Mariana Cojoc, Magdalena Tiţă – ROMÂNI ŞI BULGARI, PROVOCĂRILE UNEI VECINĂTĂŢI**
Cartea universitară, Bucureşti, 2007, 476 pp.

◆ **Institutul Naţional Pentru memoria exilului românesc ROMÂNIA LA CONFERINŢA DE PACE DE LA PARIS** (ediţie îngrijită de **Dinu Zamfirescu, Dumitru Dobre, Veronica Nanu).**
Bucureşti, 2007, 200 pp.

◆ **Dr. Anatol Măcriş – GĂGĂUZII ÎN LITERATURA ŞI PUBLICISTICA ROMÂNĂ**
Editura Paco, Bucureşti, 2007, 128 pp.

◆ **Carmen Chivu-Duţă – CULTELE DIN ROMÂNIA ÎNTRE PRIGONIRE ŞI COLABORARE**
Polirom, 2007, 220 pp.

◆ **ELITE COMUNISTE ÎNAINTE ŞI DUPĂ 1989. Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor**

Comunismului în România; Volumul II, 2007, (colegiul editorial **Cosmin Budeancă, Raluca Grosescu, Ruxandra Ivan, Andrei Muraru;** redactor-şef **Raluca Grosescu,** secretar de redacţie **Marius Stan)**
Editura Polirom, 302 pp

• **Marian Stroia – ROMÂNII ÎN CONTEXTUL POLITIC EUROPEAN. DE LA UNIREA PRINCIPATELOR LA CĂDEREA LUI CUZA VODĂ (1859-1866)**
Editura Semne, Bucureşti, 2007, 248 pp.

• **Achim Popescu – REFORMELE LUI BOCCHORIS**
Monitorul Oficial, 2007, 493 pp.

• **General de brigadă (r) Emil Gheorghiţă, Colonel (r) George Gheorghiu – FILE DIN ISTORIA CAVALERIEI ŞI TANCURILOR DIN ARMATA ROMÂNĂ.**
Editura „Vasile Cârlova", Bucureşti, 2007, 638 pp.

• **Ieromonah Nectarie Măgureanu – MĂNĂSTIREA SINAIA** (tipărită cu binecuvântarea **Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române).**
Editura Athena, Bucureşti, 2000, 209 pp.

• **Robin Edwards – ÎNŞELĂTORIA FAMILIEI BORGIA** (traducere din limba engleză şi note de **Irina Petrea)**
Editura Trei, Bucureşti, 2007, 455 pp.

3.7.2 Magazin istoric, aug. 2008

PENTRU BIBLIOTECA DUMNEAVOASTRĂ

• Ion Bulei – O ISTORIE A ROMÂNILOR, *Editura Meronia, 288 pp.*

• CRONICA MOLDOVEI DE LA CRACOVIA (Studiu introductiv, ediţie, note şi bibliografie de Constant Rezachevici), *Editura Meronia București, 2006, 238 pp.*

• Ioan Opriș – VASILE STOICA ÎN SERVICIUL ROMÂNIEI, *Editura Oscar Print, București, 2008, 641 pp.*

• Dr. Anatol Măcriș – FILE DIN ISTORIA MAI VECHE ȘI MAI NOUĂ A ROMÂNIEI, *Editura Paco, 2008, 187 pp.*

• PRO BASARABIA – REPERE ISTORICE ŞI NAŢIONALE, Societatea de Studii Istorice „Gh. Ghibănescu" (Volum coordonat de Mircea-Cristian Ghenghea, Mihai-Bogdan Atanasiu), *Editura Alfa, Iași, 2007, 220 pp.*

• Petre Opriș – CRIZA POLONEZA DE LA ÎNCEPUTUL ANILOR 80. REACŢIA CONDUCERII PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN (Introducere de prof. univ. dr. Ion Agrigoroaiei), *Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, 2.. pp.*

• DOSARUL BRUCAN (Istorii subterane. Colecţie coordonată de Stelian Tănase), *Editura Polirom, 2008, 774 pp.*

• Virgiliu Z. Teodorescu – PARCUL CAROL I, *Muzeul Municipiului București, 2007, .96 pp.*

• Lucian Boia – NAPOLEON III CEL NEIUBIT, *Editura Humanitas, București, 2008, 240 pp.*

• BULETINUL MUZEULUI MILITAR NAŢIONAL „REGELE FERDINAND I", SERIE NOUĂ, 5 (Colegiul de redacţie Col. Dr. Vasile Popa, Tudoriţa Toader, Camelia Cristea, Dr. Cristina Constantin), *București, 2007, 336 pp.*

• FOREIGN POLICY (Februarie/Martie 2008), *96 pp.*

• Jozsef Attila – 100 POEZII (în românește de Paul Drumaru), *București, 2005, 136 pp.*

• **Ion Bulei – O ISTORIE A ROMÂNILOR,**
Editura Meronia, 288 pp.

• **CRONICA MOLDOVEI DE LA CRACOVIA** (Studiu introductiv, ediţie, note şi bibliografie de **Constantin Rezachievici),**
Editura Meronia, Bucureşti, 2006, 238 pp.

• **Ioan Opriş – VASILE STOICA ÎN SERVICIUL ROMÂNIEI,**
Editura Oscar Print, Bucureşti, 2008, 641 pp.

• Dr. Anatol Măcriş – **FILE DIN ISTORIA MAI VECHE ŞI MAI NOUĂ A ROMÂNIEI,**
Editura Paco, 2008, 187 pp.

• **PRO BASARABIA – REPERE ISTORICE ŞI NAŢIONALE, Societatea de Studii Istorice „Gh. Ghibănescu“** (Volum coordonat de **Mircea-Cristian Ghenghea, Mihai-Bogdan Atanasiu),**
Editura Alfa, Iaşi, 2007, 220 pp.

• **Petre Opriş – CRIZA POLONEZĂ DE LA ÎNCEPUTUL ANILOR 80. REACŢIA CONDUCERII PARTIDULUI COMUNIST** (Introducere de prof. univ. dr. Ion Agrigoroaiei),
Editura Universităţii Petrol-Gaze din Ploieşti, 2008, 220 pp.

• **DOSARUL BRUCAN** (Istorii subterane. Colecţie coordonată de **Stelian Tănase),**
Editura Polirom, 2008, 774 pp.

• **Virgiliu Z. Teodorescu – PARCUL CAROL I,** *Muzeul Municipiului Bucureşti, 2007, 606 pp.*

• **Lucian Boia – NAPOLEON III CEL NEIUBIT,** *Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, 240 pp.*

• **BULETINUL MUZEULUI MILITAR NAŢIONAL „REGELE FERDINAND I“, SERIE NOUĂ, 5** (Colegiul de redacţie : Col. dr. Vasile Popa, Tudoriţa Toader, Camelia Cristea, dr. Cristina Constantin), *Bucureşti, 2007, 336 pp.*

• **FOREIGN POLICY** (Februarie/Martie 2008), 96 pp.

• **Jozsef Attila – 100 POEZII** (în româneşte de **Paul Brumaru),** *Bucureşti, 2005, 136 pp.*

3.7.2 Magazin istoric, septembrie 2008

PENTRU BIBLIOTECA DUMNEAVOASTRĂ

• **Serviciul Istoric al Armatei – ARMATA ROMÂNĂ ŞI RĂSCOALA DIN 1907** (ediţie îngrijită de: maior dr. Florin Şperlea, Lucian Drăghici, Manuel Stănescu)
Editura Militară, Bucureşti, 204 pp

• **Florin Anghel – REVOLUŢIA MORALĂ. REGIMUL POLITIC SANATIST DIN POLONIA 1926-1930**
Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2008, 206 pp

• **Institutul Naţional pentru Memoria Exilului Românesc – SURSELE SECURITĂŢII INFORMEAZĂ** (ediţie de documente întocmită de: Dumitru Dobre, Iulia Huiu, Mihaela Toader)
Editura Humanitas, 2008, 283 pp

• **Dr. Anatol Măcriş – GĂGĂUZII**
Editura PACO, Bucureşti, 2008, 204 pp

• **Principele Dimitrie I. Ghika – FRANŢA ŞI PRINCIPATELE DUNĂRENE. 1789-1815** (cuvânt înainte: acad. Florin Constantiniu; traducere şi postfaţă: Andrei Alexandru Căpuşan)
Editura Institutul European, 2008, 148 pp

• **Gh. I. Ioniţă – O VIAŢĂ, UN DESTIN. ISTORII ŞTIUTE ŞI NEŞTIUTE** (ediţie îngrijită de Ileana Ioniţă Iancu)
Editura Cartea Universitară, Bucureşti, 2007, 348 pp.

• **Geoffrey Regan – BĂTĂLII CARE AU SCHIMBAT ISTORIA LUMII**
Editura Rao, Bucureşti, 2004, 224 pp

• **ARMATA ROMÂNĂ ŞI UNITATEA NAŢIONALĂ** (coordonatori: comandor dr. Marian Moşneagu, locotenent-colonel dr. Petrişor Florea, dr. Cornel Ţucă; sub egida Statului Major General, a Serviciului Istoric al Armatei şi a Centrului de Studii şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice)
Editura Delta Cart Educaţional, Piteşti, 2008, 292 pp

• **DOCUMENT**
An XI, nr. 2 (40)/2008

• **CAIETELE INMER**
Anul V, nr. 12, iulie 2008

• **ORIZONT XXI** (Asociaţia Culturală „Valeriu Florin Dobrinescu", Piteşti)
An II, nr. VII, 2007, Editura Delta Cart Educaţional

• **PARAŞUTIŞTII** (Buletin al Şcolii de Aplicaţie a Forţelor pentru Operaţii Speciale „General-maior Grigore Baştan", Buzău)
Anul XII, nr. 24 (33), iunie 2008

◆ **Serviciul Istoric al Armatei – ARMATA ROMÂNĂ ŞI RĂSCOALA DIN 1907** (ediţie îngrijită de maior dr. Florin Sperlea, Lucian Drăghici, Manuel Stănescu).
Editura Militară, Bucureşti, 204 pp.

◆ **Florin Anghel – REVOLUŢIA MORALĂ. REGIMUL POLITIC SATANIST DIN POLONIA 1926-1930.**
Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2008, 206 pp.

◆ **Institutul Naţional pentru Memoria Exilului românesc – SURSELE SECURITĂŢII INFORMEAZĂ** (ediţie de documente întocmită de: Dumitru Dobre, Iulia Huiu, Mihaela Toader).
Editura Humanitas, 2008, 283 pp.

◆ **Dr. Anatol Măcriş - GĂGĂUZII**
Editura PACO, Bucureşti, 2008, 204 pp.

◆ **Principele Dimitrie I. Ghika – FRANŢA ŞI PRINCIPATELE DUNĂRENE 1789-1815** (cuvânt înainte; acad. Florin Constantiniu; traducere şi postfaţă: Andrei Alexandru Căpuşan)
Editura Institutul European, 2008, 148 pp.

◆ **Gh. I. Ioniţă – O VIAŢĂ, UN DESTIN, ISTORII ŞTIUTE ŞI NEŞTIUTE** (ediţie îngrijită de Ileana Ioniţă Iancu)
Editura Cartea Universitară, Bucureşti, 2007, 348 pp.

• **Geoffrey Regan – BĂTĂLII CARE AU SCHIMBAT ISTORIA LUMII.**
Editura Rao. Bucureşti, 2004, 224 pp.

• **ARMATA ROMÂNĂ ŞI UNITATEA NAŢIONALĂ** (coordonatori: comandor dr. Marian Moşneagu, locotenent-colonel dr. Petrişor Florea, dr. Cornel Ţucă; sub egida Statului Major General, a Serviciului Istoric al Armatei şi a Centrului de Studii şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice)
Editura Delta Cart Educaţional, Piteşti, 2008, 292 pp.

• **DOCUMENT**
An XI, nr. 2 (40)/2008

•**CAIETELE INMER**
Anul V, nr. 12, iulie 2008

• **ORIZONT XXI** (Asociaţia Culturală „Valeriu Florin Dobrinescu“, Piteşti)
An II, nr. VII, 2007, Editura Delta Cart Educaţional

• **PARAŞUTIŞTII** (Buletin al Şcolii de Aplicaţie a Forţelor pentru Operaţii Speciale „General-maior Grigore Baştan“, Buzău)
Anul XII, nr. 24 (33), iunie 2008.

3. 8 Ing. Mircea Prelipceanu, Bucureşti

În deplasările mele în Canada am depus cărţi scrise de Dvs. la Biblioteca Centrului Românesc de la Hamilton. Bibliotecara mi-a declarat că sunt foarte solicitate de vizitatorii Centrului.

3. 9 În „**Dilema veche**“, nr. 123 din 2-8 iunie 2006

Abia ce-am descris despre femeia care citea în metrou *Găgăuzii în diasporă şi la ei acasă* că autorul, dr. Anatol Măcriş, mi-a şi trimis volumul la redacţie. Un capitol al monografiei reproduce un recensământ din 1929 al comunelor găgăuze din Basarabia (în Taraclia, de pildă, erau 5 măcelari şi 9 cârciumari), completând, de fapt, un capitol similar dintr-o altă contribuţie la găgăuzologie de acum doi ani, *Găgăuzii cred în ziua de mâine.* Printre multe altele, cartea mai reproduce un poem al lui Adrian Păunescu închinat celui mai cunoscut dintre găgăuzi – Al. Bârlădeanu, conţine documente străine despre „les gagaouzes“, un articol din *Dilema* al lui Claude Karnoouh despre Universitatea de Stat găgăuză din Comrat („fără a fi de acord în cea mai mare măsură“) şi se încheie cu o partitură a muzicianului Ion Fazlî, o interpretare inedită a rugăciunii „Tatăl Nostru“. Cartea a apărut la Editura Agerpress. **(M.C.)**

Capitolul 4
CORESPONDENŢĂ

4. 1

1 mai 2008, Chişinău

Stimate Domnule Măcriş!
Christos a înviat!

Prin prezenta Vă mulţumesc pentru exemplarul noului Dvs. volum recent primit prin poştă

„File din istoria mai veche şi mai nouă a României". (Bucureşti, 2008).

Vă felicit cu această nouă apariţie editorială şi vă doresc multă sănătate şi noi realizări!

Cu cele mai frumoase gânduri,

Silviu Tabac

4. 2

„Vitallii" Sârf, dr. în filologie

Zamannêêrsunz,
Stimate Dle Măcriş!

Vă trimit felicitările mele cu zilele de Crăciun şi de Anul Nou! Eni Yel kutluca olsun!

De asemenea primiţi mulţumirile mele pentru cartea Dvoastră de memorii, „Trăind, cu gândul, a

doua oară". Scuzați-mă, că n-am informat Dv. despre primirea cartei la timp.

În anul trecut am avut, după specializația în Bulgaria, finisarea temei științifice „Eposul de basm al găgăuzilor din Basarabia". În anul prezent am în lucru sub tema nouă – „Povestiri populare găgăuze de factură comică".

Sectorul nostru în prezent cercetează complexul de probleme actuale ale istoriei, etnografiei, limbii, literaturii, folclorului şi culturii găgăuzilor:

1. Rădăcinile etnice ale găgăuzilor în folclor (cântecele epice);

2. Dreptul comun al găgăuzilor la sf. Sec. XIX – înc. Sec. XX;

3. Obiceiurile calendaristice ale găgăuzilor (aspectul etnolingvistic);

4. Idiome frazeologice în limba găgăuză contemporană;

5. Tradițiile găgăuze în sistemul alimentației etniilor conlocuitoare din teritoriul dintre Prut şi Nistru;

6. Găgăuzii din Basarabia în a doua jumătate a sec. XVIII-XX: procese istorico-demografice.

În anul 2005 au fost editate (în Chişinău):

Scrie-ți, vă rog, ce nou aveți în Bucureşti?

Vă doresc sănătate şi succese!

Vitalii Sârf

Or. Ch, MD -2028, Moldova

Str. Academiei, Nr. 2, ap. 13. Kaliniz saalicaklan!

4.3
Chişinău
24 iunie 2008

Dragă Dle Măcriş! Bună ziua!

Vă comunic că am primit cărţile D-voastră. Mulţumesc mult! Scuzaţi-mă, că nu V-am informat despre primirea cartei „Găgăuzii în diasporă şi la ei acasă“ şi scrisoarei la timp (am primit şi xerocopia scrisoarei din Brazilia).

Dle Anatolie, Vă răspund, pe scurt, la câteva întrebări ridicate de Dvs. în ultima scrisoare (de la 30 aprilie 2008):

1) În prezent la sectorul „Etnologia găgăuzilor“ în cadrul Centrului de etnologie al Institutului Patrimoniului Cultural al AŞM cercetează complexul de probleme actuale ale istoriei, etnografiei, culturii găgăuzilor:

a) Istoria şi cultura găgăuzilor din Moldova şi Ucraina în sec. XIX-XX: Indice bibliografic (executor – cercetător ştiinţific coordonator, dr. L. Cimpoeş);

b) Conştiinţa etnică a poporului găgăuz la sfârşitul sec. XX-lea – începutul sec. XXI: Monografie (ex. – cercet. şt. superior, dr. D. Nicoglo);

c) Ritualurile tradiţionale ale găgăuzilor în spaţiul cultural al Moldovei (sec. XX – XXI); Monografie (ex. – cerc. şt. super. dr. E. Cvilincova);

d) Formarea lingvisticii găgăuze. Terminologia lingvistică: Monografie. (ex. – cerc. şt. super, dr. E. Soroceanu);

e) Proza populară găgăuză: Monografie (ex. – cerc. şt. super. dr. V. Sârf);

f) Comunitatea găgăuză rurală la începutul sec. XIX (în baza localităţilor Copciac, Comrat): Schiţe (ex. – cer. şt. stagiar Gh. Câşlalâ).

2) Şeful Centrului de etnologie AŞM este dr. în istorie Veaceslav Stepanov.

3) Directorul Institutului Patrimoniului Cultural AŞM este dr. habil. în istorie Valentin Dergaciov.

4). Prietenul nostru dr. Silviu Tabac în prezent se află la postdoctorat şi este eliberat din funcţia de vicepreşedinte al Institutului nostru temporar.

Dle Măcriş, vă doresc numai bine în viaţa de toate zilele!

Kaliniz salt saalicaklan!

Cu prietenie

Vitalii SÂRF

4. 4

Dr. Vasile Malcev, turcolog, or. Vulcăneşti, Găgăuzia

3 martie 2008

Stimate Domnule Măcriş

Sincere salutări de la mine şi de la Gagauz Yeri.

Vă scriu că pachetul cu 2 cărţi noi l-am primit şi m-am bucurat că izvorul creaţiei Dvs. nu a secat. Dacă n-am răspuns la timp nu înseamnă că V-am uitat. Pur şi simplu în ultimele luni am fost ocupat şi nici starea sănătăţii mele nu este în regulă.

Domnule Măcriş, în zilele revelionului am primit o scrisoare cu felicitări calde şi cu unele materiale interesante de la găgăuzii noştri, care deja de 100 de ani trăiesc în Caucazul de Nord. Scrisoarea era trimisă de la Ecaterinograd, raionul Prohladnîi, Cabardino - Balkaria.

Domnule Măcriş, despre moartea Dlui Ghenov, am aflat din anul trecut. Am fost de nenumărate ori la Ceadîr Lunga, domnul Cârmâzâ s-a mutat la Odessa.

Am găsit dicţionarul poliglot al Dlui Ghenov, dar am fost dezamăgit. În primul rând foloseşte cuvinte turceşti în lexicul găgăuzei. Formatul cărţii nu este vertical, ci orizontal, incomod la folosire.

În al treilea rând culoarea albă a coperților este nepractică,

Cartea Dvs. „Găgăuzii în literatura şi publicistica română“ am citit-o de câteva ori. Cred că această carte este importantă pentru găgăuzologie şi pentru cultura găgăuză. Este rău că băstinaşii noştri rareori au un interes viu pentru literatura ştiințifică editată în România.

Semințele antiromâne sădite aici după anul 1944 cu ajutorul ideologilor din Moscova dau şi astăzi recoltă bună.

Mi se pare că spiritul independent al găgăuzilor, în perioada sovietică, a dat ortul popii.

Dar, totuşi, domnule Măcriş, aveți părerea că cititorii noştri, ştiu despre persoana Dvs. în anii precedenți, în ziarele Găgăuziei au fost publicate câteva articole despre Dvs. Şi mai important numele Dvs. este inclus în cartea lui Stepan Bulgar „Destine Găgăuzeşti“.

Cărțile Dvs. pentru mine sunt nu numai izvoare de informații, dar şi manuale bune de limbă română. Luna trecută m-am întâlnit cu prietenul meu bun Dorin Lozovanu şi m-a rugat să scriu o carte completă despre găgăuzi în limba română. Lucrul acesta nu este uşor, dar mă voi strădui.

Cu stimă,

Vasile Malcev

4. 5

Am făcut donaţii şi am purtat corespondenţă cu bibliotecile:

- Biblioteca Academiei Române, Bucureşti
- Biblioteca Centrală Metropolitană Bucureşti
- Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din Bucureşti
- Biblioteca Municipală „B.P. Haşdeu" din Chişinău
- Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu" din Iaşi
- Biblioteca Institutului de istorie „A.D. Xenopol" din Iaşi
- Biblioteca Universităţii „Ştefan cel Mare" Suceava
- Biblioteca Universităţii „Dunărea de Jos" Galaţi
- Biblioteca Universităţii „Valahia" Târgovişte
- Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu
- Biblioteca Universităţii din Oradea
- Biblioteca Universităţii „Aurel Vlaicu" Arad
- Biblioteca Universităţii „Andrei Şaguna" Constanţa
- Biblioteca Universităţii „Gh. Zane" Iaşi
- Biblioteca Universităţii „Mihail Kogălniceanu" Iaşi
- Biblioteca Universităţii de Stat din or. Comrat - Găgăuzia - Republica Moldova.

Capitolul 5
VIZITE

5. 1

Din Republica Moldova, m-au vizitat: acad. Sergiu Berejan, dr. în filologie Ion Bodrug, dr. habilitat Ion Dron, scriitorul Dragoş Vicol, dr. în istorie Silviu Tabac, dr. istorie Dorin Lozovan şi Ion Furtună, cu probleme legate de cărțile mele de istoria românilor.

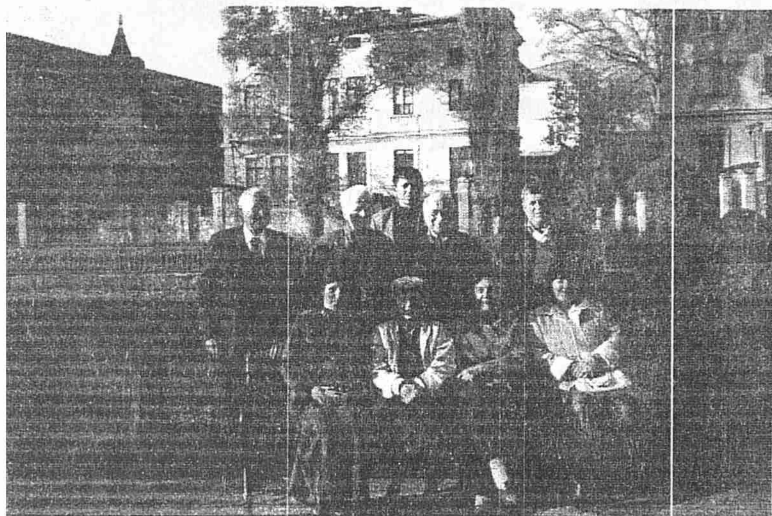
În problema găgăuzilor am fost vizitat de prof. univ. dr. Dionis Tanasoglu, dr. Stepan Bulgar din Chişinău, dr. Vasile Malcev, jurnalist Ivan Topal, scriitor Teodor Frangu, dr. drept Afanase Baurcialu şi Directoarea Muzeului găgăuz istorico-etnografic Ludmila Marin - Caracioban din Găgăuzia (Republica Moldova).

Din Bulgaria m-au vizitat dr. Miglena Ivanova şi dr. Blagovest Njagulov, ambii de la Academia de Ştiințe a Bulgariei.

Din Franța m-a vizitat Bernard Lory, profesor la INALCO (Institut National des Langues et Civilizations Orientales).

În activitatea mea de publicare cărţi şi în primirea vizitatorilor m-au ajutat soţia mea Gertruda – Cristiana, fiica mea Anca Labonţu, fratele meu Valeriu Măcriş, cărora le mulţumesc şi pe această cale.

Fotografii

În Cişmigiu la 22.05.2008

Pe bancă de la stânga la dreapta: Lumila Caracioban - Marin, directoarea Muzeului istorico-etnografic găgăuz din Beşalma (Găgăuzia); Emilia [redacted]rgu, ing: Gertruda - Cristiana Măcriş, medic; Ecaterina Franga, medic din Comrat (Găgăuzia, Rep. Moldova)

În picioare ing. Valeriu Măcriş, Acad. Gleb Drăgan, jurnalist Ivan Topal (Găgăuzia), dr. ing. Măcriş Anatol, Fedor Frangu bussinesman din Găgăuzia. (în 2005)

În locuința mea:
Soția mea Gertruda - Cristiana și Ludmila Caraciobanu - Marin, directoarea Muzeului istorico-etnografic găgăuz din Autonomia găgăuză (Rep. Moldova, 2005)

Eu și fiica mea Anca Labonțu, manager (2005)

Cu familia
De la stânga la dreapta: soţia mea, fiica mea, nepoata Laura, eu şi ginerele meu Costel Labonţu (2005)

PRIN CÂTEVA ORAŞE ANTICE

1. Capri – Pompei - Herculaneum

Sunt cazat la hotelul Vesuvio din Neapole. Hotelul este situat pe promenada de pe litoralul Mării Tireniene. Este duminică şi mi-am propus să vizitez vila împăratului Tiberiu din insula Capri. Iau vaporul din portul Neapole, cu destinația insula Capri. Pe vapor am cunoscut un prinț indian şi pe soția acestuia, ambii tineri, cu studii la Oxford. La un moment dat vaporul a început să aibă mişcări de tangaj. Prințesa suferea de rău de mare, cu senzație de vomă. Prințul s-a îndepărtat; eu am condus-o la bordul vasului, unde s-a folosit de punga de plastic, pe care ne-o dăduseră la îmbarcare.

La sosire în portul Capri, prințul s-a scuzat într-un fel, spunându-mi că la indieni nu este politicos să asişti în momente în care soția este într-o situație jenantă.

În port, am luat-o pe jos cu un grup de oameni, din care mulți localnici, care fuseseră la Neapole. După un sfert de oră, pe străzile etajate ale localității, am întrebat dacă mai este mult până la vila lui Tiberiu. Sunteți într-o direcție inversă, mi-au

localității, am întrebat dacă mai este mult până la vila lui Tiberiu. Sunteți într-o direcție inversă, mi-au răspuns, aici este Anacapri; pentru a merge la Capri, trebuia, din port, să o luați pe aleea din dreapta. Am cunoscut cu această ocazie şi Anacapri, aşezat pe o coastă abruptă. Capri este pe un mic podiş, la o anumită înălțime față de nivelul mării. M-am întors în port şi am plecat pe aleea din dreapta, la care după scurt timp au început scările, 750 de trepte, după spusele celor care se întorceau de la vilă. La capătul scărilor, este o piațetă, cu Primăria comunei Capri şi în apropiere este vila împăratului Tiberiu. Vila face impresie bună, fiind bine conservată, dând impresia că este părăsită de curând. Dar arhitectura vilei, cu patio, cu alei pietruite cu plăci mari de piatră, cu basoreliefuri, statui, coloane şi peristil, totul te transpune cu 2000 de ani înapoi. Totul corespunde perfect cu descrierea lui Axel Munthe în cartea de la San Michele. M-am odihnit pe băncile de piatră, am făcut poze, am admirat priveliştile, marea de azur, am meditat la soarta locuințelor, care durează mult mai mult decât cei care le-au construit, apoi, revenit la realitate, am luat o porție de pizza la un mic restaurant din Capri. M-am întors la Neapole.

După câteva zile am hotărât să vizitez Pompeiul. Oraşul este atât de bine decopertat şi conservat sub cenuşa care l-a acoperit, încât te plimbi prin oraş ca într-unul actual, cu deosebirea că

nu este locuit. Poți vizita, fără ghid, casele, grădinile, prăvăliile diverse, străzile. Locuințele, dacă ar avea acoperişuri ar fi bune de locuit, pereții sunt pictați, patio-urile sunt cu băncile, havuzurile şi peristilul intacte. Unele case au la porți, în altorelief, simbolurile caselor, inclusiv simbolul falic la casele cu stăpân care corespunde normei oraşului.

Străzile pietruite cu dreptunghiuri mari din piatră au în lungul lor două şanțuri paralele, care sunt urmele lăsate în decursul timpului de roțile quadricelor. Se deduce o circulație intensă în Pompei. Brutăriile, măcelăriile, prăvăliile şi lupanarul se prezintă aşa cum au fost surprinse de erupția vulcanului.

După ce parcurg aproape toate străzile oraşului mă îndrept spre ieşire, unde este amenajat un muzeu cu alte amănunte despre Pompei. În curtea muzeului este corpul pietrificat al unui câine surprins dormind. Este singurul cadavru; cadavrele oamenilor şi ale animalelor au fost evacuate odată cu cenuşa, la decopertarea oraşului.

În muzeu s-a adunat aproape toată lumea care circula prin oraş. O văd pe prințesa indiană de pe vaporul de Capri. Îmi adresează un mersi discret. Prințul părea interesat de explicațiile ghidului şi a evitat întâlnirea. Discreție şi politețe?

De la Pompei, am plecat la Herculanaeum. Acest oraş a fost acoperit de lavă la aceeaşi erupție a Vezuviului. Din această cauză nu s-a decopertat cu

uşurinţă ca Pompeiul acoperit cu cenuşă, ci prin excavări arheologice. Te impresionează evenimentul, în rest oraşul nu are decât fundaţii şi parţial pereţi. Lava solidificată este ca o stâncă, în care a trebuit să se excaveze ca să se descopere oraşul.

Mă întorc la Neapole şi, a doua zi, este plecarea spre ţară prin Milano şi Zürich.

2. Efes

În alt colț al Mediteranei, la Marea Egee, este orașul antic grec Efes.

Câteva repere istorice

Migrația egeenilor în Ionia a avut loc în anul 1007 î.e.n. Înainte de această migrație Anatolia de vest era locuită de populațiile locale Pelasgi și Carieni. În nord, Troia a fost populată de Dorieni, iar, în centru, Ionienii au fondat orașele Priene, Milet, Teos, Chios, Clazomene, Mius, Samos, Foceea, Lebedos, Efes, Colofon și Eritrea. Miletul, Mius și Priene erau în Caria. Efesul, Colofon, Lebedos, Teos, Foceea și Clazomene erau în Lidia. Cetățile ioniene erau conduse de regi, apoi oligarhi. Cea mai importantă zeiță din Ionia era Artemis, precum era Atena la greci. Alfabetul din Milet a fost adoptat de atenieni ca alfabet oficial, în anul 400 î.e.n. În arhitectură, s-a dezvoltat stilul ionic, modelul cel mai reușit fiind templul artemis din Efes, din care astăzi nu a mai rămas decât un stâlp. Scăpat de distrugerile provocate de perși orașelor ioniene, Efes-ul a fost cucerit de Alexandru cel Mare, iar în anul 129 î.e.n. este încorporat de Imperiul Roman. Clădirile impozante pe care le admirăm în zilele noastre au fost construite pe timpul împăratului Augustus. Efes-ul

era în acea perioadă cel mai important centru politic şi intelectual al Ioniei, având o şcoală de filozofie ca aceea din Atena. În Efes, au locuit evanghelistul Ioan, care a venit împreună cu Fecioara Maria; deasemenea şi Sf. Paul a locuit în Efes. În anul 269 Efes-ul a fost devastat de goţi. Mai târziu a fost devastat şi de arabi. În evul mediu Efes-ul nu mai era port. Râul Meandru a format o deltă, care s-a colmatat cu aluviunile aduse din interiorul podişului Anatoliei de vest.

Efes-ul astăzi

Efesul decopertat, aşa cum se vede astăzi, este Efes-ul helenistic şi roman. Oraşul arată astăzi aproximativ ca în acele vremuri, cu casele, străzile, teatrele, templele în picioare fără planşee şi acoperişuri. Mergând pe cele două străzi principale, una pavată cu pătrate mari de piatră, cealaltă cu marmură, treci pe lângă gimnazii, teatre, statui, temple, atelierele meşteşugarilor, prăvălii, vespasiană. Aceasta este podită cu mozaic, are pereţii de marmură, în centrul încăperii are un havuz al cărui murmur era destinat să acopere zgomotul de vespasiană. Urina era colectată pentru extragerea acidului uric, necesar tăbăcirii pieilor de animale.

Clădirea cea mai cunoscută din Efes este Biblioteca lui Celsus Ptolomeu şi era destinată să adăpostească Biblioteca din Alexandria.

Pe strada pavată cu marmură se află poarta leilor lui Hercule, doi stâlpi de marmură cu cariatide şi traversă superioară. Există legenda că dacă atingi concomitent ambii stâlpi cu mâinile întinse orizontal, ţi se îndeplinesc dorinţele. Toţi vizitatorii fără excepţie, şi-au testat posibilitatea succesului. M-am întrebat dacă această legendă este perpetuată din antichitate?

Cutreerând prin Efes-ul de astăzi, te aştepţi să apară negustorii, filozofii, oratorii şi alţi efeseni, atât de real este oraşul. Realizezi că, lăsând tehnica de o parte, starea de spirit, preocupările, angoasele, bucuriile şi temerile, grija zilei de mâine, gândul la adversarii cetăţii erau aceeaşi la efeseni ca la oamenii obişnuiţi ai zilelor noastre.

Circulând prin Efes, ai impresia că eşti acasă, în oraşul tău de provincie, unde toţi se cunosc şi unde există o siguranţă a existenţei, unde preocupările zilnice nu-ţi lasă timp de idei disperate. Cum vor fi oraşele noastre peste 2000 de ani?

3. Ugarit – Siria

În apropierea oraşului Latakya, pe drumul spre Antiochia la kilometrul 5,7 se desparte un drum care duce după 3,5 km în localitatea Ras Shamra.

Aici, la marginea comunei este un teren improvizat de fotbal, pe care evoluează cu pasiune copii satului.

La câțiva metri distanță pe un platou de cca 10 m înălțime se află ruinele celei mai vechi civilizații din lume.

Platoul este artificial, în sensul că s-a format din prăbuşirea şi suprapunerea straturilor de ruine ale diferitelor epoci ale civilizației ugaritice.

În prezent este excavat cam un sfert din oraşul secolelor XIV şi XIII înaintea erei noastre.

Straturile interioare nu sunt cunoscute decât prin câteva săpături şi sondaje care pot fi văzute în diferite puncte. Descoperirea cetății Ugarit a fost făcută în 1928 de un țăran care îşi ara lotul de pământ pe platou. La un moment dat plugul a scos câteva pietre sub care se afla o boltă. În interiorul incintei o cantitate de oale de pământ. Anunțând autoritățile, acestea au apelat la Academia de Inscripții de la Paris, care a decis explorarea locului, numindu-l pe Claude Schaeffer conducătorul lucrărilor.

Vizităm actualul şantier arheologic, ghidul a expus istoricul cetăţii din care redăm pe scurt: „În mileniu al VII-lea î.e.n., triburi nomade s-au statornicit în aceste locuri. Sunt foarte puţine cunoştinţe despre aceşti primi locuitori. Se ştie că foloseau obiecte din obsidian. Există 2 statuete din acest material şi din acea epocă. Ele reprezintă idolii feminini ai fertilităţii. În mileniul V şi IV populaţia din Ugarit folosea ceramica pictată, uneori policromă, cu desene geometrice elegante. După o perioadă de declin, de durată, în aceste locuri s-a aşezat o populaţie nouă din Mesopotamia meridională. Ceramica aceasta este similară cu ceramica de la El Ubeid de lângă Ur. Urmează o migraţie a unei populaţii din Anatolia care a creeat o ceramică de tipul Khirbed el Kerac, de culoare roşie sau neagră şi arsă până la obţinerea unui luciu avansat, foarte plăcut la atingere.

Sosirea Canaanienilor se poate atribui celei de a doua jumătăţi a mileniului III î.e.n.

Se stabilesc relaţii amicale cu Egiptul şi cu lumea egeeană.

În secolul XVIII î.e.n. apare menţionat numele de Ugarit pe un text descoperit la Mari, făcându-se menţiune de regi ai Ugaritului ca Niqmadou şi Vagaroum.

În prima jumătate a secolului XV î.e.n. Ugaritul este cucerit de faraonul Tutmes III. Regele Ugaritului Ammistamrou devine vasalul Egiptului.

Odată cu domnia fiului său Niqmadou II (1360-1330) istoria Ugaritului este mai bine cunoscută întrucât din această perioadă datează tăblițele scrise în alfabetul cuneiform din Ugarit. Aceste tăblițe abundă în date despre obiceiurile, instituțiile şi cultura timpului.

Ugaritul era un important centru portuar şi comercial cu Egiptul, Anatolia şi lumea egeeană.

Majoritatea populației erau canaanieni şi vorbeau o limbă apropiată de arabă. Regele locuia într-un palat luxos. Perioada se caracterizează printr-o intensă activitate diplomatică menită să salveze independența regatului, aşezat între doi giganți: regatul hitit în nord şi Egiptul în sud.

Niqmadou era căsătorit cu fiica faraonului Ammophis IV şi a reginei Nefertiti. Urmaşii lui Niqmadou se apropie de hitiți, în special în timpul domniei lui Niqmepa (1324-1274). Influența hitiților asupra Ugaritului se exercită prin intermediul curții din Karkemish, vasal hitiților.

Lui Niqmeda îi urmează fiul său minor Ammistamrou II, regentă fiind soția sa Akhatmilkou (1274-1240). Pe doi din frați, care au conspirat contra sa, i-a executat în Cipru.

Ultimul rege al Ugaritului a fost Hammourabi, în timpul căruia Ugaritul a fost distrus de popoarele mării (1200 î.e.n.).

Mult mai târziu (sec. V şi IV î.e.n.) pe platoul care acoperea minele Ugaritului s-au instalat pescari

greci, care pescuiau în golful cunoscut cu numele de „Leukos Lemen".

Excavațiile existente dau o idee destul de precisă despre Ugaritul secolelor XIV şi XIII î.e.n. Obiectele găsite sunt numeroase în muzeele din Damasc, Alep şi Luvru. Sunt obiecte din fildeş, aur, bronz, alabastru şi multe tăblițe scrise pe ceramică.

În perioada contemporană Ugaritului, în Orientul Mijlociu, existau două tipuri de scrieri: hieroglifică şi cuneiformă. Ambele tipuri aveau sute de semne care reprezentau cuvinte întregi (noțiuni) sau silabe. Pentru prima dată în Ugarit se foloseau numai 30 de semne cuneiforme, fiecare reprezentând o literă. Este primul scris alfabetic din lume. Acest alfabet este la originea alfabetului fenician, grec şi ale celor moderne. (Anexa 2).

Descifrarea acestui alfabet s-a făcut de H. Bauer, Gh. Virolleand şi E. Dhorme. Aceste sunt scrise într-o limbă semită, cu oarecare apropiere de limba arabă, cu care are comune cca 700 de cuvinte. Această limbă a fost numită limba Ugaritică. Majoritatea populației vorbea această limbă. Se mai vorbea, aşa cum reiese din textele scrise cu acelaşi alfabet ugaric, limba accadiană sau babiloniană care era limba internațională a Orientului antic. S-au mai găsit texte scrise în hurită. cipro-minoică, hitită şi sumeriană.

De asemenea în Ugarit s-au găsit texte în limbile egipteană şi hitită, redate în scriere hieroglifică.

În prezent, sunt decopertate şi se vizitează ruinele palatului mare, ale palatului mic, fortăreața, acropola, încăperile arhivorelor şi ale bibliotecilor, precum şi arcalul rezidențial. Un spațiu mare este ocupat de ruinele templului dedicat zeului Baal.

La plecare din Ras Shamra cumpărăm tăblițe de lut cu scriere cuneiformă în limba ugaritică, copii executate în număr mare pentru satisfacerea turiştilor.

Părăsim trecutul şi ne cufundăm în prezent, consumând o cantitate mare de sucuri excelente şi mai ales naturale.

Ne întoarcem la Latakya. Seara, oraşul puternic luminat, cunoaşte o agitație deosebită, conferită şi de prezența numeroşilor străini, sosiți în special cu vasele ancorate în port. Comerțul cu bijuterii este forte prosper.

Străzile centrale, comerciale sunt în posesia negustorilor cu tarabe, insistenți şi inventivi în reclama produselor lor.

4. Aman – Petra

În sfârşit, ajungem la Aman, oraş aşezat pe şapte coline abrupte.

Când circuli pe o stradă vezi mereu altele paralele, la fel de aglomerate, dar situate cu 50 metri mai sus, casele fiind aşezate între ele în cele mai variate şi ciudate compoziţii. Centrul este mai oriental.

Oraşul nu are aspectul cu totul european al Damascului; este o poartă spre oraşele Arabiei Saudite.

Bulevardul central cu spaţiu verde pe mijloc, plantat cu palmieri, este aglomerat cu magazine frumoase, bănci, agenţii de voiaj şi de turism.

Mărfuri de calitate superioară importate din multe ţări ale lumii, au preţuri inaccesibile omului de rând. Pentru aceştia există bazarul cu varietatea sa de mărfuri şi de preţuri. Pe colina cea mai înaltă Djebel Ashrafieh domină maiestuos moscheea bicoloră. Pe bulevardul central (strada regele Telal), alături de costumele europene, nenumărate djalabe (halate) şi kefie (o basma prinsă cu un cerc pe cap).

În centrul oraşului domină hemiciclul teatrului roman construit în secolul II al erei noastre.

Este întreţinut perfect şi aici se dau spectacole la care pot participa 6000 de spectatori.

Flanând prin oraş ajungi la bulevardul cu intersecţii circulare Circle 1, Circle 2, Circle 3. Ce surpriză, ca în basmele cu 1001 de nopţi. Nici urmă de oraşul oriental în vale.

Mulţime de vile ultraelegante, într-o atmosferă rarefiată de lux, de dolce farniente. Magazine luxoase cu cele mai năstruşnice lucruri inutile: aparat de imitat cântecul canarilor, aparat de amestecat cărţile pentru canastă, aparat pentru imprimat fotografii pe tricouri, etc.

De pe acest bulevard, aşezat pe coama unei coline se văd alte asemenea cartiere. Le vizităm cu maşina, ţinând seama de distanţele lungi. Surpriza continuă: cluburi, hoteluri elegante, terenuri de tenis, eleganţă, lux şi preţuri exorbitante. Turul de informare asupra Amanului s-a terminat.

În Iordania există şi o numeroasă populaţie creştină, apreciind cel puţin numărul bisericilor din Zarqa şi Aman. La Madaba, pe muntele Moab, locuit în timpurile biblice de moabiţi, se găseşte o biserică din secolul VI cu un mozaic, care reproduce într-o manieră naivă, planul oraşului din acele timpuri.

Autostrada deşertului pleacă din Aman spre Sud, spre golful Akaba pe o distanţă de 400 km. Parcurge ţara beduinilor. Automobilele cu o circulaţie destul de intensă se intersectează cu caravanele de cămile. Acestea mai constituie încă modul de deplasare privilegiat al celor 70000 de beduini

(oamenii deşertului), care nomadizează între Jafr şi Wadi Sirhan. Poliția deşertului veghează asupra deplasărilor în deşert.

Patru din cele mai mari triburi de beduini (Huwaytat, Beni-Sakhr, Al el Jabal şi Sirhan) posedă peste 20000 de cămile.

Cinstea beduinilor este ireproşabilă. Un obiect lăsat într-un loc din deşert va rămâne acolo până la întoarcerea proprietarului său.

La marginea deşertului, la Wadi Rum se cultivă grâu după tehnici specifice studiate în stațiuni agricole experimentale.

Cortul beduinului, din lână de capră, este jos, lung şi bine ancorat pentru a rezista furtunilor. În interior este bine amenajat.

Pe şoseaua deşertului ne îndreptăm spre Sud. În apropierea oraşului Ma'an ne angajăm pe o şosea asfaltată în direcția munților. După o călătorie de aproape o oră ajungem la Wadi Mousa, un târg aşezat la intrarea Siq-ului, celebrul defileu, în pereții căruia s-a construit oraşul Petra. Oraşul fosilă, colecție de palate şi de morminte sculptate în piatra pereților. Petra este unică în felul ei.

Capitala Nabateenilor, apoi a romanilor şi bizantinilor, Petra a fost dată uitării ca să fie redescoperită în 1812 de exploratorul elvețian Burkhardt.

Defileul, pe o lungime de câțiva km, având uneori o lățime de numai 2 metri, se parcurge pe cai.

La intrare în defileu un hotel modern şi o agenție turistică, semne ale civilizației moderne, marchează şi sfârşitul asfaltului. Se pătrunde în trecut, se avansează în secolele scurse pentru a descoperi cu uimire pe pereții defileului sculptate în altorelief fațade impunătoare de cavouri, palate, mănăstire. Prima încântare îți este oferită de fațada roză, aproape intactă, cu frontoane clasice, etajate, a palatului Trezoreriei, care adăpostea camerele funerare ale regilor Petrei. La intrare în defileu valea, aridă de altfel, este plină de oleandri, cu frunze mari şi frumoase şi cu flori albe şi roz.

Cavoul palatial are cel mai lung fronton sculptat din Petra. În apropierea sa, este amfiteatrul roman, construit în anul 106 al erei noastre, după cucerirea capitalei Nabateenilor de către romani şi conservat astăzi aproape intact. Fericită coincidenţă pentru vizitatorii români, a căror act de naştere ca popor s-a semnat în acelaşi an 106 al erei noastre.

În tot lungul defileului, pe peretele din stânga se văd urmele apeductului săpat în stâncă. Oraşul Petra era alimentat cu apă adusă din Wadi-Musa.

Gresia cavernelor interioare are nuanțe violete, roze, albastru şi ocru.

Toate aceste culori se întrepătrund, se moarează desenând misterioase picturi abstracte. Localnicii exploatează aceste pietre frumoase şi se îndeletnicesc cu fabricarea artizanală a colierelor de o rară frumusețe şi delicatețe.

Arcele de triumf romane punctează şi astăzi, peste veacuri, calea triumfală de-a lungul defileului din Petra. Astăzi drumul este presărat cu pietre de râu şi drumul pe jos este mai dificil.

Călătoria se face pe cai pe care îi închiriază localnicii la intrarea în defileu. Este posibil ca acesta să fie motivul pentru care nu se asfaltează aleea din defileu.

Familii de păstori locuiesc temporar în cavernele în care au locuit strămoşii lor de două mii de ani. Pe faleza munților care bordează defileul Petra se găsesc ruinele altarelor nabateenilor. Sacrificiile de animale şi de oameni se făceau pe aceste altare în cinstea zeiței Dushara, principala divinitate a nabateenilor. Numele aminteşte de zeița Ashtarte a fenicienilor contemporani cu nabateeni.

5. Cartagina

Am ajuns, mai apoi, la Cartagina. Cartagina punică (feniciană) a fost distrusă de romani, terenul a fost arat şi presărat cu sare, pentru a nu mai fi fertil niciodată.

Pe acest teren s-a construit Cartagina romană. A fost distrusă şi aceasta de vandali, dar au rămas ruinele impresionante ale termelor lui Antonin. Un parc natural de 545 ha exclude orice posiblitate sau încercare de a se construi ceva pe terenul fostului oraş roman Cartagina. Alături de acest parc, este palatul preşedintelui Republicii Tunisia, foarte bine păzit.

Ruinile termelor impresionează şi astăzi prin dimensiunile acestora. Astfel singura coloană rămasă, din cele 12, care susțineau plafonul termelor, are un capitel care cântăreşte 4 tone.

În jurul parcului sunt decopertate locuințe romane, un drum pietruit în bună stare, apoi sate creştine şi biserici din primele secole ale erei noastre.

De la Cartagina ne îndreptăm spre localitatea Sidi Bou Said, din apropiere, aşezată tot pe malul Mării Mediterane.

Sidi Bou Said este locul preferat al scriitorilor, poeților, artiştilor şi al mulțimii de turişti.

6. Cnossos (în insula Creta)

La 6 km de Heraclion, am vizitat ruinele impunătoare ale palatelor din Cnossos, într-un peisaj de măslini şi chiparoşi. Cnossos – capitala regatului minoic – era şi stăpânul suprem al mării. Ruinele Cnossosului au fost descoperite în anul 1900 de către arheologul englez Evans. Palatul regal cu mai multe etaje cu o suprafață de 22000 mp era în centrul oraşului, care mai cuprindea locuințele demnitarilor şi ale preoților. Arhitectura palatului este complexă, camerele şi scările grandioase, băile dotate cu un sistem ingenios de drenaje, totul suscitând admirația vizitatorului de astăzi. Sala tronului conține fresce cu motive florale şi cu basorelieful minotaurului alături de tron; o altă frescă reprezintă pe Prințul cu crini, în altă încăpere – o frescă restaurată reprezintă cele „trei parizience“.

Tot oraşul este înconjurat de un zid; în interiorul oraşului este şi un cimitir antic. Ne întoarcem la Heraclion şi continuăm vizitarea oraşului. Numeroase hoteluri, magazine, taverne, oamenii fără griji stând la o ceaşcă de cafea şi discutând despre orice, te fac să crezi că aici este o vacanță perpetuă. Gluma preferată a grecilor: „Suntem singurii care posedăm arta de a bea o cafea timp de 4 ore“.

Părăsim Creta cu acelaş regret ca şi Rhodosul şi promiţându-ne să revenim. Dar cine ştie cum, când? Ne îndreptăm spre vaporul ancorat la cheiul portului. Trecem pe lângă bastioane venețiene, astăzi pustii, martori ai unei istorii frământate.

7. Hystria

Cel mai vechi oraş pe teritoriul României, fondat în sec. VII a.Ch. de grecii din Milet, stăpânit de romani şi distrus în 248 de către goţi, oraşul dispare în urma invaziei avarilor circa 6 d. Ch.

Decopertat de marele savant român Vasile Pârvan, devine terenul şcoală al arheologiei româneşti.

Pentru a cunoaşte cum se încălzeau locuinţele pe timpul romanilor şi cum arătau băile, vă recomand să-l vizitaţi.

Pe drumul Constanţa – Tulcea, la Ţariverde se face derivaţia pe dreapta, spre staţiunea Nuntaşi şi de aici la Hystria, pe malul lacului Sinoe (pe vremea înfiinţării oraşului Hystria acesta era aşezat pe malul Mării Negre).

CUPRINS

Dr. ing. ANATOL MĂCRIŞ, doctor în management al Universităţii Politehnice din Bucureşti, s-a născut în comuna Beşalma, judeţul Cahul în anul 1924. A fost director general al Trustului Energomontaj Bucureşti, profesor asociat la Universitatea Politehnică din Bucureşti, în prezent secretar general al Asociaţiei de Istorie Comparativă a Instituţiilor şi Dreptului. A fost decorat cu „Meritul Ştiinţific" cu prilejul centenarului Academiei Române şi cu „Steaua de Aur Jugoslavă" pentru contribuţia sa la realizarea hidrocentralei electrice Porţile de Fier I. Anatol Măcriş este autor al unor tratate de management în perioada de până la 1989, iar după acesată dată şi a unor cărţi de istorie („Segmente şi Fragmente de istorie", „Et in Cumania Ego", „Găgăuzii", „Găgăuzii din Basarabia în trecut şi prezent", „Escale în timp", „De la Nistru până la Tisa şi ceva mai departe", „File din istoria mai veche şi mai nouă a României", „Trăind cu gândul a doua oară") şi călătorii, schiţe.

ISBN 978-606-8006-07-9